

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

ZAJEDNIČKA STRATEGIJA IZVOZA ZA HRVATSKU I SLOVENIJU

Projekt **SLOHRA GLOBALNET**

Promocija globalne konkurentnosti poduzetnika početnika /
Promocija globalne konkurenčnosti podjetnikov začetnikov

Lipanj, 2012.

Naložba v vašo prihodnost
Operaciju delno financira Evropska unija
Instrument za predpristopno pomoć

Ulaganje u vašu budućnost
Operaciju dijelomično financira Evropska unija
Instrument prepristupne pomoći

Sadržaj

Popis tablica	2
Popis slika	4
Popis kratica	5
1. Uvod	6
2. Socio-ekonomski kontekst Republike Hrvatske	8
2.1. Prostorna obilježja.....	8
2.2. Demografija.....	10
2.3. Tržište rada	12
2.4. Osnovni pokazatelji gospodarske aktivnosti - BDP i BDV	15
2.5. Industrijska proizvodnja i trgovina na malo	23
2.6. Poduzetništvo i konkurentnost.....	24
2.6.1. Uloga malog i srednjeg poduzetništva u jačanju gospodarske konkurentnosti.....	35
2.6.2. Prilike i prepreke za razvoj poduzetništva.....	36
3. Vanjskotrgovinska razmjena s inozemstvom	48
4. Socio-ekonomski kontekst Republike Slovenije.....	58
4.1. Prostorna obilježja.....	58
4.2. Demografija.....	59
4.3. Tržište rada	62
4.4. Osnovni pokazatelji gospodarske aktivnosti: BDP i BDV	64
4.5. Poduzetništvo i konkurentnost.....	70
4.5.1. Prilike i prepreke za razvoj poduzetništva.....	78
5. Vanjskotrgovinska razmjena s inozemstvom	82
6. <i>SWOT analiza razvojnog potencijala, s naglaskom na izvozne aktivnosti</i>	87
7. <i>Strateški ciljevi izvozne strategije i aktivnosti neophodne za realizaciju</i>	91
7.1. Cilj 1: Unaprjeđenje bilateralnih odnosa između Republike Hrvatske i Republike Slovenije.....	91
7.2. Cilj 2: Povećanje ukupne vanjskotrgovinske razmjene između Hrvatske i Slovenije	93
7.3. Cilj 3: Povećanje konkurentnosti domaćih proizvoda	96
7.4. Cilj 4: Klasterizacijom do jačanja zajedničkog nastupa na međunarodnom tržištu	98
7.4.1. Potencijal za razvoj izvoza i klastera u Hrvatskoj i Sloveniji.....	104
8. <i>Reference</i>	111

Popis tablica

<i>Tablica 1.</i> Udio prostornih jedinica za statistiku 2. razine i županija u BDV-u Republike Hrvatske prema djelatnostima (NKD 2007.), u 2009. godini	21
<i>Tablica 2.</i> Registrirani i aktivni poslovni subjekti prema pravnom statusu, RH.....	24
<i>Tablica 3.</i> Poduzetnička aktivnost u gradskim središtima Karlovačke županije	25
<i>Tablica 4.</i> Struktura poslovnih subjekata u Karlovačkoj, Istarskoj i Primorsko-goranskoj županiji, ožujak 2012. godine.....	27
<i>Tablica 5.</i> Struktura aktivnih pravnih osoba prema oblicima vlasništva, izraženo u % od ukupnog broja aktivnih pravnih osoba u Karlovačkoj, Istarskoj i PGŽ, prosinac 2011. godine.....	27
<i>Tablica 6.</i> Pravne osobe prema aktivnosti i područjima NKD-a 2007., na području Karlovačke, Istarske i Primorsko-goranske županije, prosinac 2011.....	27
<i>Tablica 7.</i> Aktivne pravne osobe prema NKD-u 2007. i broju zaposlenih, ožujak 2012. godine .	29
<i>Tablica 8.</i> Poslovanje poduzetnika u 2011. godini, za Karlovačku, Istarsku i Primorsko-goransku županiju	31
<i>Tablica 9.</i> Poredak i indeksi globalne konkurentnosti za razdoblje 2011. - 2012. godine.....	34
<i>Tablica 10.</i> Poredak i indeksi globalne konkurentnosti za Hrvatsku i Sloveniju, za razdoblje 2011. - 2012., prema faktorima konkurentnosti	34
<i>Tablica 11.</i> Valorizacija poslovanja malog gospodarstva prema ekonomskim kriterijima.....	35
<i>Tablica 12.</i> Lakoća poslovanja prema pojedinim kriterijima, usporedna analiza Republike Hrvatske i Republike Slovenije, za razdoblje od 2011. - 2012. godine.....	37
<i>Tablica 13.</i> Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom, 2008. - 2011.....	49
<i>Tablica 14.</i> Ukupni uvoz i izvoz RH prema djelatnostima NKD-a 2007.	53
<i>Tablica 15.</i> Izvoz i uvoz tijekom 2010. i 2011. godine na razini RH, Karlovačke, Istarske i Primorsko-goranske županije.....	57
<i>Tablica 16.</i> BDP za Republiku Sloveniju, po regijama i prema tekućim cijenama.....	65
<i>Tablica 17.</i> Bruto dodana vrijednost prema područjima djelatnosti za razdoblje 2005. - 2010., izražena u mil. EUR	66
<i>Tablica 18.</i> BDV Republike Slovenije i pripadajućih regija, za 2009. godinu	67
<i>Tablica 19.</i> Poduzeća prema pravnom statusu i broju zaposlenih osoba, 2009. godina.....	70
<i>Tablica 20.</i> Rezultati poslovanja poduzeća u 4 ciljne slovenske regije, 2011. godina	73
<i>Tablica 21.</i> Rezultati poslovanja poduzetnika u 4 ciljne slovenske regije, 2011. godina.....	74
<i>Tablica 22.</i> Rezultati poslovanja poduzetnika u Notranjsko-kraškoj regiji u 2011. godini.....	76
<i>Tablica 23.</i> Trgovinska bilanca Republike Slovenije, 2008. - 2010., uključujući referentnu 2000. godinu	82
<i>Tablica 24.</i> Robna razmjena Republike Slovenije s inozemstvom, za razdoblje od 2008. - 2009. godine	83
<i>Tablica 25.</i> Najvažniji vanjskotrgovinski partneri Republike Slovenije, 2010.	85

<i>Tablica 26.</i> SWOT analiza cjelokupnog okruženja ključnog za razvoj poduzetničkog i izvoznog potencijala Republike Hrvatske	87
<i>Tablica 27.</i> SWOT analiza cjelokupnog okruženja ključnog za razvoj poduzetničkog i izvoznog potencijala Republike Slovenije.....	88
<i>Tablica 28.</i> SWOT analiza klusterskog okruženja u Republici Hrvatskoj.....	105

Popis slika

<i>Slika 1.</i> Zemljopisni položaj Istarske, Primorsko-goranske i Karlovačke županije.....	9
<i>Slika 2.</i> Kretanje broja stanovnika u razdoblju 2006. - 2010. godine.....	10
<i>Slika 3.</i> Procjena ukupnog stanovništva u Istarskoj, Primorsko-goranskoj i Karlovačkoj županiji, 2006. - 2010.....	11
<i>Slika 4.</i> Dobna struktura stanovništva u 2010. godini	12
<i>Slika 5.</i> Aktivno stanovništvo, ukupno zaposleni i nezaposleni u razdoblju 2008. - 2011. godine	13
<i>Slika 6.</i> Struktura nezaposlenih osoba prema dobi u RH, travanj 2012. godina.....	13
<i>Slika 7.</i> Potrošna metoda obračuna BDP-a, realne stope rasta.....	15
<i>Slika 8.</i> Realni rast BDP-a u Republici Hrvatskoj.....	17
<i>Slika 9.</i> Bruto domaći proizvod prostornih jedinica za statistiku 2. razine, 2009. godina	17
<i>Slika 10.</i> Međugodišnji rast ili pad BDV-a po djelatnostima, u mil. HRK	19
<i>Slika 11.</i> Bruto dodana vrijednost za sva područja djelatnosti prema NKD-u 2007, izražena u mil. HRK	20
<i>Slika 12.</i> Poslovanje poduzetnika od I. - IX. mjeseca, 2011. godina, godišnja stopa rasta (%)..	31
<i>Slika 13.</i> Usporedba RH i ostalih gospodarstava u tranziciji od faze 2 u fazu 3	35
<i>Slika 14.</i> Ocjena poduzetničke okoline Republike Hrvatske prema Doing Business kriterijima ..	37
<i>Slika 15.</i> Stanje robnog izvoza i uvoza RH, 2005. - 2011. godine, u mlrd. HRK	49
<i>Slika 16.</i> Deficit robne razmjene Republike Hrvatske s inozemstvom.....	50
<i>Slika 17.</i> Struktura izvoza po zemljama, %.....	55
<i>Slika 18.</i> Trend vanjskotrgovinske razmjene s Republikom Slovenijom, 2009. - 2012. godine ..	56
<i>Slika 19.</i> Zemljopisni položaj regija Republike Slovenije	59
<i>Slika 20.</i> Ukupan broj stanovnika u Republici Sloveniji, 2007. - 2012. godine	60
<i>Slika 21.</i> Udjeli regija u ukupnom broju stanovnika obuhvaćenom njihovim teritorijem	60
<i>Slika 22.</i> Demografska slika stanovništva prema dobi i spolu, siječanj 2011. godine	61
<i>Slika 23.</i> Struktura nezaposlenih osoba prema dobi, 2. kvartal 2010. godine	62
<i>Slika 24.</i> Aktivno stanovništvo, ukupno zaposleni i nezaposleni u razdoblju 2009. - 2011. god.	63
<i>Slika 25.</i> Godišnje stope rasta BDP-a, za razdoblje 2005. - 2010.	65
<i>Slika 26.</i> Udjeli poduzeća prema veličini, 2009. godina (%).....	70
<i>Slika 27.</i> Demografija poduzeća - novonastala poduzeća u razdoblju od 2004. - 2008. godine.	71
<i>Slika 28.</i> Usporedba Republike Slovenije i ostalih gospodarstava u fazi 3	78
<i>Slika 29.</i> Ocjena poduzetničke okoline Republike Slovenije prema Doing Business kriterijima .	79
<i>Slika 30.</i> Vanjskotrgovinska razmjena Slovenije s pojedinim skupinama zemalja, 2010.....	86

Popis kratica

BDP	Bruto domaći proizvod
BDV	Bruto dodana vrijednost
CEPOR	Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
EUR	Euro
GEM	Global Entrepreneurship Monitor
HAMAG	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvoj
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HRK	Hrvatska Kuna
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HUP	Hrvatska udruga poslodavaca
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
ILO	International Labour Organization
JAPTI	Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije
MBOR	Međunarodna banka za obnovu i razvoj
MINGORP	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
MINPO	Ministarstvo poduzetništva i obrta
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
PGŽ	Primorsko-goranska županija
SPS	Slovenski podjetniški sklad
SURS	Statistični ured Republike Slovenije
TIA	Tehnološka agencija Slovenije
WEF	World Economic Forum

1. Uvod

Globalizacijski procesi otvaranja granica, umrežavanja država, nacija i tržišta te stvaranja odnosa međuovisnosti učinili su svjetsko gospodarstvo fleksibilnim, integriranim i otvorenim. Trendovi tehnološkog napretka, razvoja obrazovanja i stručnog osposobljavanja, rasta znanja, širenja mogućnosti slobodnog kretanja rada i kapitala neki su od čimbenika kvalitete koja generira visoke zahtjeve i potrebu za stalnim promjenama u svrhu podizanja nacionalne konkurentnosti.

Priključenje razvijenom i međunarodnom tržištu za zemlje poput Republike Hrvatske i Republike Slovenije predstavlja izazov velikih ulaganja u podizanje konkurentnosti nacionalnog gospodarstva, a ujedno i nužnost reakcije na povijesnu priliku, jer biti pasivan znači dugoročno stagnirati ili čak nazadovati.

Značaj izvoza za male zemlje poput Hrvatske i Slovenije je neupitan, posebice u smislu stvaranja prilika za nova zapošljavanja te stvaranja novih dodanih vrijednosti nacionalnim proizvodima i uslugama. O izvozu trebaju razmišljati postojeći poduzetnici koji su svoje proizvode i usluge potvrdili na domaćem tržištu, ali i novi poduzetnici koji su tek registrirali svoju proizvodnu ili uslužnu djelatnost.

U sklopu projekta **Promicanje globalne konkurentnosti poduzetnika početnika - SLOHRA GLOBALNET** - kao dio prekogranične suradnje između Republike Hrvatske i Republike Slovenije, a u skladu s prethodno navedenim općim ciljevima razvijena je **Zajednička strategija izvoza za Hrvatsku i Sloveniju**, u svrhu unaprjeđenja međusobne razmjene i zajedničkog nastupa prema EU tržištu, s naglaskom na ciljno pogranično područje koje uključuje Istarsku županiju, Karlovačku županiju, Primorsko-goransku županiju, Spodnjeposavsku regiju, Jugovzhodnu Sloveniju, Notranjsko-krašku regiju i Obalno-krašku regiju.

Projekt je prepoznao relevantni problem nedovoljne globalne konkurentnosti poduzetništva Republike Hrvatske i Republike Slovenije, koja se očituje u nedovoljnoj godišnjoj pokrivenosti uvoza izvozom, s izraženim regionalnim razlikama u pograničnom području.

Izrada ovog dokumenta predstavlja jednu od faza projekta, namijenjenu identificiranju ključnih ciljeva i pripadajućih aktivnosti u razvoju ukupne izvozne aktivnosti nacionalnih gospodarstava usmjerenih prema međusobnoj razmjeni i zajedničkom nastupu na EU tržištu.

Nakon uvodnog, sljedeća poglavlja daju potrebnu analizu konteksta u projekt uključenih zemalja, s naglaskom na stanje **poduzetništva i konkurentnosti, poziciju na globalnoj ljestvici konkurentnosti** te **vanjskotrgovinsku razmjenu** ostvarenu u ciljnim graničnim regijama. Stanje poduzetništva i konkurentnosti analizirano je prema vrsti poslovnih subjekata, područjima djelatnosti te relevantnim geografskim područjima uključenim u projekt, ukazujući na ključne proizvodne ili uslužne potencijale pojedine zemlje. Prilike, kao i ključne prepreke za uspostavu i razvoj poslovanja identificirane su uz pomoć godišnjeg izvještaja *Doing Business 2012*, koji je poslužio i kao temelj formuliranja nekih od ciljeva ove strategije. Zahvaljujući ocjeni Svjetskog gospodarskog foruma dana je precizna slika konkurentnosti nacionalnih

gospodarstava na globalnom tržištu, uzimajući u obzir osnovne faktore konkurentnosti, faktore efikasnosti te faktore inovativnosti i sofisticiranosti poslovanja. Konačno, stanje vanjskotrgovinske razmjene bilo je glavni indikator potrebnih inicijativa i reformi unutar javnog i privatnog sektora, vodeći do formulacije četiri strateška cilja:

- 1. Unaprjeđenje bilateralnih odnosa između Republike Hrvatske i Republike Slovenije**
- 2. Povećanje ukupne vanjskotrgovinske razmjene između Hrvatske i Slovenije**
- 3. Povećanje konkurentnosti domaćih proizvoda**
- 4. Klasterizacijom do jačanja zajedničkog nastupa na međunarodnom tržištu**

Svakom pojedinačnom cilju dodijeljene su aktivnosti neophodne za uspješnu implementaciju strategije, a koje su međusobno ovisne i jedna drugu nadopunjuju, stoga je potrebno promatrati ovaj dokument u cjelosti i međuovisnosti svakog njegovog sastavnog dijela.

Shodno tome, svaki postavljeni cilj predstavlja zasebnu cjelinu, ali i preduvjet za realizaciju onog sljedećeg. Posljednji cilj i njemu pripadajuće aktivnosti neophodne su i ključne metode povezivanja graničnih regija Hrvatske i Slovenije, s naglaskom na međusobnu razmjenu i zajednički konkurentni nastup malih poduzetnika na EU tržištu. U ovom kontekstu mali i srednji poduzetnici međusobnim udruživanjem mogu znatno lakše postići kvalitetu i mobilnost radne snage, osnovnu i poslovnu infrastrukturu, povoljnu poduzetničku klimu, poticajno okruženje za inovacije, efikasnost javnih institucija i ostale determinante konkurentnosti regija.

Kao prilog postojećim strateškim dokumentima u području izvoza, ova Zajednička strategija izvoza za Republiku Hrvatsku i Republiku Sloveniju predstavlja značajan korak prema identificiranju aktualnih gospodarskih izazova, posebice postavljenih ispred malog gospodarstva; prema podizanju javne svijesti o relevantnosti prisustva na globalnom tržištu za razinu gospodarske konkurentnosti; te prema kristalizaciji ciljeva, aktivnosti i resursa koje izvoz zahtijeva.

Naručitelji strategije:

Istarska razvojna agencija d.o.o.
Razvojni centar Novo mesto d.o.o.

Autor strategije:

Mreža znanja d.o.o.

2. Socio-ekonomski kontekst Republike Hrvatske

2.1. Prostorna obilježja

Republika Hrvatska smještena je na jugoistoku Europe, omeđena Alpama na zapadu, rijekama Dravom i Dunavom na sjeveru i istoku te Jadranskim morem na jugu. Obuhvaća površinu do 56.594 km², gdje je prema procjenama iz sredine 2010. godine živjelo 4.4 milijuna stanovnika, s prosječnom gustoćom naseljenosti 78.1 stanovnik po km². Površina teritorijalnog mora i unutarnjih morskih voda iznosi 31.067 km².

Ukupna dužina kopnenih granica iznosi 2.374,9 km, a država ih dijeli s Bosnom i Hercegovinom, Mađarskom, Slovenijom, Srbijom i Crnom Gorom. Ukupna dužina morske obale iznosi ukupno 5.835,3 km. Republika Hrvatska je zemlja očuvanog okoliša i velikih prirodnih bogatstava – čak 53% površine RH pokriveno je poljoprivrednim površinama, 37% šumama te 0.6% močvarama.

Teritorijalni ustroj Republike Hrvatske obuhvaća 21 županiju, 127 gradova, 429 općina te 6.756 naselja. Glavni grad je Zagreb, političko, administrativno i ekonomsko središte u državi, ujedno sveučilišni centar, grad kulture i umjetnosti. Sredinom 2010. godine broj stanovnika u glavnom gradu iznosio je 793.000.

Republika Hrvatska je neovisna, suverena i demokratska država, koja je neovisnost stekla 1991. godine, a prema ustroju vlasti predstavlja parlamentarnu demokraciju. (DZS, 2011.a)

Cijelo područje Republike Hrvatske podijeljeno je na dvadeset županija i Grad Zagreb koji ima položaj županije. Svaka županija predstavlja prirodnu, povijesnu, prometnu, gospodarsku i društvenu samoupravnu cjelinu, a ovim projektom obuhvaćene su tri hrvatske županije: Istarska županija, Primorsko-goranska županija i Karlovačka županija.

Istarska županija obuhvaća veći dio najvećeg jadranskog poluotoka - Istre (2.820 km²), odnosno smještena je u sjeveroistočnom dijelu Jadranskog mora. Ima izrazito povoljan zemljopisni položaj, blizak srednjoeuropskom kontinentalnom prostoru te Mediteranu. Ovo područje karakterizira sredozemna klima, bogati vodotoci, pošumljenost borovom šumom i makijom te duga i razvedena istarska obala. Na području Istarske županije svojim prirodnim znamenitostima ističe se Brijunsko otočje, gdje raste oko 680 biljnih vrsta. Neki od brojnih poznatih prirodnih rezervata Istre odnose se na nacionalni park Brijuni, park prirode Učka, zaštićeni krajolik Limski zaljev, Motovunsku šumu, park šumu Zlatni rt i mnoge druge.

Zapadno od Istarske županije nalazi se **Primorsko-goranska županija** (PGŽ). Prostor županije obuhvaća goransko područje, primorsko i otočno područje, s ukupnom površinom od 3.582 km². Iako se odlikuje visokom kvalitetom zraka i vode te ima bogatu floru i faunu, goransko područje županije slabo je naseljeno i vrlo malo izgrađeno. Karakterizira ga umjerena kontinentalna do planinska klima.

Primorsko područje ima pretežito mediteransku klimu, s utjecajima planinske klime u pogledu bure i oborina, značajno povoljniju za stanovanje u odnosu na gorsko područje. Obuhvaća

teritorij okružen Riječkim zaljevom te Vinodolskim kanalom na moru, grebenom Učke na zapadu te rubnim planinama gorskog kotara na sjeveru i sjeveroistoku.

Naposljetku, otočno područje obuhvaća otoke Cres i Lošinj te nekoliko manjih otoka na zapadu, zatim Krk, Rab i neke manje naseljene otoke na istoku. Otok Cres poznat je po hidrografskom fenomenu Vranskog jezera (5.5 km² površine i 74 m dubine), koje sadrži više od 200 mil. m³ pitke vode, a najdublji dio jezera nalazi se 60 m ispod morske razine. Otočno područje karakterizira izrazito ugodna i za život povoljna mediteranska klima.

Čitavo područje Primorsko-goranske županije odlikuje izuzetna biološka raznolikost i ekološka očuvanost, štoviše, prema vrijednosti bio-diverziteta, ovo područje jedno je od najvrijednijih u Europi. Također je poznato i po raznolikom kulturno-povijesnom nasljeđu, gdje se među pisanim spomenicima ističu Bašćanska ploča (jedno od najznačajnijih glagoljskih vrela uopće) te Vinodolski zakonik (hrvatski pisani popis običajnog prava iz 13. st.)

Naposljetku, područje **Karlovačke županije** nalazi se u središnjoj Hrvatskoj i pokriva površinu od 3.622 km², na temelju čega se ubraja u teritorijalno veće hrvatske županije. Ujedno je i jedna od najvažnijih županija zahvaljujući tranzitnom, prometnom i geostrateškom položaju. Na njezinom području nalazi se sjecište i čvorište najvažnijih prometnica koje povezuju Europu s Jadranskom obalom. Prirodno je značajno područje budući da obuhvaća elemente alpskog, panonskog i kraškog ozemlja. Isprepletено je s 4 rijeke (Kupa, Korana, Mrežnica i Dobra), šumovitim gorjem Velike i Male Kapele te zelenilom kordunskog krša. Administrativno, političko, gospodarsko, kulturno i sportsko središte županije je Grad Karlovac.

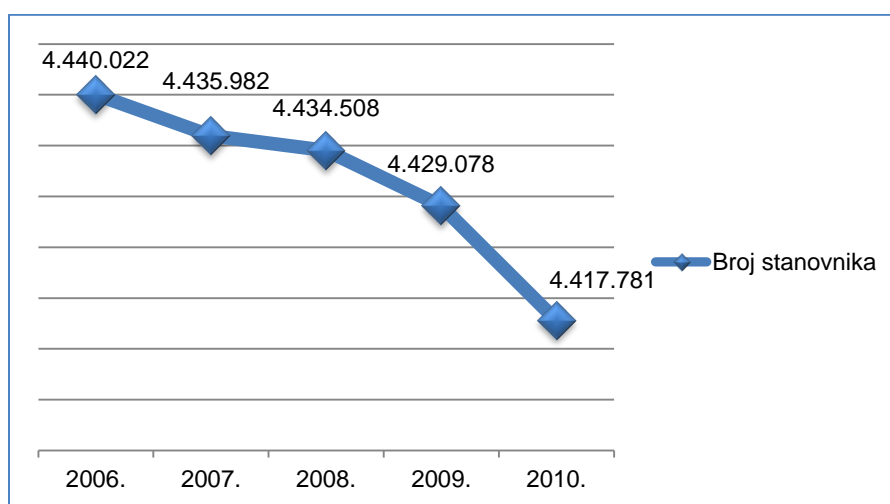
Slika 1. Zemljopisni položaj Istarske, Primorsko-goranske i Karlovačke županije

2.2. Demografija

Demografska slika Republike Hrvatske obilježena je negativnim kretanjima stanovništva, zbog čega većina političkih stranaka u svojim predizbornim kampanjama i političkim programima spominje ovaj problem i analizira mogućnosti oporavka postojećih trendova. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, Republika Hrvatska imala je 4.437.460 stanovnika, dok prvi rezultati popisa stanovništva iz 2011. godine govore o ukupno 4.290.612 stanovnika. Iako ovaj broj nije finalni rezultat popisa stanovništva i treba ga uzeti s određenom zadržkom, ipak ukazuje na smanjenje broja stanovnika u RH za otprilike 3,3%. Sljedeća slika (Slika 2.) ukazuje na negativna demografska kretanja stanovništva u posljednjih pet godina, isključujući 2011. godinu zbog još uvijek neobjavljenih konačnih rezultata posljednjeg popisa stanovništva.

Slika 2. Kretanje broja stanovnika u razdoblju 2006. - 2010. godine

Izvor: DZS (2011.b), obradila Mreža znanja d.o.o.

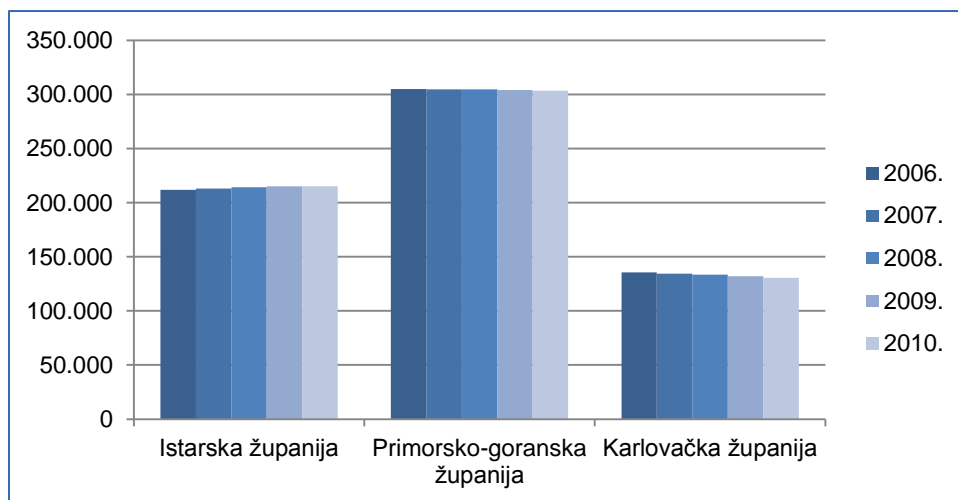
Stanovništvo Republike Hrvatske okarakterizirano je niskom stopom nataliteta i negativnom prirodnom promjenom, nastalom zbog većeg broja umrlih u odnosu na broj rođenih. Stopa prirodnog prirasta, odnosno prirodne promjene u 2010. godini iznosila je -2,0%. Nadalje, negativno prirodno kretanje stanovništva potvrđuje i vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih) koji je 2010. godine iznosio 83,2.

Vodeći uzroci ovakvih kretanja uključuju dugotrajno iseljavanje stanovništva, i to uglavnom stanovništva radno-sposobne i fertile dobi, veća zaposlenost žena, gospodarski i društveni uvjeti, suvremeni način života u kojem se ljudi općenito odlučuju za manji broj djece i slično. Budući da je useljavanje u Hrvatsku neznatno i nedovoljno da bi nadoknadilo nedostatak nastao negativnim prirodnim kretanjem, Hrvatska se već niz godina suočava s **općom depopulacijom**, odnosno smanjenjem ukupnog broja stanovnika.

Prema procjenama ukupnog stanovništva RH po županijama, godine 2010. Istarska županija imala je 214.967 stanovnika, što ukazuje na blagi pad u odnosu na 2009. godinu, unatoč kontinuiranom povećanju broja stanovnika u posljednjih desetak godina. U razdoblju od 2006. - 2010. godine PGŽ zabilježila je negativan trend u broju stanovnika, koji je prema procjenama za

2010. godinu iznosio 303.491. Među ove tri županije, Karlovačka bilježi najmanji broj stanovnika, koji također kontinuirano opada, iznoseći 130.533 u 2010. godini. Na sljedećoj slici vidljivi su trendovi u procjenjenom ukupnom broju stanovnika ciljnih županija, za razdoblje od 2006. - 2010. godine.

Slika 3. Procjena ukupnog stanovništva u Istarskoj, Primorsko-goranskoj i Karlovačkoj županiji, 2006. - 2010.

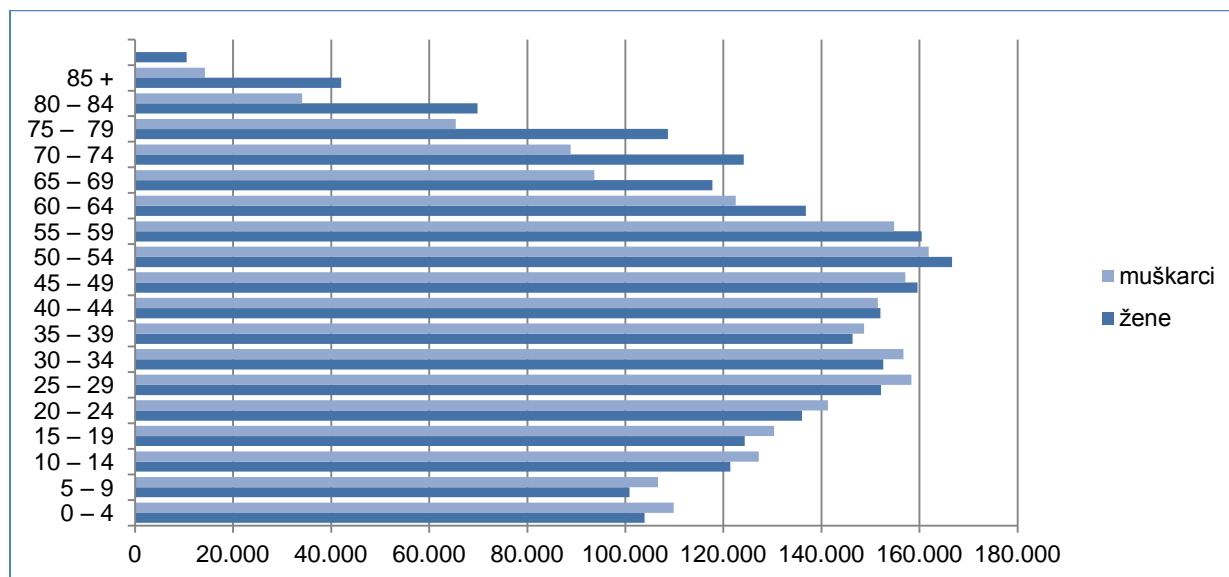
Izvor: DZS (2011.b), obrada Mreža znanja d.o.o.

Nadalje, prirodna promjena u sve tri županije 2010. godine bila je negativna te je iznosila: u Istarskoj županiji - 426, u PGŽ - 1.013 te u Karlovačkoj županiji - 861.

Dobna struktura stanovništva na nacionalnoj razini relativno je nepovoljna. Procjene DZS-a za 2010. godinu ukazuju da je prosječna dob muškaraca 39.5, a žena 43.0 godine starosti. Životni vijek također raste - očekivano trajanje života je 71.1 godinu za muškarce i 78.1 godinu za žene.

Na području Karlovačke te Istarske županije najbrojnije stanovništvo spade u dobnu skupinu između 50 i 54 godine, dok u PGŽ u dobnu skupinu između 55 i 59.

Slika 4. Dobna struktura stanovništva u 2010. godini

Izvor: DZS (2011.b), obrada Mreža znanja d.o.o.

Prema narodnosnoj strukturi apsolutnu većinu u Republici Hrvatskoj čine Hrvati (89,6%), zatim slijede Srbi (4,5%), Bošnjaci (0,5%), neizjašnjeni (1,8%) i ostali (3,6%). Vjerska struktura stanovništva je dominantno katolička (88,0%), a potom pravoslavna (4,4%).

U odnosu na 16% visokoobrazovanih koje je Republika Hrvatska imala 2001. godine, nakon deset godina **udio visokoobrazovanih je značajno porastao na 20%**. Tijekom 2010. godine na visokim učilištima RH diplomiralo je 32.378 studenata, odnosno 7.4% više u odnosu na prethodnu godinu. Obrazovna struktura stanovništva starijeg od 15 godina ukazuje na potrebu za poboljšanjem. U 2001. godini 47.1% stanovnika završilo je srednju školu, dok je čak 21.8% stanovnika RH završilo samo osnovnu školu, a 18.6% nije završilo niti osnovnu školu. Podaci o obrazovnoj strukturi ukupnog stanovništva RH u 2011. godini još uvijek nisu dostupni, dok procjene obrazovne strukture radne snage i neaktivnog stanovništva prema Anketi o radnoj snazi pokazuju da je u posljednjih deset godina došlo do poboljšanja obrazovne strukture stanovništva RH, koja i dalje značajno zaostaje za prosjekom EU27. (DZS, 2011.b)

2.3. Tržište rada

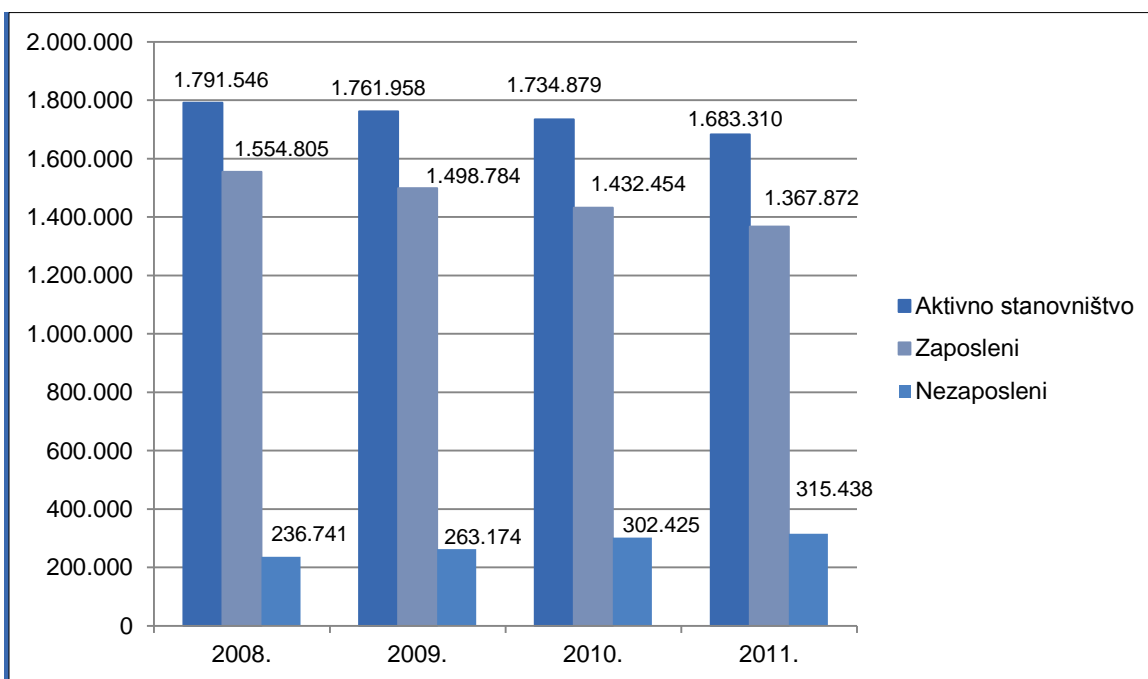
Stanje na tržištu rada u posljednjih je nekoliko godina prvenstveno obilježila **visoka stopa nezaposlenosti**. U 2010. godini registriran je najoštrij rast nezaposlenosti u novijoj hrvatskoj povijesti, iznoseći 14.9%. Kao neki od osnovnih uzroka povećanja broja nezaposlenosti vode se **istek ugovora na određeno vrijeme, otkazi zaposlenicima zbog smanjenog opsega posla te zbog stečaja poslodavca**. Na broj registriranih nezaposlenih osoba značajno utječe i brisanje nezaposlenih iz registra zbog drugih razloga osim zapošljavanja, što daje iskrivljenu sliku o smanjenom broju nezaposlenih koji se ne prelijeva u rast broja zaposlenih.

U skladu s demografskim trendovima, **broj aktivnog stanovništva se kontinuirano smanjuje** te je dosegao najnižu razinu od 2000. godine, kao i ukupan broj zaposlenih osoba. **Stopa**

registrirane nezaposlenosti u RH 2010. godine iznosila je **17.4%**, 2011. godine je porasla na **17.9%**, a u veljači 2012. godine dosegla je vrhunac od **20.1%**. (DZS, 2011.b)

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u siječnju 2012. godine u Istarskoj županiji ukupno je bilo nezaposleno 10.110 osoba, u PGŽ 19.653 te u Karlovačkoj županiji 12.018 osoba. U odnosu na siječanj 2011. godine, najveće smanjenje nezaposlenosti zabilježeno je, između ostalih županija, i u Primorsko-goranskoj (3,8%) te u Istarskoj (3,3%) županiji. (HZZ, 2012.a)

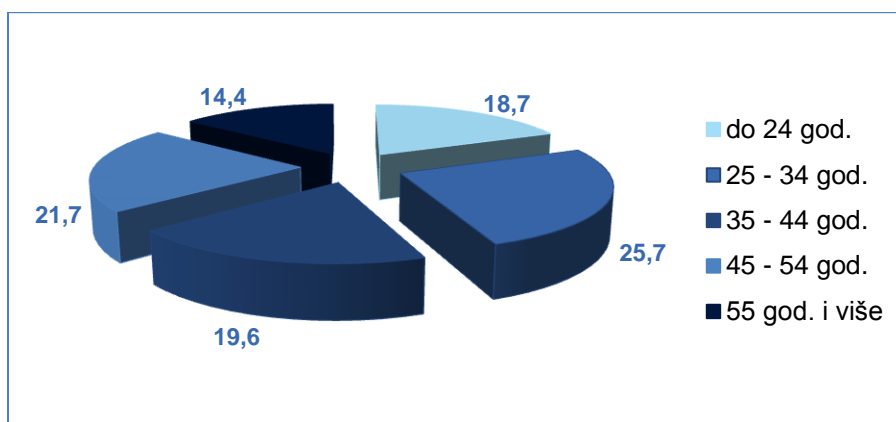
Slika 5. Aktivno stanovništvo, ukupno zaposleni i nezaposleni u razdoblju 2008. - 2011. godine

Izvor: DZS (2011.b) obrada Mreža znanja d.o.o.

Krajem travnja 2012. godine na nacionalnoj razini registrirano je ukupno 323.722 nezaposlene osobe. U ukupnom broju nezaposlenih 53.1% čine žene, a 46.9% muškarci. Najveći broj nezaposlenih registriran je u dobnoj strukturi od 25 - 34 godine starosti, vidljivo prema slici 6.

Slika 6. Struktura nezaposlenih osoba prema dobi u RH, travanj 2012. godina

Izvor: HZZ (2012.b), obrada Mreža znanja d.o.o.

Većinu, odnosno 62.5% u strukturi nezaposlenih čine osobe srednjoškolske razine obrazovanja, dok osobe više i visoke obrazovne razine čine najmanji udio u ukupnom broju nezaposlenih, iznoseći 10.4%.

Na području Karlovačke županije 51% osoba zaposlenih u pravnim osobama imaju srednje obrazovanje. Primorsko-goranska županija također bilježi najveći udio srednjeobrazovanog zaposlenog stanovništva, u iznosu od 47%, dok na području Istarske županije srednjeobrazovani zaposleni imaju udio od 47% u ukupnom broju zaposlenih u pravnim osobama.

Prema geografskoj rasprostranjenosti, najveći apsolutni broj registriranih nezaposlenih osoba bilježi **Splitsko-dalmatinska županija**, odnosno 13.7% od ukupnog broja u Hrvatskoj.

Tijekom travnja 2012. godine najveći je broj novo nezaposlenih prijavljen iz područja **prerađivačke industrije** (23.1%), **trgovine na veliko i malo** (19.2%), **građevinarstva** (10.8%), **obrazovanja** (8.0%) te **djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane** (8.0%), dok se najveći broj osoba zaposlio na području **djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane** (21.5%), **trgovine na veliko i malo** (12.5%), **prerađivačke industrije** (12.2%), **javne uprave i obrane** (10.7%), **građevinarstva** (8.1%) te **administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti** (5.6%). U zapošljavanju su predvodile sljedeće županije: **Splitsko-dalmatinska, Osječko-baranjska, Grad Zagreb, Istarska** i **Primorsko-goranska županija**.

U ožujku 2011. godine najzastupljenije pravne osobe u ukupnom broju zaposlenih tri ciljne županije činili su subjekti prerađivačke industrije, zapošljavajući 25% stanovništva Karlovačke županije, 17% stanovništva Primorsko-goranske županije te 21% stanovništva Istarske županije.

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama Republike Hrvatske za razdoblje od siječnja do prosinca 2011. godine iznosila je **HRK 5.441,00** što je u odnosu na 2010. godinu nominalno više za 1.8%, ali realno niže za 0.4%.

Promatrano prema NKD-u 2007., prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenom tijekom 2011. godine bila je najviše u sljedećim područjima djelatnosti: **Promidžba (reklama i propaganda) i istraživanje tržišta; Zračni prijevoz; Financijske uslužne djelatnosti**, osim osiguranja i mirovinskih fondova; **Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima; Telekomunikacije; Upravljačke djelatnosti i savjetovanje u vezi s upravljanjem**. (HZZ, 2012.b)

Godine 2010. Karlovačka županija zabilježila je prosječnu mjesečnu isplaćeno neto plaću u iznosu od HRK 5.119,00. U Primorsko-goranskoj županiji ona je iznosila nešto više, HRK 5.312,00 te u Istarskoj županiji HRK 5.269,00. Očekivano, prema stupnju stručne spreme na području sve tri ciljne županije najviši iznos prosječne mjesečne isplaćene neto plaće zabilježen je u slučaju visoke stručne spreme za rad na radnome mjestu. (DZS, 2011.b)

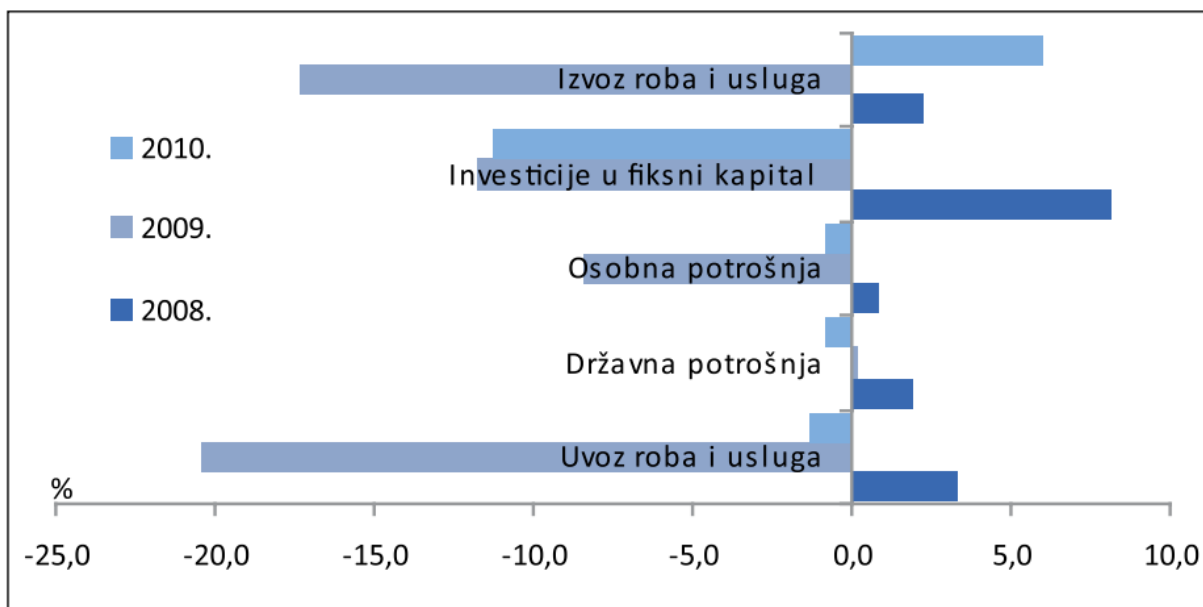
2.4. Osnovni pokazatelji gospodarske aktivnosti - BDP i BDV

Nakon poremećaja na globalnom tržištu koji su tijekom 2008. i 2009. godine bili izazvani financijskom i ekonomskom krizom, u 2010. godini uslijedio je oporavak globalnog financijskog sustava, brojni modeli poticanja pojedinih nacionalnih ekonomija pokazali su se uspješnima, povećala se sklonost potrošnji i porastao je globalni bruto proizvod za 5%. Globalni je rast ponajprije bio uzrokovan dinamičnim rastom zemalja u razvoju, rastom globalne potražnje i jačanjem međunarodne razmjene. Naime, u najrazvijenijim gospodarstvima svijeta upravo je rast izvoza roba i usluga bio najsnažniji poticaj rastu nacionalnog BDP-a.

Trendovi kretanja hrvatskog gospodarstva tijekom 2008. i 2009. godine bili su u skladu s globalnima, međutim u 2010. godini je došlo do značajne **divergencije** s obzirom na to da je **hrvatsko gospodarstvo zabilježilo pad ukupne gospodarske aktivnosti**. Realna razina ostvarenog bruto domaćeg proizvoda pala je na razinu iz 2006. godine, iznoseći HRK 334.6 mlrd.

Negativna godišnja stopa rasta BDP-a u 2010. godini bila je uglavnom rezultat **pada investicija i proizvodnje**. Naime, najveći je utjecaj primjećen kod trenda kretanja bruto investicija u fiksni kapital. Osobna je potrošnja također smanjena za 0.9%, na što je pretežno utjecao lagani pad neto plaća (realno -0.5%), povećanje broja nezaposlenih, slab oporavak kreditnih plasmana stanovništvu te promjene u sklonosti potrošnji uzrokovane krizom. Zabilježen je bio pad svih kategorija potražnje osim izvoza roba i usluga.

Slika 7. Potrošna metoda obračuna BDP-a, realne stope rasta

Izvor: HGK, Hrvatsko gospodarstvo 2010. godine

U usporedbi s članicama Europske unije, Hrvatska je u pogledu kretanja BDP-a bila jedna od najneuspješnijih zemalja. Naime, samo je u Grčkoj i Portugalu zabilježen pad BDP-a na

godišnjoj razini, dok su ostale zemlje s kojima se Hrvatska često uspoređivala, poput Češke, Poljske ili Slovačke, ostvarile relativno visoke stope rasta u odnosu na prosjek EU.

Negativne tendencije uključile su **pad deficita na podračunu roba**, na temelju čega je primarno **smanjen i deficit tekućeg računa platne bilance**, i to na najnižu razinu unatrag deset godina; **kontrakciju domaće potražnje uzrokovanu rastom nezaposlenosti i padom raspoloživog dohotka**; **rast nelikvidnosti realnog sektora**; **lošiji financijski rezultati poduzetnika**; **visoki fiskalni deficit** te **bruto inozemni dug koji je prešao razinu ostvarenog BDP-a**.

Međutim, 2010. godinu obilježila je i stabilnost monetarnog sustava, likvidnost financijskog sektora, stabilnost tečaja domaće valute prema euru te najniža inflacija u posljednjih 16 godina. (HGK, 2010.)

Tijekom 2011. godine nastavio se trend stagnacije na razini prethodne godine, odnosno u prvom kvartalu godine ostvarena je **negativna stopa rasta od 0.8%**, a u drugom kvartalu isto toliki rast. **Ukupan rast najviše je bio potaknut rastom zaliha te blagim rastom osobne potrošnje (0.2%)**. **Na zaustavljanje pada BDP-a u najvećoj je mjeri utjecao smanjeni uvoz roba i usluga**, budući da je veći dio ukupne domaće i inozemne potražnje pokriven domaćim proizvodima i uslugama, iznoseći 33.4% u odnosu na 33.2% u 2010. godini.

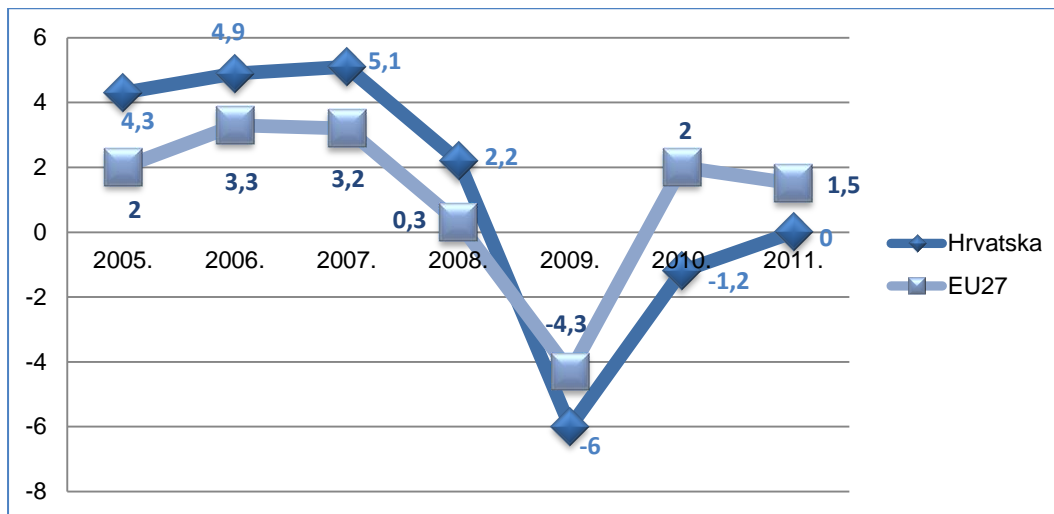
Međutim, istovremeno je **nastavljen i znatan pad izvoza roba i usluga te pad investicija u fiksni kapital**, iako je realna vrijednost izvoza roba i usluga povećana za 2.2%. U trećem kvartalu godine ostvaren je izrazito nizak realan rast BDP-a u iznosu od 0.6% zahvaljujući povoljnijim kretanjima u turizmu, trgovini na malo i neto robnom izvozu.

Pad investicija i **nizak rast osobne potrošnje** i dalje su prisutni trendovi, a pored toga **industrijska je proizvodnja zabilježila relativno visok pad** u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, iznoseći -2.4%. **Državna potrošnja** zabilježila je lagani **pad od 0.2%**.

Ključni **doprinos pozitivnim kretanjima BDP-a dalo je financijsko posredovanje i poslovanje nekretninama**, dok je **najveći pad bruto dodane vrijednosti (BDV) zabilježen u građevinarstvu, kod primarnih djelatnosti, industrijske proizvodnje te kod prijevoza i veza**. Ovakva su kretanja određena stanjem domaće i inozemne potražnje za određenim proizvodima i uslugama.

Pad domaće potražnje rezultat je **pada prosječnog broja zaposlenih**, realnog **pada prosječne neto plaće** te **smanjenja ostalih primanja**, dok je vanjska potražnja istodobno smanjena uslijed **usporavanja globalnog gospodarskog rasta**, primjetnog posebice na području EU, koji je s 2.0% u 2010. godini pao na 1.5% u 2011. godini. (HGK, 2011.)

Slika 8. Realni rast BDP-a u Republici Hrvatskoj

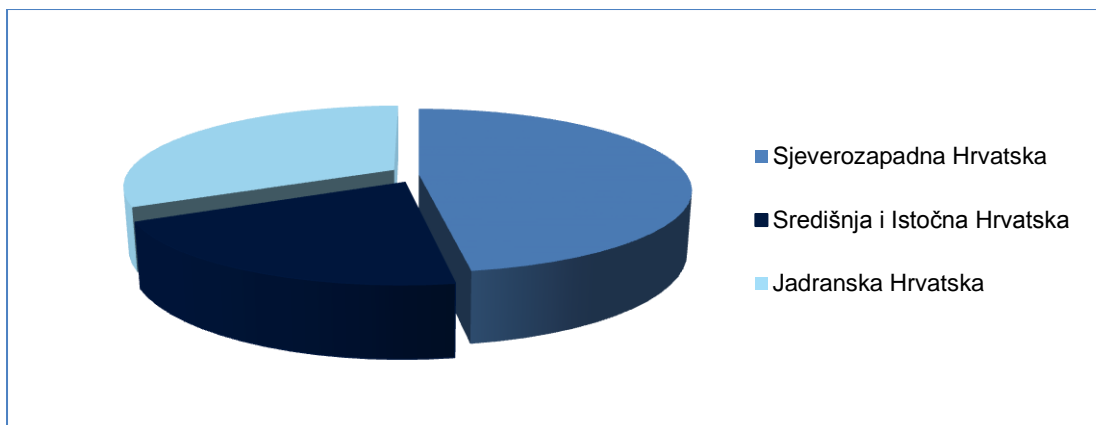
Izvor: HGK, Hrvatsko gospodarstvo 2010. godine

Raspoloživi podaci o BDP-u na razini prostornih jedinica za statistiku 2. razine i županija odnose se na 2009. godinu, a ukazuju na **Sjeverozapadnu Hrvatsku** kao prostornu jedinicu koja je ostvarila najveći udio u nacionalnom BDP-u, u iznosu od 47%. Na razini županija, **Grad Zagreb** je ostvario 31% udjela u nacionalnom BDP-u, zatim slijede **Splitsko-dalmatinska županija** s ostvarenih 9% udjela, **Primorsko-goranska županija** s ostvarenih 8% udjela te **Istarska županija** sa 6% udjela. Prostorne jedinice za statistiku 2. razine u 2009. godini postigle su udio u nacionalnom BDP-u kako je prikazano na slici 9.

Izraženo u milijunima kuna, Karlovačka županija ostvarila je u 2009. godini BDP u iznosu od 7.404 mil. kn (ili 2.3% udjela u nacionalnom BDP-u), Primorsko-goranska županija 27.476 mil. kn (ili 8.4% udjela u nacionalnom BDP-u) te Istarska županija 20.213 mil. kn (ili 6.2% udjela u nacionalnom BDP-u).

(DZS, 2009.)

Slika 9. Bruto domaći proizvod prostornih jedinica za statistiku 2. razine, 2009. godina

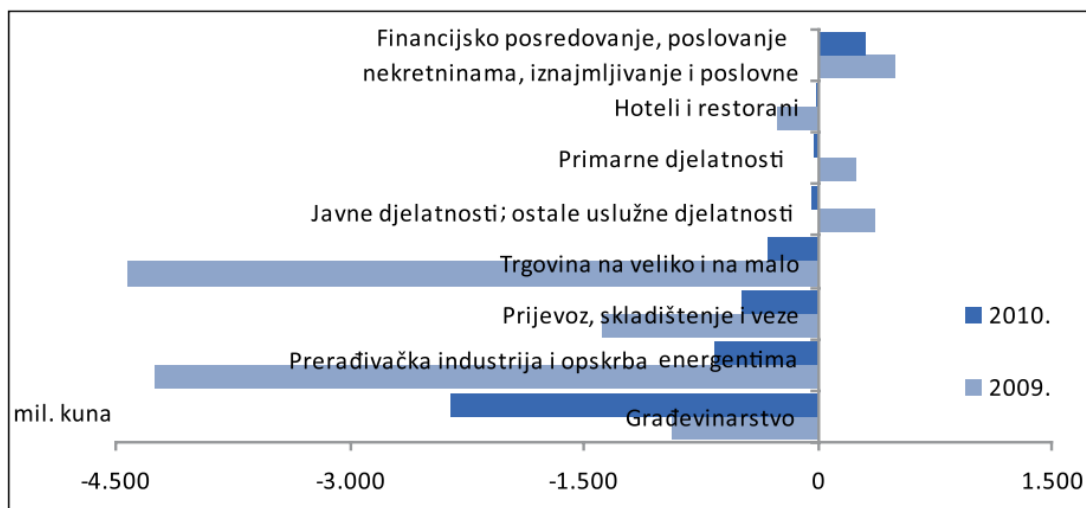
Izvor: DZS (2009.), obrada Mreža znanja d.o.o.

Dugoročna stagnacija i spori oporavak gospodarstva zahtijevaju oštre zahvate te strogi zaokret prema jačanju nacionalne konkurentnosti, povećanju proizvodnje i rastu izvozno orijentiranog gospodarstva.

Sukladno padu ukupne potražnje tijekom 2010. godine nastavljen je i **pad proizvodnje**. Sve djelatnosti, **osim financijskog posredovanja i poslovanja nekretninama**, zabilježile su realni pad. Najizraženiji pad zabilježen je kod **građevinarstva**, čija je bruto dodana vrijednost u 2010. godini smanjena za čak 16.4% u odnosu na prethodnu godinu.

Primarne i javne djelatnosti u 2009. godini zabilježile su **blagi rast**, a 2010. godine **blagi pad**, dok je **većina ostalih grupa djelatnosti** doživjela **usporavanje pada BDV-a**. Slika 10. prikazuje međugodišnji rast ili pad BDV-a po djelatnostima, izražen u kunama tijekom 2009. i 2010. godine. (HGK, 2010.)

Slika 10. Međugodišnji rast ili pad BDV-a po djelatnostima, u mil. HRK

Izvor: HGK, Hrvatsko gospodarstvo 2010. godine

U odnosu na četvrto tromjesečje 2010. godine, u istom razdoblju 2011. godine BDV iznosi 0.2% manje. **Realni pad** ostvaren je u sljedećim djelatnostima:

- poljoprivreda, lov, šumarstvo; ribarstvo - za 5.4%
- rudarstvo i vađenje; prerađivačka industrija; opskrba električnom energijom, plinom i parom - za 1.1%
- građevinarstvo - za 6.9%
- prijevoz, skladištenje i veze - za 7.1%

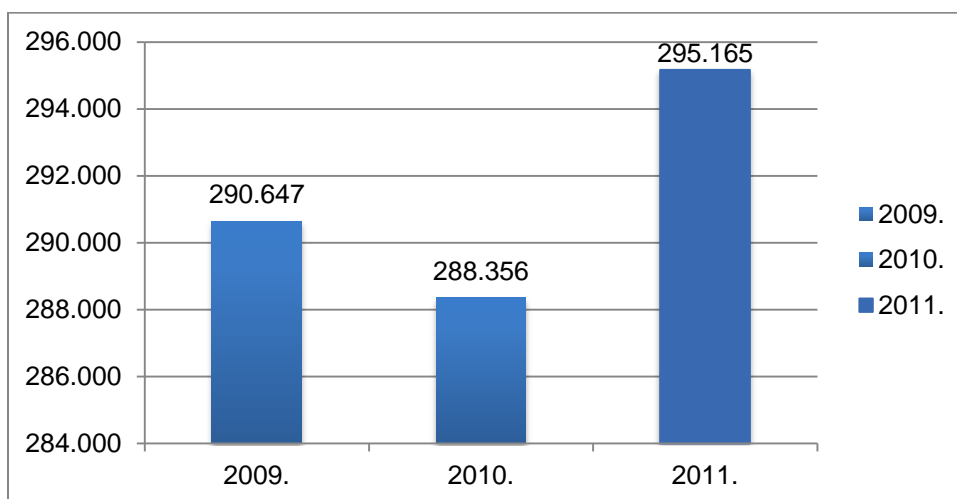
Realni rast BDV-a ostvaren je u sljedećim djelatnostima:

- trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo - za 0.9%
- hoteli i restorani - za 1.3%
- financijsko posredovanje, poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge - za 3.0%
- javna uprava i obrana; socijalno osiguranje; obrazovanje, zdravstvena zaštita i socijalna skrb; ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti i aktivnosti kućanstava - za 1.4%

(HGK, 2011.)

Promatrajući sva područja djelatnosti prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007., nakon blagog pada u 2010. godini, **BDV bilježi blagi rast u 2011. godini.**

Slika 11. Bruto dodana vrijednost za sva područja djelatnosti prema NKD-u 2007, izražena u mil. HRK

Izvor: DZS (2011.), obrada Mreža znanja d.o.o.

Prema posljednjim dostupnim podacima, na nacionalnoj razini 2009. godine **najveća bruto dodana vrijednost** u iznosu od 56.585 mil. kuna ili 20% ukupne dodane vrijednosti ostvarena je u sljedećim sektorima: **Trgovina na veliko i na malo, poporavak motornih vozila i motocikala; Prijevoz i skladištenje; Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Sjeverozapadna Hrvatska** ostvarila je najveći udio (47%) u ukupnoj dodanoj vrijednosti svih djelatnosti na nacionalnoj razini, potom slijedi **Jadranska Hrvatska** s 32% udjela te **Središnja i Istočna Hrvatska** s 20.5% udjela.

Na županijskoj razini najveći BDV u području Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva očekivano je ostvarila **Vukovarsko-srijemska županija**, a najmanji **Šibensko-kninska**. U preostalim kategorijama djelatnosti prema NKD-u 2007. najveći BDV ostvario je **Grad Zagreb**, a najmanji **Požeško-slavonska, Ličko-senjska** i **Virovitičko-podravka županija**, kako je vidljivo iz tablice 1.

Godine 2009. najveći udio u BDV-u Republike Hrvatske Karlovačka županija postigla je na području djelatnosti Javne uprave i obrane; Obveznog socijalnog osiguranja, Obrazovanja; Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (3.4%). Ukupan udio u BDV-u RH iznosio je 2.3%.

Istarska županija ostvarila je najveći udio u BDV-u RH na području Trgovine na veliko i na malo; Popravku motornih vozila i motocikala; Prijevozu i skladištenju; Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (8.4%). Ukupan udio u BDV-u RH iznosio je 6.2%. (DZS, 2009.)

Primorsko-goranska županija ostvarila je najveći udio u BDV-u RH na području Prerađivačke industrije (10.8%), dok je ukupan udio u BDV-u RH iznosio 8.4%.

Ukupan udio u BDV-u RH na području ove tri županije odražava opći nacionalni problem centraliziranosti poslovanja u Gradu Zagrebu, gdje je udio u ukupnom BDV-u RH dosegao čak 31.4%.

Tablica 1. Udio prostornih jedinica za statistiku 2. razine i županija u BDV-u Republike Hrvatske prema djelatnostima (NKD 2007.), u 2009. godini

Prostorne jedinice za statistiku 2. razine i županije	A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	B, C, D, E Rudarstvo i vađenje, Prerađivačka industrija, Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija		F Građevinarstvo	G, H, I Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala, Prijevoz i skladištenje; Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	J Informacije i komunikacije
		Ukupno	Prerađivačka ind.			
Republika Hrvatska	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Sjeverozapadna Hrvatska	28,9	49,9	48,8	37,2	46,1	62,8
Grad Zagreb	1,3	24,5	23,7	19,4	31,4	55,6
Zagrebačka županija	5,7	7,9	7,3	8,8	7,2	2,3
Krapinsko-zagorska županija	2,7	3,4	3,8	2,3	1,6	1,0
Varaždinska županija	6,6	5,7	6,3	2,6	2,9	1,9
Koprivničko-križevačka županija	8,0	4,6	3,4	2,0	1,4	0,9
Međimurska županija	4,5	3,8	4,3	2,2	1,6	1,1
Središnja i Istočna Hrvatska	53,1	22,4	23,7	22,0	14,9	12,8
Bjelovarsko-bilogorska županija	8,7	2,3	2,5	1,5	1,4	1,3
Virovitičko-podravska županija	5,5	1,3	1,3	0,8	0,8	0,6
Požeško-slavonska županija	3,6	1,2	1,3	0,7	0,8	0,7
Brodsko-posavska županija	5,3	2,3	2,5	2,1	1,5	1,4
Osječko-baranjska županija	13,4	5,0	5,1	7,5	4,7	4,4
Vukovarsko-srijemska županija	8,8	1,7	1,6	4,5	1,9	1,5
Karlovačka županija	3,0	2,8	3,0	1,6	1,8	1,4
Sisačko-moslavačka županija	4,7	5,8	6,4	3,3	1,9	1,5
Jadranska Hrvatska	18,0	27,7	27,5	40,8	39,0	24,3
Primorsko-goranska županija	2,0	10,1	10,8	8,3	10,1	6,8
Ličko-senjska županija	2,0	0,4	0,3	2,1	0,9	0,6
Zadarska županija	3,6	1,4	1,1	4,6	3,4	2,0
Šibensko-kninska županija	1,2	1,6	1,5	2,0	2,0	1,4
Splitsko-dalmatinska županija	4,2	5,9	5,9	11,2	9,7	7,4
Istarska županija	2,8	7,4	7,1	8,0	8,4	3,8
Dubrovačko-neretvanska županija	2,2	0,9	0,6	4,6	4,6	2,4

Prostorne jedinice za statistiku 2. razine i županije	K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	L Poslovanje nekretninama	M, N Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	O, P, Q Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje, Obrazovanje, Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	R, S, T Umjetnost, zabava i rekreacija, Ostale uslužne djelatnosti, Djelatnosti kućanstava kao poslodavca, djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	Ukupna dodana vrijednost djelatnosti
Republika Hrvatska	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Sjeverozapadna Hrvatska	66,7	34,1	61,8	45,5	50,6	47,4
Grad Zagreb	58,8	18,6	53,2	33,1	42,6	31,4
Zagrebačka županija	1,4	5,9	3,5	3,8	2,9	5,7
Krapinsko-zagorska županija	0,9	2,3	0,9	1,7	0,8	2,0
Varaždinska županija	2,3	3,0	2,1	3,6	2,2	3,6
Koprivničko-križevačka županija	1,8	2,2	0,9	1,7	1,2	2,5
Međimurska županija	1,5	2,2	1,3	1,6	0,9	2,2
Središnja i Istočna Hrvatska	11,4	23,7	10,0	24,7	13,8	20,6
Bjelovarsko-bilogorska županija	1,6	2,3	1,0	2,1	1,0	2,1
Virovitičko-podravska županija	0,9	1,6	0,5	1,3	0,5	1,3
Požeško-slavonska županija	0,3	1,5	0,3	1,6	0,7	1,1
Brodsko-posavska županija	1,1	2,9	1,1	2,5	1,7	2,2
Osječko-baranjska županija	4,1	6,0	3,8	6,9	4,7	5,8
Vukovarsko-srijemska županija	0,8	3,4	0,9	3,4	2,2	2,6
Karlovačka županija	1,5	2,5	1,1	3,4	1,4	2,3
Sisačko-moslavačka županija	1,1	3,5	1,2	3,5	1,7	3,2
Jadranska Hrvatska	21,9	42,3	28,2	29,8	35,5	32,0
Primorsko-goranska županija	4,9	9,8	7,8	7,3	8,4	8,4
Ličko-senjska županija	0,3	1,5	0,3	1,3	0,9	1,0
Zadarska županija	2,8	6,1	3,0	3,6	3,7	3,3
Šibensko-kninska županija	1,3	3,7	1,4	1,2	3,1	1,8
Splitsko-dalmatinska županija	6,9	11,8	7,9	9,4	10,9	8,6
Istarska županija	3,8	6,2	4,9	4,3	5,9	6,2
Dubrovačko-neretvanska županija	1,8	3,3	2,9	2,7	2,6	2,8

Izvor: DZS (2009.)

2.5. Industrijska proizvodnja i trgovina na malo

Unatoč pozitivnim cikličnim kretanjima na mjesečnoj razini, industrijska proizvodnja u Hrvatskoj zabilježila je **negativan trend kretanja** tijekom 2011. godine, i to na području sve tri industrijske djelatnosti: **rudarstvo i vađenje, prerađivačka industrija, opskrba električnom energijom, plinom i parom**. Ipak, nakon siječnja 2011. godine prvi put je u veljači 2012. godine zabilježen porast kod opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom.

Unutar **prerađivačke industrije**, koja čini **najveći dio ukupne industrijske proizvodnje**, najznačajniji negativan utjecaj imao je **pad proizvodnje duhana, tekstila, naftnih proizvoda, farmaceutskih proizvoda, računala i električne opreme**. S obzirom da u spomenutim područjima dolazi do znatnog **smanjenja zaliha**, moguće je pretpostaviti da se potražnja za proizvodima tih djelatnosti pokriva upravo iz zaliha. Pad zaliha nastavio se i u 2012. godini pa su one u veljači iznosile 11.7% u odnosu na isti mjesec 2011. godine.

Industrijska proizvodnja 2011. godine pala je na razinu iz 2005. godine. Nadalje, tijekom siječnja i veljače u 2012. godini ukupna industrijska proizvodnja iznosila je 3.1% manje u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

U posljednja dva desetljeća **broj zaposlenih u industriji kontinuirano opada**, što je gospodarska kriza dodatno intenzivirala. Smanjenje zaposlenih, čak i uz pad proizvodnje utjecalo je na **rast proizvodnosti rada u industriji**, trend kakav je prisutan par posljednjih godina.

S industrijskom proizvodnjom **smanjuje se i BDV industrije**. Na takva je kretanja u najvećoj mjeri utjecala **gospodarska kriza**, ali i **proces deindustrijalizacije** koji traje više od dva desetljeća.

U recesijskom razdoblju potrošači na području Hrvatske osjetili su realno smanjenje ostvarenog dohotka što je rezultiralo manjom potrošnjom na luksuzna dobra te većom štednjom. U okolnostima smanjenja broja zaposlenih te iščekivanja nepovoljnijih gospodarskih kretanja, **potrošački pesimizam** je krajem 2008. godine doživio rekordnu razinu, negativno utječući na ukupnu gospodarsku aktivnost.

U drugoj polovici 2010. godine započeli su pozitivni pomaci u kretanju prometa trgovine na malo, iako je ostvareni promet bio 1.4% realno manji, ali je dinamika pada znatno usporena, u odnosu na 2009. godinu kada je pad iznosio -15.3%.

Tijekom druge polovice 2010. godine zabilježen je **uzlazni trend prometa u trgovini na malo**, koji se nastavio tijekom većeg dijela 2011. godine, a predstavljao je važan zaokret u odnosu na dotadašnji dvogodišnji trend pada. Tijekom siječnja i veljače 2012. godine zabilježen je lagani rast prometa u trgovini na malo u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, iznoseći 1.5%. (HGK, 2012.)

2.6. Poduzetništvo i konkurentnost

Uključujući **trgovačka društva, poduzeća i zadruge, ustanove, tijela, udruge i organizacije** na području Republike Hrvatske prema podacima iz ožujka 2012. godine postoji ukupno **286.530 registriranih pravnih osoba**, od čega ih je svega **45.9% aktivnih**. Broj registriranih i aktivnih poslovnih subjekata prema pravnom statusu prikazan je u tablici 2.

Tablica 2. Registrirani i aktivni poslovni subjekti prema pravnom statusu, RH

	Registrirane pravne osobe	Aktivni poslovni subjekti	Udio aktivnih pravnih osoba, %
Trgovačka društva	156.741	110.832	70,7
Poduzeća i zadruge	66.561	2.063	3,1
Ustanove, tijela, udruge i organizacije	63.228	18.721	29,6
Ukupno	286.530	131.616	45,9
Subjekti u obrtu i slobodnim zanimanjima	-	89.863	-

Izvor: DZS (2011.b)

Od ukupnog broja registriranih i aktivnih poslovnih subjekata više od 3/4 je zastupljeno u četiri područja djelatnosti: **Trgovina na veliko i malo; Popravak motornih vozila i motocikla; Prerađivačka industrija; Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti** te **Ostale uslužne djelatnosti**.

Udio **profitnih subjekata** u ukupnim aktivnim poslovnim subjektima iznosi **85.8%**, dok je udio **neprofitnih subjekata 14.2%**.

Privatno vlasništvo je najčešći oblik vlasništva u strukturi aktivnih pravnih osoba te se u njemu nalazi 82.5% subjekata. U **državnom** je **vlasništvu** registrirano 0.8% subjekata, u **mješovitom** 1.1%, u **zadružnom** 1.5%, dok se za 14.2% pravnih osoba tip vlasništva ne prati.

Na području **Karlovačke županije** posluje ukupno 3.936 poduzetnika, pri čemu 35.9% čine trgovačka društva (brojkom 1.414) te 64.1% obrti (brojkom 2.522). Prema veličini uglavnom prevladavaju mali poduzetnici koji čine čak 97.9% ukupnog broja poduzetnika, što je približno udjelu malih poduzetnika na nacionalnoj razini. Udio srednjih poduzetnika iznosi 1.7%, a velikih svega 0.4% ukupnog broja poduzetnika. U Karlovačkoj županiji poduzetnici ukupno zapošljavaju 22.167 radnika, od čega je većina (66%) zaposleno u trgovačkim društvima, a preostalih 34% u obrtima. Geografski, najveća koncentracija poduzetnika zabilježena je u gradskim središtima županije, što pokazuju podaci iz tablice 3.

Gospodarski subjekti na području Karlovačke županije proizvode i pružaju široki spektar proizvoda i usluga. Prema specifičnim područjima djelatnosti, najprepoznatljiviji poduzetnici su:

- **proizvodnja hrane i pića:** Karlovačka pivovara d.d., Karlovačka mljekara d.d., PPK-Karlovačka mesna industrija d.d., itd.
- **proizvodnja strojeva i uređaja:** Alstom Hrvatska d.o.o., Adriadiesel d.d., Tvornica plinskih turbine d.o.o., itd.
- **proizvodnja metala i proizvoda od metala:** Hs-produkt d.o.o. - proizvodnja pištolja i usluge strojne obrade, AB montaža d.o.o., Ljevaonica Duga Resa d.o.o., itd.
- **proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda:** Pamučna industrija Duga Resa d.d., Kelteks d.o.o., Maier textile d.o.o., itd.
- **proizvodnja proizvoda od gume i plastike:** Aquaestil d.o.o., Kaplast d.o.o., itd.
- **proizvodnja proizvoda od kože:** Mr. Joseph d.o.o.
- **proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda:** Kemijsko građevinska industrija d.o.o., Nova chem d.o.o., Linde plin d.o.o., itd.
- **proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih sirovina:** Wienerberger Ilovac d.o.o., IGM d.o.o., itd.

Tablica 3. Poduzetnička aktivnost u gradskim središtima Karlovačke županije

Gradsko središte	Udio (%)			
	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihod	Dobit
Karlovac	51.6	64.2	72.0	76.3
Duga Resa	10.8	9.1	5.2	4.8
Ogulin	10.4	11.5	11.9	8.7
Ozalj	6.4	4.0	4.2	4.2
Slunj	2.9	2.2	1.5	0.9
Ukupno gradovi	82.1	91.0	94.8	94.9

Izvor: Web stranice Karlovačke županije: *Gospodarstvo Karlovačke županije*

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku na dan 31. prosinca 2011. godine na području **Istarske županije** bilo je registrirano 21.450 pravnih osoba što je 7.55% od ukupno registriranih pravnih osoba u RH. Struktura pravnih osoba u Istarskoj županiji bila je sljedeća:

- trgovačka društva – 13.414 od čega 9.771 aktivnih
- poduzeća i zadruge – 4.621 od čega 54 aktivnih
- ustanove, tijela udruge i organizacije – 3.415 od čega 1.031 aktivnih

Također, u obrtu i slobodnim zanimanjima evidentirana su 7.624 subjekta.

Prema aktivnostima u Istarskoj županiji u prosincu 2011. najviše pravnih osoba, odnosno 2.283 po aktivnosti bilo je registrirano u trgovini na veliko i malo; popravku motornih vozila i motocikala (6.071 registriranih), građevinarstvu 1.861 (2.804 registriranih), poslovanju nekretninama 1.134 (1.430 registriranih), stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima 1.084 (1.613 registriranih), te u prerađivačkoj industriji 961 (1.779 registriranih).

Zahvaljujući geografskom položaju te nizu ekonomskih, povijesnih i političkih faktora, Primorsko-goranska županija postala je područje s nizom gospodarskih aktivnosti od velikog značenja za cijelu državu, primjerice prometne i lučke djelatnosti, brodogradnja, drvna industrija i turizam. Uz

Grad Zagreb i Istarsku županiju, PGŽ spade u kategoriju ekonomski najrazvijenijih županija u RH, s BDP-om iznad državnog prosjeka. Dostupni podaci za 2009. godinu pokazali su pad gotovo svih pokazatelja poslovanja poduzetnika te cjelokupne gospodarske aktivnosti, kao i na razini RH. Godine 2009. ukupan prihod poduzetnika u Županiji iznosio je 35.04 milijarde kuna, što je u odnosu na 2008. godinu bila 9.5% manje. Povećan je ukupni rashod (za 8% te je iznosio 35.33 milijarde kuna), smanjena je dobit nakon oporezivanja, broj poduzetnika je neznatno porastao, smanjeno je zapošljavanje i povećana nezaposlenost. Međutim, strukturalna obilježja gospodarstva županije ostala su nepromijenjena:

- mala i srednja poduzeća zadržala su vodeću ulogu u ostvarenom prihodu i broju zaposlenih
- prevladava uslužni sektor djelatnosti
- prevladava privatno vlasništvo.

Najveći udio u ukupnom broju poduzetnika imaju mali gospodarski subjekti (98.5%), zatim srednje veliki gospodarski subjekti (1.1%), a potom veliki gospodarski subjekti s udjelom od 0.4%. Mali poduzetnici ostvaruju 46.6% ukupnog prihoda, 45% ukupnih rashoda, zapošljavaju 55.3% radne snage te u investicijama učestvuju s 39.4%. Srednji gospodarski subjekti ostvaruju 18,8% ukupnog prihoda, 18,8% ukupnih rashoda, zapošljavaju 17% radne snage i sudjeluju u investicijama s 18,2%. Veliki gospodarski subjekti ostvaruju 34,6% ukupnog prihoda, 36,3% ukupnih rashoda, zapošljavaju 27,7% radne snage i sudjeluju u investicijama s 42,4%. (Županijska skupština PGŽ, 2011.)

Detaljnije informacije o poduzetništvu u sve tri ciljne županije dostupne su u tablicama 4., 5. i 6.

Tablica 4. Struktura poslovnih subjekata u Karlovačkoj, Istarskoj i Primorsko-goranskoj županiji, ožujak 2012. godine

Županija	Registrirane pravne osobe - ukupno -	Trgovačka društva		Poduzeća i zadruge		Registrirane ustanove, tijela, udruge i organizacije	Subjekti u obrtu i slobodnim zanimanjima
		registrirana	aktivna	registrirani	aktivni		
Karlovačka	5.877	2.593	1.910	1.257	89	2.027	2.197
Istarska	21.635	13.568	9.925	4.619	56	3.448	7.553
PGŽ	23.594	14.213	10.048	4.763	64	4.618	9.265

Izvor: DZS (2011.b)

Tablica 5. Struktura aktivnih pravnih osoba prema oblicima vlasništva, izraženo u % od ukupnog broja aktivnih pravnih osoba u Karlovačkoj, Istarskoj i PGŽ, prosinac 2011. godine

Županija	Ukupan broj	Oblik vlasništva				
		državno (%)	privatno (%)	zadružno (%)	mješovito (%)	bez vlasništva (%)
Karlovačka	2.448	1.4	74.1	3.5	1.3	19.6
Istarska	10.856	0.6	88.5	0.5	1.0	9.5
PGŽ	11.310	0.7	85.4	0.5	1.3	12.2

Izvor: DZS (2011.b)

Tablica 6. Pravne osobe prema aktivnosti i područjima NKD-a 2007., na području Karlovačke, Istarske i Primorsko-goranske županije, prosinac 2011.

Područje	Ukupno	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Rudarstvo i vađenje	Prerađivačka industrija	Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacija	Opskrba vodom, uklanjanja otpadnih voda, gospodarenjem otpadom, sanacija okoliša	Građevinarstvo	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla
RH								
registrirane	283.932	5.517	421	23.742	564	937	24.675	90.184
aktivne	128.930	2.729	281	13.178	495	679	14.784	31.994
Karlovačka ž.								
registrirane	5.835	162	8	610	15	35	365	1.540
aktivne	2.448	109	7	358	15	27	218	578
Istarska ž.								
registrirane	21.450	421	44	1.779	25	42	2.804	6.071

aktivne	10.856	208	30	961	19	33	1.861	2.283
PGŽ								
registrirane	23.367	270	23	1.814	18	52	2.141	7.221
aktivne	11.310	124	14	1.096	18	43	1.376	2.693

Izvor: DZS (2011.b)

nastavak

Područje	Prijevoz i skladištenje	Pružanje smještaja, priprema i usluživanje hrane	Informacije i komunikacije	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	Poslovanje nekretninama	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje
RH								
registrirane	8.308	12.209	7.254	1.986	6.827	24.122	7.195	2.902
aktivne	3.968	6.826	4.966	1.090	5.222	15.745	4.476	1.151
Karlovačka ž.								
registrirane	149	244	84	30	40	350	57	167
aktivne	84	126	53	14	26	231	38	42
Istarska ž.								
registrirane	471	1.243	334	82	1.430	1.613	1.120	183
aktivne	248	682	228	35	1.134	1.084	673	70
PGŽ								
registrirane	823	1.360	490	121	775	2.052	837	227
aktivne	457	805	331	62	587	1.356	475	75

Područje	Obrazovanje	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	Umjetnost, zabava i rekreacija	Ostale uslužne djelatnosti	Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela
RH					
registrirane	3.637	3.952	19.544	39.902	54
aktivne	2.833	2.013	5.014	11.486	-
Karlovačka ž.					
registrirane	92	134	545	1.208	-
aktivne	82	57	119	264	-
Istarska ž.					
registrirane	224	193	1.350	2.021	-
aktivne	172	96	378	661	-
PGŽ					
registrirane	264	287	1.570	3.022	-
aktivne	200	171	466	961	-

U ukupnom broju aktivnih pravnih osoba na nacionalnoj razini **89% čine mikro subjekti**, **8,3% mali subjekti**, **2,2% srednji subjekti** te **0.5% ostali subjekti** (s 250 i više zaposlenih). Kategorije i broj pravnih osoba prema područjima NKD-a i broju zaposlenih prikazani su u sljedećoj tablici (Tablica 7.).

Tablica 7. Aktivne pravne osobe prema NKD-u 2007. i broju zaposlenih, ožujak 2012. godine

	Ukupno	Broj zaposlenih					
		0	1 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 499	500 i više
	131.616	61.214	55.872	10.866	3.082	334	248
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2.784	1.486	1.023	220	46	3	6
Rudarstvo i vađenje	286	131	86	47	19	1	2
Prerađivačka industrija	13.407	4.547	6.057	1.970	662	105	66
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	567	453	64	30	14	3	3
Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom	690	213	201	166	99	11	-
Građevinarstvo	14.963	6.661	6.499	1.475	281	30	17
Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla	32.394	12.224	17.120	2.600	375	46	29
Prijevoz i skladištenje	4.042	1.511	2.071	344	83	15	18
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	7.049	3.696	2.680	537	109	18	9
Informacije i komunikacije	5.053	2.336	2.241	405	58	8	5
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.102	474	477	88	36	8	19
Poslovanje nekretninama	5.296	4.127	1.075	87	4	1	2
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	16.000	6.536	8.518	839	99	5	3
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	4.578	2.559	1.678	235	75	20	11
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	1.162	653	115	243	122	16	13
Obrazovanje	2.856	441	754	869	777	10	5
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	2.052	737	803	301	156	24	31
Umjetnost, zabava i rekreacija	5.250	3.655	1.310	225	44	8	8
Ostale uslužne djelatnosti	12.085	8.774	3.100	185	23	2	1

Izvor: DZS (2012.)

Mikro subjekti najzastupljeniji su na području **Trgovine na veliko i na malo** te na području **Stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti**. **Mali subjekti** najbrojniji su u djelatnosti **Trgovina na veliko i na malo** te **Popravak motornih vozila i motocikla**, dok su **srednje veliki** subjekti najzastupljeniji u **Prerađivačkoj industriji**.

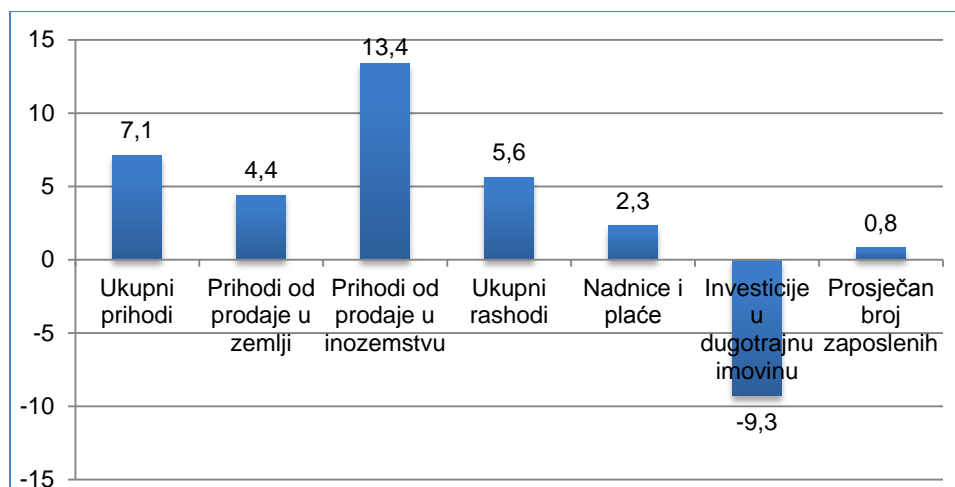
Podaci o **teritorijalnoj raspoređenosti poslovnih subjekata** pokazuju da je nešto manje od 1/3 ukupno registriranih poslovnih subjekata, odnosno pravnih osoba smješteno u **Gradu Zagrebu**. Zatim slijedi **Splitsko-dalmatinska županija** s udjelom od 12.1% registriranih pravnih osoba, **Primorsko-goranska** (8.2%), **Istarska** (7.6%) i **Zagrebačka** (6.2%) **županija**, koje zajedno imaju više od 5% udjela u ukupnom broju registriranih pravnih osoba. (DZS, 2012.)

Na temelju podnesenih statističkih izvještaja za prvih devet mjeseci 2010. godine poslovanje poduzetnika pokazalo je **prvi negativan konsolidirani financijski rezultat** u posljednjih deset godina. U istom razdoblju 2011. godine pojavio se **trend oporavka** poslovanje poduzetnika koji su zabilježili rast prihoda, ponajviše od prodaje na domaćem i inozemnom tržištu te rast ukupnih rashoda unatoč kojima je registriran rast bruto dobiti.

Poslovanje malog gospodarstva u prvih devet mjeseci 2011. godine ostvarilo je **225 milijardi kuna ukupnog prihoda** te **213 milijardi kuna ukupnih rashoda**, ukazujući na **bruto dobit od 12 milijardi kuna**. Naime, bruto dobit poduzetnika koji su predali financijska izvješća u 2011. godini iznosila je 7.2 milijarde kuna više, odnosno 39.4% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Iako je 2011. godina također bila prilično nepovoljna za poslovanje ipak je bio prisutan blagi oporavak domaćeg tržišta te inozemne potražnje. Kako bi se lakše prilagodili nepovoljnim uvjetima poduzetnici su štedjeli na novim zapošljavanjima te na izdacima za zaposlene. Naime, prosječan je broj zaposlenih u 2011. godini porastao za svega 0.8%, a izdaci za svega 0.5%. Ukupni rashodi u najvećoj su mjeri obuhvaćali nabavu trgovačke robe i povećanje materijalnih troškova, kao što je nabava sirovina, energije, usluga i slično.

Vrijednost investicija u dugotrajnu imovinu je opala za 9.3%, ukazujući na oporavak u odnosu na ekstremni pad investicija u dugotrajnu imovinu u 2010. godini, koji je dosegao čak 30.5%. Međutim, udio poduzetnika koji je izvršio ulaganje u dugotrajnu imovinu iznosio je svega 25.4% od ukupnog broja poduzetnika koji su podnijeli izvještaje za 2011. godinu. Investicije su bile puno izraženije u **privatnom sektoru** (ostvarujući rast od 2.9%), dok su poduzeća u **državnom vlasništvu** zabilježila **pad vrijednosti investicija** na godišnjoj razini od 20.3%. Pritom je najveći rast investicija zabilježen kod ulaganja u **uvoznu opremu**, a pad kod ulaganja u **ostale građevine i zgrade**. (HGK, 2012.)

Slika 12. Poslovanje poduzetnika od I. - IX. mjeseca, 2011. godina, godišnja stopa rasta (%)

Izvor: HGK (2012.), *Gospodarska kretanja*

Tablica 8. Poslovanje poduzetnika u 2011. godini, za Karlovačku, Istarsku i Primorsko-goransku županiju

tisuće kuna

Županija	Broj poduzetnika			Ukupni prihodi		Ukupni rashodi	
	ukupno	dobitaši	gubitaši	prethodna god.	tekuća god.	prethodna god.	tekuća god.
Karlovačka	1.847	1.026	821	6.947.342	7.583.101	6.587.717	7.063.554
Istarska	9.090	4.226	4.864	30.791.213	29.285.567	29.713.231	28.878.629
PGŽ	8.805	4.798	4.007	31.845.308	36.478.698	32.134.263	33.650.121

nastavak

Županija	Dobit prije oporezivanja		Gubitak prije oporezivanja		Dobit razdoblja		Gubitak razdoblja	
	prethodna god.	tekuća god.	prethodna god.	tekuća god.	prethodna god.	tekuća god.	prethodna god.	tekuća god.
Karlovačka	665.958	761.087	306.333	241.540	578.743	659.878	305.942	241.642
Istarska	2.228.886	2.376.456	1.150.904	1.969.518	1.917.141	2.012.316	1.128.455	1.959.825
PGŽ	1.459.617	4.507.505	1.748.572	1.678.927	1.186.744	4.194.653	1.749.292	1.679.470

Izvor: Web stranica Istarske županije - FINA: Registar godišnjih financijskih izvještaja

Prema ocjeni **Svjetskog gospodarskog foruma**, odnosno rezultatima *Izveštaja o globalnoj konkurentnosti 2011. - 2012.* Republika Hrvatska zauzima **76. mjesto** od ukupno 142. Razina konkurentnosti porasla je za jedno mjesto u odnosu na 2010. godinu. **Indeks globalne konkurentnosti** utemeljen je na 12 stupova:

- **OSNOVNI FAKTORI**

1. **Institucije** predstavljaju pravni i administrativni okvir u kojem pravne i fizičke osobe te upravljačka tijela države djeluju i komuniciraju u svrhu generiranja gospodarske dobiti
2. **Infrastruktura** uvjetuje razinu povezanosti i interakcije između regija, odnosno umreženost nacionalnog tržišta utječući na troškove povezivanja s regionalnim i međunarodnim tržištima
3. **Makroekonomsko okruženje** od izuzetne je važnosti za poduzetništvo i cjelokupnu konkurentnost nacionalnog gospodarstva
4. **Zdravstveno stanje** i **osnovno obrazovanje** radne snage određuje potencijal i razinu produktivnosti

- **FAKTORI EFIKASNOSTI**

5. **Visoko obrazovanje** i **trening** predstavljaju ključni faktor razvoja gospodarstva utemeljenog na znanju, iznad granica jednostavne proizvodnje
6. **Efikasnost tržišta roba** podrazumijeva robnu proizvodnju i proizvodnju usluga usklađenu s kretanjima ponude i potražnje na tržištu te efikasnu distribuciju i trgovinu
7. **Efikasnost** i **fleksibilnost tržišta rada** ključni su uvjeti za brzu i ekonomski učinkovitu realokaciju radne snage unutar tržišta rada, koja se može implementirati pri niskim troškovima
8. **Razvoj financijskog tržišta** zahtjeva pravilnu distribuciju priljeva resursa iz inozemstva ili štednje domaćih stanovnika prema investicijama i poduzetničkim pothvatima koji jamče najveću stopu povrata ulaganja
9. **Tehnološka spremnost** u globaliziranom svijetu preduvjet je konkurentnosti i napredovanja svakog poduzeća, a prvenstveno se očituje u implementaciji informatičkih i komunikacijskih tehnologija na svakodnevnoj razini
10. **Veličina tržišta**, odnosno izvozne aktivnosti ili otvorenost nacionalnih granica međunarodnom tržištu gdje geografske granice ne predstavljaju prepreku bilo koje vrste omogućuje intenzivnu razmjenu, odnosno generiranje ekonomskog rasta

▪ FAKTORI INOVATIVNOSTI I SOFISTICIRANOSTI

11. **Poslovna sofisticiranost** odnosi se na kvalitetu cjelokupne nacionalne poslovne mreže, kao i na kvalitetu poslovanja te strategija individualnih poduzeća, a značajno utječe na razinu efikasnosti u proizvodnji roba i usluga.

12. **Inovativnost** kao posljednji stup konkurentnosti odnosi se na tehnološku inovativnost koja u konačnici predstavlja osnovni uvjet rasta životnog standarda.

Iako predstavljeni zasebno, **stupovi konkurentnosti izrazito su međuovisni**, naime, kroz isprepletenost međusobno se osnažuju, odnosno oslabljuju ukoliko neki od stupova konkurentnosti pokazuju nepovoljne rezultate. Primjerice, inovativnost i sofisticiranost poslovanja gotovo je nemoguće ostvariti bez adekvatno obrazovane i osposobljene radne snage koja je sposobna prihvatiti i u rad implementirati nove tehnologije, odnosno bez dostatnih financijskih sredstava za istraživačko-razvojne aktivnosti.

Prema izvještaju o globalnoj konkurentnosti, Republika Hrvatska se trenutno nalazi u **posljednjoj prijelaznoj fazi razvoja**, kako je ocjenjeno prema dva kriterija: **BDP po stanovniku** i **udio izvoza mineralnih dobara u ukupnom izvozu**¹. Naime, iz faze vođene efikasnošću poslovanja koju obilježava potreba za razvojem efikasnijih proizvodnih procesa i kvalitetnijih proizvoda u skladu s porastom plaća (*efficiency - driven stage*), gospodarstvo prelazi u **fazu utemeljenu na inovativnim i unikatnim proizvodima**, čija proizvodnja zahtjeva upotrebu **najsofisticiranije tehnologije** (*innovation - driven stage*).

---

¹ BDP po glavi stanovnika koristi se kao pokazatelj razine plaća, budući da međunarodno usporedivi podaci o plaćama nisu dostupni za sve zemlje. Udio izvoza mineralnih dobara u ukupnom izvozu zemlje služi kao pokazatelj uloge koju osnovni faktori konkurentnosti imaju u rastu produktivnosti ekonomije (*factor - driven stage*). Pretpostavka je da se zemlje s udjelom mineralnih dobara većim od 70% u ukupnom izvozu nalaze u fazi razvoja utemeljenoj na osnovnim faktorima konkurentnosti.

Tablica 9. Poredak i indeksi globalne konkurentnosti za razdoblje 2011. - 2012. godine

Država	Ukupni rezultat		Osnovni faktori		Faktori efikasnosti		Faktori inovativnosti i sofisticiranosti	
	Poredak (1- 142)	Rezultat (1 - 7)	Poredak (1- 142)	Rezultat (1 - 7)	Poredak (1- 142)	Rezultat (1 - 7)	Poredak (1- 142)	Rezultat (1 - 7)
Švicarska	1	5.74	3	6.18	2	5.53	1	5.79
Singapur	2	5.63	1	6.33	1	5.58	11	5.23
Švedska	3	5.61	4	6.06	7	5.33	2	5.79
Finska	4	5.47	5	6.02	10	5.19	4	5.56
SAD	5	5.43	36	5.21	3	5.49	6	5.46
Njemačka	6	5.41	11	5.83	13	5.18	5	5.53
Nizozemska	7	5.41	7	5.88	8	5.29	9	5.30
Danska	8	5.40	8	5.86	9	5.27	8	5.31
Japan	9	5.40	28	5.40	11	5.19	3	5.75
UK	10	5.39	21	5.60	5	5.43	12	5.17
Slovenija	57	4.30	39	5.12	51	4.23	45	3.87
Hrvatska	76	4.08	52	4.76	72	4.01	82	3.37

Izvor: World Economic Forum, Izvještaj o globalnoj konkurentnosti 2011. - 2012.

Tablica 10. Poredak i indeksi globalne konkurentnosti za Hrvatsku i Sloveniju, za razdoblje 2011. - 2012., prema faktorima konkurentnosti

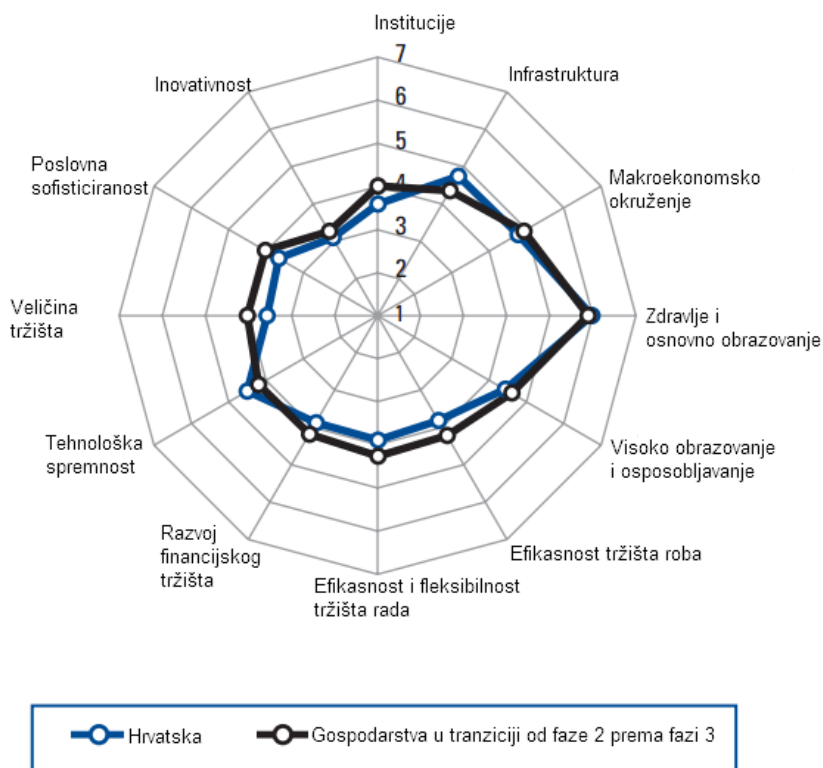
		Republika Hrvatska		Republika Slovenija	
		Poredak (1- 142)	Rezultat (1 - 7)	Poredak (1- 142)	Rezultat (1 - 7)
Osnovni faktori	1. Institucije	90	3.59	55	4.08
	2. Infrastruktura	39	4.73	37	4.81
	3. Makroekonomsko okruženje	70	4.75	35	5.34
	4. Zdravlje i osnovno obrazovanje	48	5.96	24	6.26
Faktori efikasnosti	5. Visoko obrazovanje i trening	56	4.41	21	5.16
	6. Efikasnost tržišta roba	114	3.81	48	4.37
	7. Efikasnost tržišta rada	116	3.89	102	4.00
	8. Razvoj financijskog tržišta	87	3.87	102	3.62
	9. Tehnološka spremnost	38	4.50	32	4.76
	10. Veličina tržišta	72	3.57	80	3.44
Faktori inovativnosti i sofisticiranosti	11. Poslovna sofisticiranost	88	3.66	49	4.19
	12. Inovativnost	76	3.09	40	3.55

Izvor: World Economic Forum, Izvještaj o globalnoj konkurentnosti 2011. - 2012.

U odnosu na Hrvatsku, **Slovenija je zauzela nešto povoljniji rang**, odnosno **57. mjesto** u 2011. godini, iako se u odnosu na 2010. godinu dogodila negativna promjena, odnosno **pad za 12 mjesta** na ljestvici konkurentnosti. Viši indeks, a time i povoljniji rang u odnosu na Hrvatsku Slovenija je ostvarila na području svih pojedinih kriterija konkurentnosti, osim na području razvoja **financijskog tržišta** i **ostvarene veličine tržišta**.

U usporedbi s ostalim državama, odnosno gospodarstvima koji se nalaze u tranzicijskoj fazi prema gospodarstvu utemeljenom na inovacijama, Hrvatska je ostvarila uspješnije rezultate po pitanju faktora **infrastrukture** i **tehnološke spremnosti**, odnosno jednake rezultate na području **zdravlja** i **osnovnog obrazovanja**. Usporedbe na području ostalih faktora vidljive su na slici 13. (WEF, 2011.)

Slika 13. Usporedba Republike Hrvatske i ostalih gospodarstava u tranziciji od faze 2 prema fazi 3

Izvor: World Economic Forum, Izvještaj o globalnoj konkurentnosti 2011. - 2012.

2.6.1. Uloga malog i srednjeg poduzetništva u jačanju gospodarske konkurentnosti

Mala i srednja poduzeća kontinuirano predstavljaju važan dio hrvatskog gospodarstva, čineći ga konkurentnijim zbog svog doprinosa zapošljavanju, stvaranju društvenog bruto proizvoda i jačanju izvoznih aktivnosti. U 2010. godini mala i srednja poduzeća ostvarila su udio u BDP-u od 51,6%, 66,6% udjela u zaposlenosti te 41,1% udjela u izvozu. Tablica 11 prikazuje valorizaciju poslovanja MSP-a na temelju navedena tri kriterija.

Tablica 11. Valorizacija poslovanja malog gospodarstva prema ekonomskim kriterijima

Kriterij valorizacije	Veličina poduzeća					
	Mala		Srednja		Velika	
	2009.	2010.	2009.	2010.	2009.	2010.
BDP (000 kn)	206.332.590	199.298.818	118.050.260	109.530.751	285.764.487	289.357.85
BDP (udio)	33.8%	33.3%	19.3%	18.3%	46.8%	48.4%
Zaposlenost	417.979	415.320	166.916	157.147	300.394	287.341
Zaposlenost (udio)	47.2%	48.3%	18.9%	18.3%	33.9%	33.4%

Izvoz (000 kn)	15.275.328	18.073.129	17.517.021	18.953.987	48.039.137	53.132.700
Izvoz (udio)	18.9%	20.1%	21.7%	21.0%	59.4%	58.9%

Izvor: CEPOR, 2011. Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj

U 2010. godini mala i srednja poduzeća ostvarila su značajan udio u BDP-u, iako mala poduzeća imaju nižu financijsku efikasnost u odnosu na srednja i velika poduzeća. Naime, u 2010. godini velika poduzeća ostvarila su 4.847 milijardi kuna neto dobiti, srednja poduzeća 4.025 milijarde neto gubitka, a mala poduzeća 2.486 milijarde neto gubitka. Velika poduzeća povećala su neto dobit za 311%, dok su mala i srednja poduzeća ostvarila neto gubitak.

U 2010. godini prihod ostvaren kroz izvoz hrvatskih poduzeća raste za 11,5% u odnosu na 2009. godinu (sa 80.831.486.000 kn u 2009. godini na 90.159.816.000 kn u 2010. godini). Mala i srednja poduzeća u ukupnom izvozu u 2010. godini sudjeluju s 41%, a velika poduzeća s 58,9%. U 2010. godini mala poduzeća ostvarila su bolje izvozne rezultate u odnosu na 2009. godinu jer je izvoz povećan za 18,3%, a uvoz smanjen za 26%.

2.6.2. Prilike i prepreke za razvoj poduzetništva

Prema godišnjem izvještaju *Doing Business 2012* Republika Hrvatska zauzima **80. mjesto** od ukupno 183 s obzirom na pogodnost okoline, odnosno **moćnosti za pokretanje, održavanje i unaprjeđenje poduzetništva**. U odnosu na 2011. godinu, ova pozicija predstavlja negativnu promjenu u rang u za 1 mjesto.

Ocjena poslovnog okruženja utemeljena je na ocjeni sljedećih deset segmenata:

- proces pokretanja poslovanja,
- nabava građevinskih dozvola
- dovođenje električne energije
- registriranje imovine
- mogućnost kreditiranja
- razina zaštite investitora
- plaćanje poreza
- razvijenost trgovine s inozemstvom
- implementiranje ugovora
- rješavanje nesolventnosti

Prema pojedinačnim kriterijima, plaćanje poreza u odnosu na preostalih devet kriterija predstavlja najmanju prepreku za pokretanje i razvoj poduzetništva. Kao što se može iščitati iz slike 12., poduzetnicima najveću prepreku predstavljaju procedure nabavljanja građevinskih dozvola, mjere zaštite investitora te mogućnosti trgovine s inozemstvom.

Slika 14. Ocjena poduzetničke okoline Republike Hrvatske prema Doing Business kriterijima

Izvor: MBOR (2012.): *Doing Business 2012: Croatia*

Tablica 12. Lakoća poslovanja prema pojedinim kriterijima, usporedna analiza Republike Hrvatske i Republike Slovenije, za razdoblje od 2011. - 2012. godine

Indikator	Hrvatska Doing Business 2012	Hrvatska Doing Business 2011	Slovenija Doing Business 2012	Slovenija Doing Business 2011
Pokretanje poslovanja (rang)	67	57	28	28
Broj procedura	6	6	2	2
Broja dana	7	7	6	6
Trošak (% prihoda <i>per capita</i>)	8.6	8.6	0.0	0.0
Minimalni početni kapital (% prihoda <i>per capita</i>)	13.8	13.7	43.6	45.0
Nabava građevinskih dozvola (rang)	143	142	81	74
Broj procedura	12	12	13	13
Broja dana	317	317	199	199
Trošak (% prihoda <i>per capita</i>)	591.1	589.2	64.9	66.3
Dovođenje električne energije (rang)	56	56	27	27
Broj procedura	5	5	5	5
Broja dana	70	70	38	38
Trošak (% prihoda <i>per capita</i>)	328.6	327.5	119.1	122.9
Registracija imovine (rang)	102	104	79	99
Broj procedura	5	5	5	6
Broja dana	104	104	110	113
Trošak (% prihoda <i>per capita</i>)	5.0	5.0	2.0	2.1
Mogućnosti kreditiranja (rang)	48	64	98	96
Indeks o snazi zakonskih prava (0-10)	6	6	4	4
Indeks dubine informacija o kreditu (0-6)	5	4	4	4
Pokrivenost javnog registra (% odraslih)	0.0	0.0	3.3	2.7

Pokrivenost privatne nadležnosti (% odraslih)	100.0	81.2	100.0	0.0
Zaštita investitora (rang)	133	131	24	21
Indeks razine otkrivanja (0 - 10)	1	1	3	3
Indeks razine odgovornosti direktora (0 -10)	5	5	9	9
Indeks jednostavnosti tužbe dioničara (0 - 10)	6	6	8	8
Indeks o snazi zaštite investitora (0 - 10)	4.0	4.0	6.7	6.7
Plaćanje poreza (rang)	32	30	87	86
Broj plaćanja po godini	17	17	22	22
Broj sati plaćanja po godini	196	196	260	260
Trgovina s inozemstvom (rang)	100	99	50	60
Broj dokumenata za izvoz	7	7	6	6
Broj dana za izvoz	20	20	16	19
Trošak izvoza (US\$ po kontejneru)	1300	1281	710	710
Broj dokumenata za uvoz	8	8	8	8
Broj dana za uvoz	16	16	15	17
Trošak uvoza (US\$ po kontejneru)	1180	1141	765	765
Implementacija ugovora (rang)	48	47	58	58
Broj dana	561	561	1290	1290
Trošak (% tužbe)	13.8	13.8	12.7	12.7
Broj procedura	38	38	32	32
Rješavanje nesolventnosti (rang)	94	94	39	38
Broj godina	3.1	3.1	2.0	2.0
Trošak (% imovine)	15	15	4	4
Trošak povrata (centi na 1 dolar)	29.7	28.7	51.1	50.9

Izvor: MBOR (2012.): *Doing Business 2012: Croatia; Doing Business 2012: Slovenia*, obrada Mreža znanja d.o.o.

Iz podataka prikazanih u prethodnoj tablici (Tablica 12.) raskorak između Republike Hrvatske i Republike Slovenije u jednostavnosti, odnosno lakoći pokretanja poslovanja i provođenja popratnih aktivnosti poput kreditiranja ili trgovinske razmjene s inozemstvom je očit, iako obje ekonomije relativno zaostaju za vodećim državama svijeta u pojedinim kategorijama.

U svrhu unaprjeđenja lakoće usmjeravanja poslovanja prema razmjeni s inozemstvom, **administrativne procedure**, kao i **trošak izvoza, odnosno uvoza trebaju biti optimizirani**. Najveći raskorak između Hrvatske i Slovenije vidljiv je upravo na području troška izvoza i uvoza u iznosu od 55%, odnosno 65% u korist Slovenije. (MBOR, 2012.a)

Prema *Izveštaju o globalnoj konkurentnosti za razdoblje 2011. - 2012. godine*, pripremljen od Svjetskog gospodarskog foruma, ključni faktori identificirani kao prepreke za uspješno i konkurentno poslovanje u Hrvatskoj su:

- neučinkovit državni birokratski aparat
- korupcija
- nestabilnost javnih politika
- porezne stope
- restriktivne regulacije rada
- pristup izvorima financiranja
- porezne regulacije

- problematična radna etika
- kriminal i krađa
- neadekvatno obrazovana radna snaga
- nedostatna i neadekvatna infrastruktura
- nestabilnost vlasti
- inflacija
- regulacije strane valute
- slabo javno zdravlje

Međunarodni istraživački projekt o poduzetništvu (*Global Entrepreneurship Monitor - GEM*) ukazuje na vrlo nisku razinu aktivnosti unutar sektora malog gospodarstva, referirajući se na pokretanje novih poslovnih pothvata. Godine 2010. Hrvatska je dobila indeks ukupne poduzetničke aktivnosti² u iznosu od 5.52, na temelju čega se ubraja u zemlje s niskom razinom aktivnosti u pokretanju poslovnih pothvata, što slabo doprinosi rješavanju pitanja visoke nezaposlenosti. Nadalje, GEM istraživanje u istoj godini pokazalo je kako Hrvatska ima mali udio rastućih poduzeća prema kriteriju razvoja novih proizvoda. Unatoč malom udjelu rastućih poduzeća, mala poduzeća su zapravo jedini sektor ukupnog gospodarstva koji kreira nova radna mjesta, ukazujući time na važnost ulaganja u njihov razvoj s obzirom na doprinos koji malo i srednje poduzetništvo može dati rastu konkurentnosti nacionalnog gospodarstva.

2.6.2.1. Konkurentni potencijal Istarske županije u kvaliteti proizvodnje

Na pograničnom području Republike Hrvatske i Republike Slovenije, odnosno na području Istarske županije, **vinarstvo** predstavlja istaknutu granu gospodarske djelatnosti, prepoznatljivu i visokokvalitetnu, s izvoznim potencijalom prema Sloveniji i širem međunarodnom tržištu.

Po ovlaštenju **Istarske županije Istarska razvojna agencija** (Istrian Development Agency - IDA) razvila je **oznaku vizualnog označavanja kvalitete – Istrian quality (IQ)**.

Znak IQ registriran je 2005. godine, u svrhu poticanja razvoja domaće proizvodnje, podizanje razine kvalitete istarskih proizvoda i proizvodnih tehnologija, poticanje stvaralaštva, kreativnosti, izvornosti, razvojno-istraživačkog rada, inovacija i invencije.

Naime, IDA i udruga Vinistra³ u travnju 2005. godine potpisale su *Ugovor o uporabi oznake kvalitete za vino sorte Malvazija istarska*, dok je Poglavarstvo Istarske županije usvojilo *Pravilnik o uporabi oznake „Istarska kvaliteta – IQ” za vino Malvazija*. Glavni cilj projekta je **podizanje**

² *Total Entrepreneurial Activity index (TEA)*, odnosno indeks ukupne poduzetničke aktivnosti predstavlja broj poduzetnički aktivnih ljudi (kombinacija broja ljudi koji pokušavaju pokrenuti poduzetnički pothvat i broja ljudi koji su vlasnici ili menadžeri poduzeća mlađih od 42 mjeseca) u odnosu na 100 ispitanika između 18 i 64 godina starosti.

³ Udruga Vinistra – udruga vinara i vinogradara Istra, osnovana 1994. godine s ciljem pružanja stručne pomoći članovima, boljeg povezivanja proizvođača, zastupanja njihovih interesa, njegovanja i održavanja tradicionalnih običaja vezanih za vinarstvo, bolje prezentacije i promocije vina te stvaranja image-a istarskih vina kao kvalitetnih i prirodnih proizvoda.

kvalitete istarskih autohtonih proizvoda, u ovom slučaju vina, potaknutih sve većim zaoštavanjem konkurencije na svjetskom i domaćem tržištu te skorim ulaskom Republike Hrvatske u Europsku Uniju.

Članovi udruge Vinistra donijeli su zaključak da je potrebna bolja i kvalitetnija organizacija ukoliko se želi spremno odgovoriti na nove izazove, prijetnje, kao i prilike koje će se javiti u nadolazećim godinama. Jedan od strateških ciljeva odnosi se na **povećanje konkurentnosti vina sorte Malvazija istarska** stvaranjem posebnog „branda” ili znaka kvalitete. Osnovna ideja i cilj ovog projekta je širenje spoznaja o samoj oznaci kao i osnaživanje oznake kvalitete putem promotivnih aktivnosti (prije svega na sajmu Vinistra, ali i putem drugih promotivnih akcija) kako bi se formirao prepoznatljiv i respektabilan brand. Stavljanjem oznake IQ na vino Malvazija napravljena je diferencijacija tog pojedinog proizvoda/vinara te je ona postala i svojevrsna garancija potrošačima da to vino ima određeni stupanj kvalitete te da je kvalitetnije od onog što se obično očekuje od sličnih vina. Navedeno je vinarima omogućilo da za nekoliko postotaka podignu cijenu svom vinu, odnosno da što spremniji dočekaju skori ulazak Republike Hrvatske u EU te kompeticiju na otvorenom međunarodnom tržištu.

Promotivne aktivnosti na promociji oznake IQ odvijaju se već sedmu godinu, a usmjerene su na pronalazak optimalnih uvjeta za prezentaciju i pozicioniranje oznake. Ključni moment u promociji oznake IQ i cijelog projekta odvija se na sajmu Vinistra, što međutim nije kraj projekta jer se promotivne aktivnosti nastavljaju radi jačanja i učvršćivanja oznake na tržištu kako bi ideja u potpunosti saživila, odnosno kako bi oznaka IQ u svijesti vinara, kupaca i ostalih zainteresiranih strana prerasla u respektabilan i poželjan “brand”.

Cjelokupni sustav dodjele i nadzora nad uporabom oznake „Istarska kvaliteta – IQ” reguliran je *Pravilnikom o uporabi oznake „istarske kvalitete” za vino Malvazija*. Pravilnik definira da pravo uporabe oznake imaju proizvođači vina koji imaju sjedište i proizvodne površine, odnosno preradbene pogone na području vinarske podregije Istra, koji su upisani u *Upisnik proizvođača grožđa i vina* te koji proizvode kvalitetna i vrhunska vina sorte Malvazija istarska. Pravo uporabe oznake „IQ” dodjeljuje *Savjet za dodjelu oznake* na temelju zahtjeva za dodjelu, priložene dokumentacije, nalaza *Povjerenstva za nadzor* te rezultata kemijske i organoleptičke analize. Nadzor nad uporabom oznake i kontrolu poštivanja odredbi Pravilnika provodi Povjerenstvo za nadzor koje je sastavljeno od 3 člana, a dogovorno ga imenuju *Upravni odbor udruge Vinistra* i *Upravni odbor IDA-e*. Povjerenstvo provodi redoviti nadzor poštivanja odredbi ovog Pravilnika u skladu s godišnjim programom kojeg predlaže Savjet, a usvaja IDA. Kontrolira se proizvodnja grožđa i vina u nekoliko proizvodnih faza (vinograd, berba, podrum, tržište).

Rezultati koji se očekuju uvođenjem sustava oznake kvalitete za autohtone istarske proizvode prije svega se odnose na **podizanje kvalitete samih proizvoda** na način da će posjedovanje oznake određenom proizvođaču/vinaru jamčiti **bolje uvjete i sigurnost prodaje** njegovih proizvoda, što će dodatno motivirati razvoj proizvodnje tog autohtonog proizvoda (Malvazije). Osim toga, na taj će se način stvoriti uvjeti za **podizanje kvalitete proizvodnih tehnologija**,

poboljšat će se promocija i **prodaja** istarske Malvazije na domaćem i svjetskom tržištu. Oznaka „Istarske kvalitete – IQ” omogućit će potrošaču da prepozna one malvazije čija je kvaliteta nešto viša od one koju propisuje *Zakon za kvalitetna vina sa zemljopisnim porijeklom* te viša od one koju kupac obično zahtijeva i očekuje.

Nadalje, očekuje se kako će oznaka IQ pridonositi **promociji istarske regije**, odnosno **razvoju istarskog identiteta** na domaćem i svjetskom tržištu. Pravo uporabe znaka IQ dodjeljuje se proizvodima i uslugama natprosječne kvalitete, proizvedenim ili pružanim na području regije Istre, nastalima kao rezultat istarske tradicije, razvojno-istraživačkog rada, inovacija i invencije.

Godine 2012., oznaku IQ primila su **25 proizvođača svježe i odležale malvazije**.

S obzirom na kvalitetu i prepoznatljivost vinogradarske industrije na području Istarske, pa čak i Primorsko-goranske županije, upravo vinogradarstvo, odnosno vinari među malim i srednjim poduzetnicima predstavljaju ciljnu skupinu izvozne strategije prekograničnih regija Republike Hrvatske prema Republici Sloveniji, ali i šire - prema tržištu Europske unije.

2.6.2.2. Programi poticanja i potporne institucije za razvoj poduzetništva

S obzirom da udjel malog gospodarstva u ukupnom gospodarstvu Republike Hrvatske iznosi **99.5%** te financijski pokazatelji malog gospodarstva ukazuju na **višegodišnji uzastopni rast**, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva donijelo je 2008. godine **Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008. - 2012. godine**, obuhvaćajući sljedeće ciljeve:

- jačanje konkurentske sposobnosti
- ravnomjeran regionalni razvoj
- podizanje kvalitete poduzetničke infrastrukture
- smanjenje administrativnih prepreka
- jačanje poduzetničke klime u društvu
- internetizaciju i elektroničko poslovanje

U skladu s navedenim programom, **Ministarstvo poduzetništva i obrta** 2012. godine osiguralo je javni poziv za **24 projekta poticanja malog i srednjeg poduzetništva**, ukupne vrijednosti od **HRK 376 mil.** Tri ciklusa natječaja obuhvatila su programe poticaja za projekte u sljedećim kategorijama:

- Razvoj i primjena inovacija
- Normizacija i znakovi kvalitete
- Gazele - subjekti malog gospodarstva koji se ubrzano razvijaju
- Žena poduzetnica
- Poduzetnik početnik
- Mladi u poduzetništvu
- Obrazovanje za poduzetništvo
- Cjeloživotno obrazovanje za obrtništvo

- Očuvanje tradicijskih umjetničkih obrta
- Informatičke kompetencije obrtnika
- Stipendije učenicima u obrtničkim zanimanjima
- Opremanje praktikuma obrtničkih strukovnih škola
- Majstorska škola
- Naukovanje za obrtnička zanimanja
- Zadružno poduzetništvo
- Franšizno poslovanje - pilot projekt
- Jačanje međunarodne konkurentnosti
- Nove tehnologije
- Pozicioniranjem na tržištu do uspjeha
- Klasteri - zajedno do uspjeha
- Poduzetničke potporne institucije
- Poduzetništvo u kulturi
- Socijalno poduzetništvo
- Poduzetnička zona

Operativnim planom poticanja malog i srednjeg poduzetništva u 2011. godini predviđena sredstva iznosila su **407.9 milijuna kuna**. (MINPO, 2012.)

Osim unutar vladinih programa poticaja (**bespovratne potpore**) i **subvencioniranja kredita**, mala gospodarstva u Hrvatskoj izvore financijske podrške mogu pronaći u **bankarskom sektoru**, **kreditnim unijama**, **fondovima rizičnog kapitala** te kroz neformalne oblike financiranja kao što su **poslovni anđeli**.

Ostali strateški dokumenti namijenjeni **jačanju poduzetništva i obrta** u Republici Hrvatskoj obuhvaćaju:

- godišnje Operativne planove poticanja malog i srednjeg poduzetništva u cilju provedbe Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008. - 2012. godine
- Strateški plan za razdoblje od 2012. - 2014. godine
- Strategiju i akcijski plan razvoja ženskog poduzetništva 2010. - 2013. godine
- Strategiju razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011. - 2020. godine
- Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011. - 2013. godine
- Strategiju učenja za poduzetništvo 2010. - 2014. godine
- Program mjera za pojednostavljenje poslovanja subjekata malog gospodarstva
- Smjernice za pomoć poduzetnicima u teškoćama (donesene 2010. godine kao dodatak antirecesijskom planu Vlade i mjerama za gospodarski oporavak i razvitak)

Pristup informacijama, savjetodavnim uslugama i podršci vlastitom razvoju mali i srednji poduzetnici mogu pronaći u poduzetničkim potpornim institucijama koje primarno obuhvaćaju

regionalne razvojne agencije, poduzetničke centre, poduzetničke inkubatore, poslovne i tehnološke parkove, poduzetničke zone te institucije poduzetničkog obrazovanja.

Preostala institucionalna struktura nadležna za sektor malog gospodarstva uključuje **Ministarstvo poduzetništva i obrta (MINPO), Hrvatsku banku za obnovu i razvitak (HBOR), Hrvatsku agenciju za malo gospodarstvo (HAMAG INVEST), Hrvatsku udrugu poslodavaca (HUP), Hrvatsku gospodarsku komoru (HGK), Hrvatsku obrtničku komoru (HOK) te Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća (CEPOR).** (CEPOR, 2011.)

Poticajni programi Istarske županije za MSP

Na županijskoj razini, Istarska županija posebno se istaknula sustavnom izgradnjom poduzetničke infrastrukture, zbog čega je i dobitnik priznanja Hrvatske udruge poslodavaca za 2000. i 2002. godinu za najveći doprinos u poticanju razvoja poduzetništva.

Programi poticanja razvoja poduzetništva u Istarskoj županiji obuhvaćaju:

- sufinanciranje
- poticajno kreditiranje
- osnivanje potpornih institucija
- izgradnju i opremanje poslovnih zona
- promociju poduzetničkih inicijativa te
- edukaciju poduzetnika (posebice MSP-a)

Istarska razvojna agencija (IDA) d.o.o. kao operativno tijelo za provedbu razvojnih programa Istarske županije osmišljava, ugovara i na tržište plasira kreditne linije za obrtnike i poduzetnike. Na taj način, obrtnicima i poduzetnicima omogućeno je korištenje kredita prema uvjetima povoljnijim od tržišnih.

Također, godine 2005. pokrenut je **Konzorcij za jamstva „Istra 21“** čime je obrtnicima i poduzetnicima dana mogućnost korištenja financijske podrške putem jamstava. Naime, na temelju analize potrebe poduzetnika utvrđeno je da osnovnu zapreku pristupu kreditima (a time i novim investicijama) poduzetnicima predstavlja nedostatak adekvatnih instrumenata osiguranja prema bankama. Stoga je na područje Istarske županije osmišljena prva hrvatska regionalna jamstvena shema, koja je predstavila odmak u odnosu na dotadašnje načine pružanja financijske podrške malim i srednjim poduzetnicima. Ova shema ponudila je puno potpunije rješenje u odnosu na prethodno dominantnu politiku snižene kamatne stope. Dakle, putem Konzorcija poduzetnicima se omogućava pokrivanje dijela jamstava za kredite (do 50%) prema poslovnim bankama.

Nadalje, godine 2010. pokrenuta je kreditna linija **Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva** potpisivanjem *Ugovora o provedbi* između Istarske županije i 11 banaka, na temelju *Programa Istarske županije za poticanje obrta, malog i srednjeg poduzetništva u 2010. godini* i projekta *Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva* tadašnjeg Ministarstva

gospodarstva, rada i poduzetništva. Kreditni potencijal kreditne linije iznosio je 100 milijuna kuna. Osim ove kreditne linije, IDA je od svog početka poslovanja realizirala **ukupno 10 kreditnih linija** putem kojih su podržana **644 projekta**, odnosno plasirano je više od **423.1 milijuna kuna** kreditnih sredstava.

Istraživanje potreba istarskih poduzetnika ukazalo je i najveću, ujedno i najčešću potrebu za poslovnim prostorom. U skladu s identificiranim prioritetima na županijskoj razini utvrđene su smjernice razvoja **poslovnih zona** i **industrijskih parkova**, pri čemu je identificirano čak **26 strateških zona** koje zauzimaju površinu veću od **1.200 ha**.

Također, u prostorima IDA-e od 2004. godine djeluje **Područni ured Hrvatske banke za obnovu i razvoj** (HBOR), čime je poduzetnicima omogućeno dobivanje svih informacija o programima HBOR-a u županiji u kojoj obavljaju svoju djelatnost.

Malim i srednjim poduzetnicima pružena je i mogućnost **obrazovanja i profesionalnog usavršavanja** na području tema iz svakodnevnog poduzetničkog života, kroz kontinuirane radionice organizirane sa ciljem usvajanja novih znanja i vještina kojima će poduzetnici moći unaprijediti svoje poslovanja, a time i dati vlastiti doprinos općem razvoju Istarske županije. U sklopu antirecesijskih mjera Istarske županije, sve edukacije od 2009. do danas bile su besplatne za polaznike, odnosno troškove organizacije i realizacije snosi IDA u suradnji s relevantnim ministarstvom i Istarskom županijom. Od 2002. do kraja 2011. godine održana su **234 seminara**, na kojima je prisustvovalo **4.556 polaznika**.

Jedan od istaknutih projekata u sektoru educiranja MSP-a tiče se **Poboljšanja poslovne konkurentnosti putem elektroničkog poslovanja**. Nakon gotovo dvije godine provođenja, projekt je završio u ožujku 2012. godine, a osnovni cilj bio je poboljšati konkurentnost subjekata malog gospodarstva putem poticanja i podržavanja korištenja e-business rješenja, namijenjenih unaprjeđenju efikasnosti i produktivnosti, kvalitete proizvoda i usluga te pristupa informacijama i tržištima putem povećanja razine svijesti i upotrebe elektroničkog poslovanja i elektroničkog trgovanja. Projekt je financiranja sredstvima EU unutar programa IPA komponenta III C (Regionalni razvoj - Regionalna konkurentnost).

Istarska županija i Istarska razvojna agencija istaknule su se i otkrivanjem mogućnosti poticanja rasta i povećanja konkurentnosti lokalnih industrija kroz proces formiranja klastera u Istarskoj županiji. U skladu s time, početkom 2007. godine pokrenut je projekt **Međusektorska analiza u Istarskoj županiji** s glavnim ciljem kreiranja kvalitetne podloge za uspješno povezivanje poduzeća, odnosno formiranje klastera. Više informacija o klasterizaciji te postojećim klasterima na području Istarske županije dostupne su u poglavlju 2.6.2.1. *Konkurentni potencijal Istarske županije u kvaliteti proizvodnje*.

Poticajni programi Karlovačke županije za MSP

Na području Karlovačke županije također postoje programi poticanja malog i srednjeg poduzetništva, već od 1997. godine. Posebno se istaknuo **program povoljnog kreditiranja**

razvojnih programa malih i srednjih poduzetnika, u sklopu kojega je od 1997. godine odobreno 386 kredita, u ukupnom iznosu od HRK 154.465.323,90. Ovi projekti rezultirali su otvaranjem 1.220 novih radnih mjesta.

Poput Istarske županije, i Karlovačka županija se uključila u implementaciju kreditne linije pod nazivom **Lokalni projekti razvoja - Poduzetnik**. Potpisani su ugovori sa 7 poslovnih banaka, čime je poduzetnicima osigurana puno povoljnija bankarska usluga. Po ovoj kreditnoj liniji do 2006. godine odobrena su 252 poduzetnička kredita u vrijednosti od 205 milijuna kuna.

Nadalje, na razini županije značajna sredstava osiguravaju se za **sufinanciranje poduzetničke infrastrukture**, što uključuje rad, izgradnju i opremanje poduzetničkih zona.

Poticajni programi Primorsko-goranske županije za MSP

Potporu razvoju malog i srednjeg poduzetništva PGŽ prvenstveno osigurava putem **infrastrukture poslovnih zona**. Dominantne su ipak micro zone namijenjene prije svega lokalnom i regionalnom gospodarstvu. **Industrijska zona Bakar na Kukuljanovu** najveća je zona na tom području, čija ukupna površina iznosi oko 5.000.000 m², od čega je u funkciji oko 2.700.000 m². Lokacija je izuzetno povoljna jer se nalazi na značajnom prometnom čvoru koji povezuje Srednju Europu, putem jednog od najkraćih prometnih pravaca, sa zemljama Mediterana. Lučko-prometni čvor u Bakru udaljen je samo 3 kilometra. U neposrednoj blizini nalazi se auto-cesta Rijeka - Zagreb i željeznička stanica Škrlevo, koja je povezana sa željezničkim prometnim sustavom Rijeka - Zagreb i Rijeka – Ljubljana.

Nadalje, Županija tradicionalno putem bespovratnih potpora inovatorima provodi izbor za najbolju inovaciju još od 1995. godine, sa ciljem poticanja inovatorstva kao važnog segmenta razvitka poduzetništva. Budući da je istraživanje identificiralo komercijalizaciju proizvoda/usluge poduzetnika inovatora kao najveću prepreku u poslovanju, od 2009. godine provodi se projekt **Komercijalizacija inovacija**. Projekt pruža mogućnost kreativnim pojedincima da svoje kvalitetne zamisli patentiraju i predstave širem gospodarstvu.

Na institucionalnoj razini, ključnu ulogu u razvoju malog i srednjeg poduzetništva na razini Županije imaju:

- **Regionalna razvojna agencija Porin d.o.o. (RRA PORIN)**
RRA PORIN promiče i realizira projekte regionalnog gospodarskog razvoja i stvara poduzetničku klimu, promovira regionalne potencijale u cilju daljnjeg rasta i razvoja regije i gospodarskih subjekata kroz planiranje i upravljanje održivim razvojem te suradnjom s domaćim i stranim ulagačima.
- **Lokalna razvojna agencija PINS d.o.o. SKRAD**
PINS je osnovan 1997. godine s ciljem stvaranja što većeg broja poduzetnika s dobrim programima, kojima će se omogućiti najprije opstanak, a potom nesmetan razvoj. PINS je do prosinca 2010. bio regionalni poduzetnički inkubator za cijeli Gorski kotar, a od

prosinca 2010. godine preimenovan je u Lokalnu razvojnu agenciju. Osnivač je Općina Skrad. Zadaća PINS-a je pretvaranje poduzetničkih ideja u poduzetničke projekte čiji nositelji su osobe koje žele bilo koju vrstu vlastitog poslovanja (obrt, trgovačko društvo).

- **LAG Gorski kotar**

Udruga LAG Gorski kotar osnovana je 2009. godine s ciljem promicanja održivog ruralnog razvoja i unaprjeđenja inicijativa i interesa od važnosti za područje Gorskog kotara. LAG Gorski kotar nastao je na načelima LEADER Programa koji se odnosi na razvoj ruralnog prostora EU, temelji se na mobiliziranju i provedbi lokalnog razvoja u ruralnim zajednicama kroz lokalna partnerstva iz gospodarskog, društvenog i civilnog sektora.

- **Poduzetnički centar Vinodol d.o.o.**

Svrha osnivanja centra je preuzimanje vodeće uloge u gospodarskom razvoju i poticanju poduzetništva na područje Vinodola, koji obuhvaća područje obje jedinice lokalne samouprave - osnivača centra (Grad Novi Vinodolski i Općina Vinodolska).

Poduzetnički centar Vrbovsko

- **Tehnološko- inovacijski centar Rijeka**

Tehnološko-inovacijski centar Rijeka d.o.o. (TIC) je znanstveno tehnološki inkubator koji pomaže poduzetnicima pri osnivanju poduzeća za razvoj proizvoda ili usluga koje se temelje na višoj ili visokoj tehnologiji te im omogućuje rast i razvoj.

- **Centar za brdsko-planinsku poljoprivredu**

- **REA Kvarner - regionalna energetska agencija**

REA Kvarner je centralna agencija za koordinaciju i podršku svim subjektima na regionalnoj razini koji su povezani s energetsom učinkovitošću i obnovljivim izvorima energije. Partneri u radu i ciljna tržišta su korisnici energije, tijela lokalne i regionalne samouprave, proizvođači i distributeri tehnologija, projektni uredi i izvođačke tvrtke. Cilj agencije je razvijati veliki broj usluga, projekata i servisa na području racionalne upotrebe energije u stanovanju, transportu, industriji, primjeni obnovljivih izvora energije, uključujući sunce, vjetar, biomasu itd. Cilj je također podići svijest o značenju i koristima energetskih ušteda i očuvanja okoliša te podići udio obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije u Županiji.

- **Znanstveno-tehnolojski park Sveučilišta u Rijeci d.o.o. (STeP Ri)**

STeP Ri prvi je znanstveno-tehnolojski park u Hrvatskoj, a osnovan je 2008. godine na inicijativu Sveučilišta u Rijeci koju su podržali Grad Rijeka i Županija kao partneri. Ciljevi STeP-a Ri su inkubacija novonastalih, na znanju baziranih tvrtki kao i zaštita novonastalog intelektualnog vlasništva. Taj se proces skraćeno opisuje terminom transfer tehnologija (TT), a odvija se između Sveučilišta i gospodarskog sektora.

Javna ustanova „Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije“

Djelatnost Zavoda obuhvaća izradu i praćenje provedbe dokumenata prostornog uređenja regionalne razine; izradu izvješća o stanju u prostoru Županije; vođenje registra podataka u okviru informacijskog sustava prostornog uređenja; pripremanje polazišta za izradu prostornih planova užih područja; izdavanje mišljenja u postupku izrade i donošenja dokumenata prostornog uređenja; izradu prostornih planova velikih gradova, općina i urbanističkih planova uređenja; obavljanje stručno analitičkih poslova iz područja prostornog uređenja.

- [Ekoplus d.o.o. - trgovačko društvo za gospodarenje otpadom](#)
- [Goranski sportski centar „Runolist“](#)
- [Zaklada Sveučilišta u Rijeci](#)
- [Ustanove namijenjene upravljanju zaštićenim područjima](#) (Javna ustanova Nacionalni park Risnjak; Javna ustanova Park prirode Učka; županijska Javna ustanova Priroda)

Ovom Razvojnom strategijom ujedno su predviđene sljedeće mjere daljnjeg razvoja malog i srednjeg poduzetništva na području Županije, u razdoblju od 2011. - 2013. godine:

- [razvoj poduzetničke infrastrukture](#) (poduzetnički inkubatori, tehnološki parkovi, poslovne zone, marketinška promocija zona)
- [uspostavljanje mreže za informiranje i savjetodavnu podršku](#) poduzetnicima (posebice u području programa i projekata sufinanciranja na EU, međunarodnoj, nacionalnoj, županijskoj, lokalnoj razini; osnivanje novih potpornih institucija za razvoj poduzetništva u županiji; uvođenje novih programa potpore)
- [financijski instrumenti](#) za podršku poduzetnicima (postojeće i nove kreditne linije, edukacija poduzetnika o mogućnostima kreditiranja i potrebnoj dokumentaciji, razvoj jamstvenih instrumenata, koordinacija postojećih fondova na nacionalnoj i međunarodnoj razini, edukacija o postupcima realizacije poduzetničke ideje)
- [pomoć ciljnim skupinama poduzetnika](#) (posebice teže zapošljivim društvenim skupinama)

(Županijska skupština PGŽ, 2011.)

3. Vanjskotrgovinska razmjena s inozemstvom

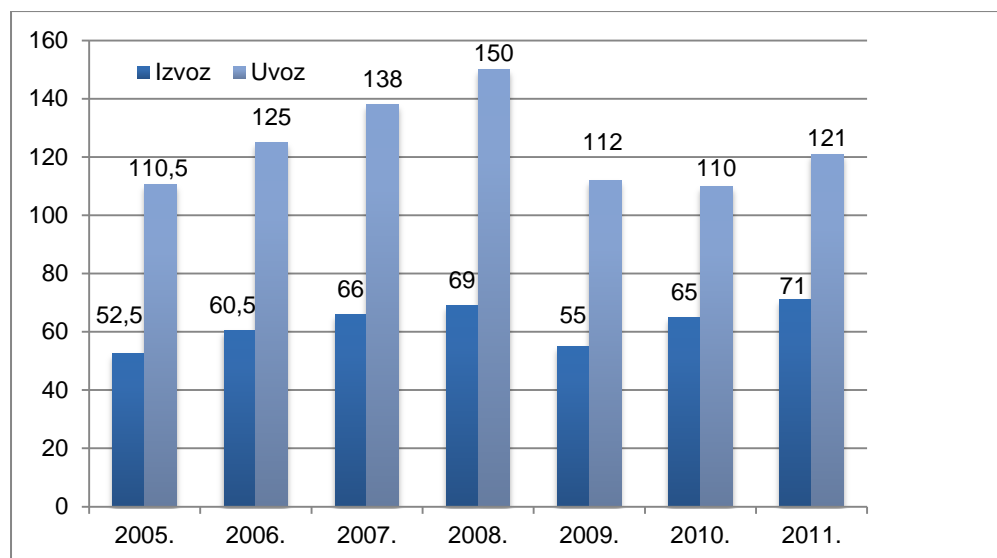
U okolnostima financijske i ekonomske krize **robna razmjena na međunarodnoj razini** bila je **znatno smanjena tijekom 2009. i 2010. godine**. Volumen robne razmjene u 2009. godini smanjen je za približno 12% u odnosu na prethodnu godinu, a što se može pripisati kombinaciji **smanjene potražnje i pada cijena nekih sirovina i proizvoda**. U velikim ekonomijama već 2010. godine dolazi do opravka robne razmjene, naime, porast potražnje utjecao je na rast volumena trgovanja te na rast cijena primjerice sirove nafte, zemnog plina, metala, prehrambenih proizvoda.

Na području Europske unije 2009. godine došlo je do značajnog pada vrijednosti izvoza za 16.2% te pada vrijednosti uvoza za 23%. Međutim, 2010. godine EU, kao primjer velike ekonomije bilježi rast vrijednosti izvoza za 22.9% te uvoza za 23.8%. Iznimku su činile Irska, Grčka i Danska gdje su zabilježene nešto manje stope rasta te Luksemburg gdje je bio prisutan pad vrijednosti izvoza. Usporedno s 2008. godinom, područje EU ostvarilo je krajem 2010. godine 3% veću vrijednost izvoza, dok je vrijednost uvoza i dalje bila 4,6% manja.

Na području Hrvatske zabilježeni su slični trendovi, kako je prikazano na slici 15. Naime, **vrijednost izvoza u kunama 2010. godine porasla je za 17.4%**, dok je u prethodnoj godini zabilježen pad od 20.1%. **Na području uvoza, vrijednost je pala za 1.4%** iako je dinamika pada u 2009. godini bila daleko veća, iznoseći 25.7%. U konačnici, 2010. godine vrijednost izvoza je ipak bila 6.3%, odnosno vrijednost uvoza 26.7% manja nego 2008. godine. Ukupna gospodarska aktivnost ukazivala je na brži oporavak inozemne potražnje u odnosu na domaću, referirajući se na osobnu i državnu potrošnju te investicije.

Pozitivan trend izvoza nastavio se **kroz 2011. godinu**, dostižući **rast od 7.7%**, iako uz znatno manju dinamiku nego prethodne godine. S druge strane, **rast vrijednosti uvoza** zabilježio je **usporeni tijek**, iznoseći **7.5%**.

Slika 15. Stanje robnog izvoza i uvoza RH, 2005. - 2011. godine, u mlrd. HRK

Izvor: DZS (2011.b), obradila Mreža znanja d.o.o.

Tablica 13. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom, 2008. - 2011.

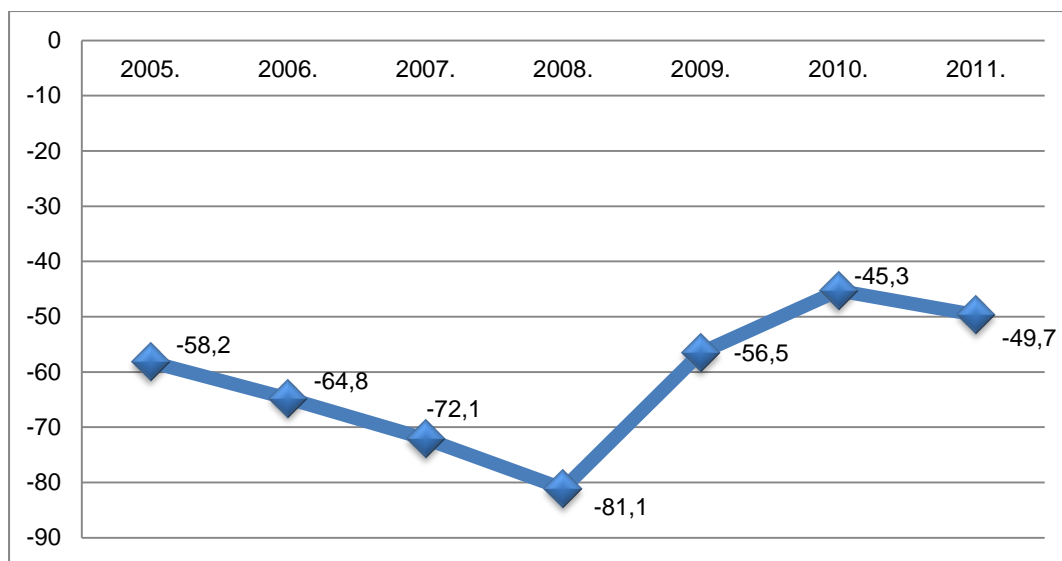
Godina	Izvoz HRK tisuće	Uvoz HRK tisuće	Saldo robne razmjene HRK tisuće	Pokrivenost uvoza izvozom %
2008.	69 204 821	150 354 032	-81 149 211	46,0
2009.	55 272 198	111 751 098	-56 478 900	49,5
2010.	64 870 443	110 224 500	-45 354 057	58,9
2011.	71 289 778	120 997 127	-49 707 349	58,9

Izvor: DZS (2011.b), obrada Mreža znanja d.o.o.

U Hrvatskoj je 2010. godina bila druga godina zaredom u kojoj je primjećen **godišnji pad robnog deficita**. Nakon čak deset godina kontinuiranog rasta, izuzev malog pada 2004. godine, **u 2009. godini** zabilježen je **pad deficita od 30.4%** koji je **2010. godine usporen na 19.7%**. Izražen u kunama, **deficit vanjskotrgovinske razmjene iznosio je 2010. godine 45.4 mlrd.**, odnosno **EUR 6.2 mlrd**, što je čak 44.1% manje u odnosu na 2008. godinu. Vrijednosti izvoza i uvoza u 2011. godini ukazali su na **rast robnog deficita za 7.3%**.

Na sljedećoj su slici vidljivi opisani trendovi deficitarne robne razmjene s inozemstvom.

Slika 16. Deficit robne razmjene Republike Hrvatske s inozemstvom

Izvor: DZS (2011.b), obrada Mreža znanja d.o.o.

Oporavak izvoza uglavnom se temeljio na izvozu ostalih prijevoznih sredstava, poglavito **brodova, naftnih derivata, kemikalija i kemijskih proizvoda, otpadnog željeza** te **farmaceutskih proizvoda**. U 2010. godini rast izvoza nabrojanih pet djelatnosti iznosio je **HRK 8,4 mlrd.**, dok je **rast ukupnog izvoza** iznosio **HRK 9,6 mlrd**, unatoč zabilježenom padu izvoza kod nekih grana djelatnosti. Izvoz ostalih prijevoznih sredstava iznosio je HRK 8,6 mlrd. u 2010. godini ukazujući na činjenicu da brodovi predstavljaju jedan od najznačajnijih izvoznih proizvoda (13,3% ukupnog robnog izvoza). (HGK, 2010.)

Tijekom 2011. godine, a u odnosu na većinu 2010. godine najviše je porasla vrijednost izvoza **brodova, naftnih derivata, strojeva i uređaja** (pretežno industrijskih strojeva), **metala** (željezo, čelik, obojeni metali), **kemikalija i kemijskih proizvoda** (najviše mineralna gnojiva).

Najznačajnije izvozne djelatnosti prema NKD-u (2007.) za 2011. godinu bile su:

- proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava (11.8% udjela u ukupnom izvozu)
- proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda (10.7% udjela u ukupnom izvozu)
- proizvodnja električne opreme (7.2% udjela u ukupnom izvozu)
- proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (7.2% udjela u ukupnom izvozu)
- proizvodnja prehrambenih proizvoda (7.0% udjela u ukupnom izvozu)
- proizvodnja strojeva i uređaja (6.7% udjela u ukupnom izvozu)
- proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme (4.8% udjela u ukupnom izvozu)
- proizvodnja odjeće (4.3% udjela u ukupnom izvozu)
- proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka (3.9% udjela u ukupnom izvozu)

- proizvodnja metala (3.7% udjela u ukupnom izvozu)

Istovremeno valja imati na umu da sljedeće stavke nerealno povećavaju ukupni izvoz brodova: **visoki udio uvoznih komponenti za izgradnju broda; dugotrajan proces izgradnje broda zbog kojeg se rast proizvodnje može bilježiti u jednoj, a izvoz ostvariti u drugoj godini; u brodogradnji se često radi o remontu brodova koji se bilježi kao uvoz, a ukupna vrijednost izvezenog broda kao izvoz.**

Kod **izvoza naftnih derivata** najzastupljeniji je proizvod **motorni benzin** (oktanski broj 95), što je rezultat rasta cijene sirove nafte na svjetskom tržištu. Među kemikalijama dominirao je izvoz **mineralnih i kemijskih gnojiva**, odnosno izvoz **lijekova** među farmaceutskim proizvodima. Međutim, kao i u slučaju ukupnog izvoza obuhvaćajući sve proizvode, tako je i u slučaju pojedinih djelatnosti pala vrijednost izvoza u odnosu na pretkriznu 2008. godinu.

Kod većine ostalih djelatnosti također je zabilježen rast vrijednosti izvoza, ali je njihov doprinos ukupnom rastu izvoza daleko manji, što uključuje **papirnu industriju, šumarstvo, proizvodnju namještaja.**

Specifično u slučaju **proizvodnje plina i električne energije** zabilježen je pad vrijednosti izvoza, a količina proizvedene električne energije sugerira da je primarni cilj bio zadovoljenje potražnje na domaćem tržištu. (HGK, 2011.)

Pad robnog uvoza u 2010. godini u najvećoj je mjeri bio determiniran **smanjenjem uvoza strojeva i uređaja te motornih vozila**, uključujući strojeve za micanje zemlje, uređaje za termičku obradu te vozila poput autobusa i osobnih automobila. Znatno je smanjen i uvoz **električne energije, gotovih metalnih proizvoda te namještaja.**

Pad uvoza objašnjava se smanjenom ukupnom gospodarskom aktivnosti, odnosno **smanjenom investicijskom i osobnom potrošnjom te proizvodnjom.** Oporavkom agregatne potražnje očekuje se rast uvoza. Ipak, zamjetan **rast vrijednosti uvoza bilježi proizvodnja kemikalija i kemijskim proizvoda, proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih derivata, sirove nafte i prirodnog plina, proizvodnja metala, ugljena i lignita, poljoprivrednih proizvoda te farmaceutska industrija.** (HGK, 2010.)

U 2011. godini najviše je **smanjen uvoz računala i elektroničkih proizvoda, električne opreme, strojeva i uređaja** (industrijskih i kućanskih) te **ugljena.** Najveći rast uvoza zabilježen je kod **sirove nafte, plina, naftnih derivata, električne energije te prehrambenih proizvoda.**

Najznačajnije uvozne djelatnosti prema NKD-u (2007.) za 2011. godinu bile su:

- vađenje sirove nafte i prirodnog plina (11.8% udjela u ukupnom uvozu)
- proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (8.6% udjela u ukupnom uvozu)
- proizvodnja strojeva i uređaja (7.8% udjela u ukupnom uvozu)
- proizvodnja prehrambenih proizvoda (7.7% udjela u ukupnom uvozu)
- proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda (6.7% udjela u ukupnom uvozu)

- proizvodnja metala (6.4% udjela u ukupnom uvozu)
- proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda (5.3% udjela u ukupnom uvozu)
- proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica (4.9% udjela u ukupnom uvozu)
- proizvodnja električne opreme (4.1% udjela u ukupnom uvozu)
- proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka (4.0% udjela u ukupnom uvozu)

(HGK, 2011.)

Sljedeća tablica (Tablica 14.) prikazuje **ukupni izvoz i uvoz Republike Hrvatske** prema pojedinim djelatnostima NKD-a 2007., izražen za 2011. godinu te prva dva mjeseca u 2012. godini.

Tablica 14. Ukupni uvoz i izvoz RH prema djelatnostima NKD-a 2007.

EUR, milijuni

	2011.		I. - II. 2012.	
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz
Ukupno	71.289.778	120.997.127	9.915.935	17.485.714
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2.700.666	3.477.207	636.374	529.886
Biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i vezane uslužne djelatnosti	1.542.530	3.373.675	205.277	519.133
Šumarstvo i sječa drva	521.500	22.618	59.055	3.152
Ribarstvo	636.636	80.915	372.042	7.601
Rudarstvo i vađenje	851.329	15.472.295	237.351	2.419.964
Vađenje ugljena i lignita	217	791.783	-	102.144
Vađenje sirove nafte i prirodnog plina	618.401	14.268.157	220.109	2.266.880
Vađenje metalnih ruda	140	40.947	-	9.333
Ostalo rudarstvo i vađenje	232.571	371.408	17.242	41.608
Prerađivačka industrija	64.608.767	98.085.431	8.458.623	13.830.337
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	5.008.249	9.344.568	811.466	1.107.069
Proizvodnja pića	833.252	770.162	84.081	57.517
Proizvodnja duhanskih proizvoda	460.779	322.167	46.456	49.203
Proizvodnja tekstila	641.131	2.543.839	96.674	359.713
Proizvodnja odjeće	3.039.029	3.645.742	473.972	524.849
Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	1.899.109	1.946.401	329.044	276.102
Proizvodnja drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala	2.611.696	1.327.729	423.548	180.199
Proizvodnja papira i proizvoda od papira	1.271.698	3.031.197	183.992	438.673
Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	8.944	22.567	1.352	4.269
Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	7.628.020	8.142.340	647.614	861.597
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	5.127.746	10.483.319	473.624	1.444.511
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	2.825.754	4.887.077	513.797	872.686
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	1.221.523	4.782.677	176.290	633.127
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	2.487.977	2.344.346	275.604	271.933
Proizvodnja metala	2.677.296	7.690.572	452.360	1.075.157
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	3.433.938	4.241.402	520.097	581.224
Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	1.703.203	6.379.380	203.882	866.170
Proizvodnja električne opreme	5.167.754	4.983.791	806.883	724.853
Proizvodnja strojeva i uređaja	4.773.106	9.397.846	713.736	1.296.551
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1.248.190	5.898.116	194.836	1.049.764
Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	8.407.683	2.080.161	689.024	542.569

	2011.		I. - II. 2012.	
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz
Proizvodnja namještaja	1.770.709	1.699.229	289.023	292.630
Ostala prerađivačka industrija	361.980	2.120.803	51.266	319.972
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	282.328	3.082.207	77.647	612.861
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te sanacija okoliša	2.382.408	296.957	438.484	23.297
Skupljanje otpada, djelatnosti obrade i zbrinjavanja otpada, uporaba materijala	2.382.408	296.957	438.484	23.297
Informacije i komunikacije	426.498	576.215	66.909	69.037
Izdavačke djelatnosti	393.531	509.345	62.888	60.572
Proizvodnja filmova, videofilmova i tv programa, djelatnosti snimanja zvučnih zapisa i izdavanja glazbenih zapisa	32.967	66.870	4.021	8.465
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	30.110	1.960	16	36
Arhitektonske djelatnosti i inženjerstvo, tehničko ispitivanje i analiza	29.810	1.683	3	15
Ostale stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	300	277	13	21
Umjetnost, rekreacija i zabava	7.672	4.854	531	295
Kreativne, umjetničke i zabavne djelatnosti	5.982	4.111	307	134
Knjižnice, arhivi, muzeji i ostale kulturne djelatnosti	1.689	743	224	160

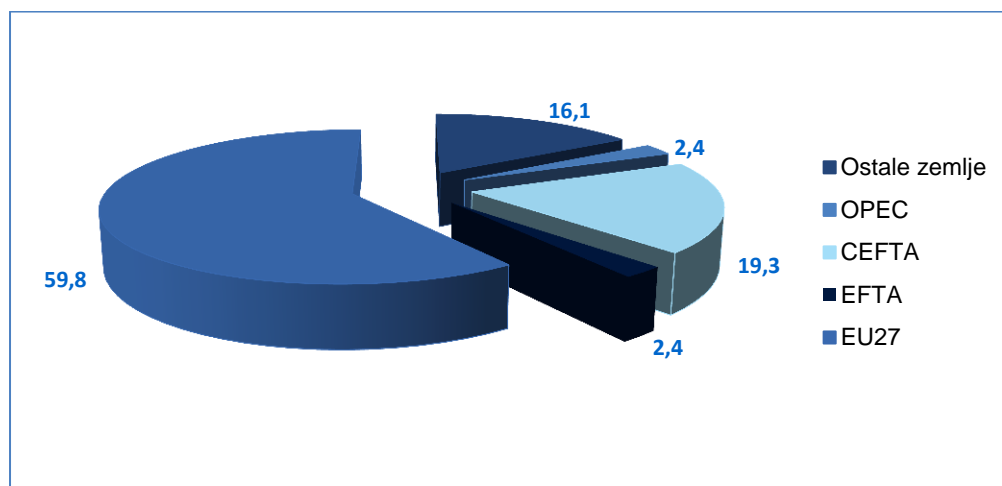
Izvor: HGK (2012.), *Gospodarska kretanja, obrada Mreža znanja d.o.o.*

Promatrano prema zemlji namjene, struktura robne razmjene nije se bitno mijenjala. Tijekom 2010. godine lagano je povećan udio izvoza u zemlje EU, najviše zahvaljujući izvozu brodova prema **Italiji** i **Luksemburgu**. Međutim, 2011. godina bilježi blagi pad udjela izvoza prema zemljama EU i zemljama OPEC-a, za niskih 1.3% u odnosu na prethodnu godinu.

Iako je 2010. godine blago smanjen udio izvoza prema zemljama članicama CEFTA-e (posebice prema Srbiji zbog početka zasebnog bilježenja robne razmjene s Kosovom) i EFTA-e, u 2011. godini taj se trend mijenja u pozitivnom smjeru, za blagih 0.6%, odnosno 1.3%. Rast udjela izvoza vidljiv je i prema ostalim zemljama.

Znatniji **rast vrijednosti izvoza** zabilježen je **prema Sloveniji**, na području dijelova za **motorna vozila, otpadnog željeza** te **lijekova**. (HGK, 2010.)

Slika 17. Struktura izvoza po zemljama, %

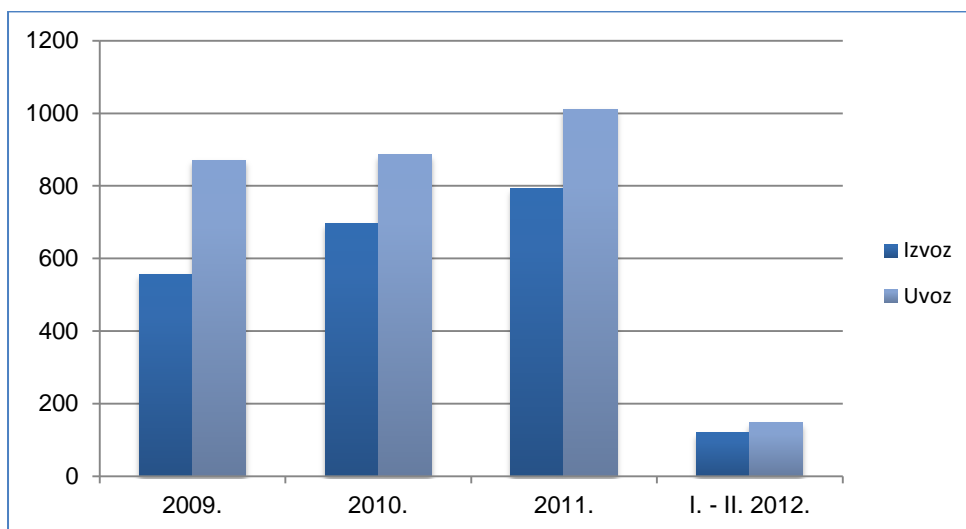

Izvor: DZS (2011.b), obrada Mreža znanja d.o.o.

Udio izvoza Hrvatske prema Sloveniji u ukupnom izvozu 2011. godine činio je **8,3%**, odnosno **13,8% ukupnog izvoza prema zemljama članicama EU**. Slika 18. prikazuje trend izvozne, odnosno uvozne aktivnosti usmjerene prema Sloveniji tijekom posljednje 3 godine te prva dva mjeseca 2012. godine, izražene u milijunima EUR. Vidljiv je **kontinuirano pozitivan trend** razvoja vanjskotrgovinske razmjene između Hrvatske i Slovenije, što je u skladu s činjenicom da Slovenija predstavlja geografski blisku državu i dobru komunikaciju hrvatskog tržišta s tržištem Europske unije. (DZS, 2011.b)

Slika 18. Trend vanjskotrgovinske razmjene s Republikom Slovenijom, 2009. - 2012. godine

Izvor: HGK (2012.), *Gospodarska kretanja, obrada Mreža znanja d.o.o.*

Vanjski faktori u najvećoj su mjeri odredili kretanje robne razmjene tijekom 2010. godine, uključujući **oporavak inozemne potražnje** i **rast cijena**, uz doprinos krizne, odnosno niske domaće potražnje.

Zaustavljeni su dugogodišnji negativni trendovi, odnosno zabilježen je:

- rast izvoza
- pad robnog deficita
- rast pokrivenosti uvoza izvozom.

Unatoč pozitivnim promjenama, **udio robnog izvoza u BDP-u** i dalje je ostao **vrlo nizak**, iznoseći **19.4%**, dok je **udio deficita u BDP-u** ostao **izrazito visok**, iznoseći **13.6%**.

Globalno okruženje također je zabilježilo usporavanje rasta ukupne robne razmjene zbog usporavanja globalne ekonomske aktivnosti i djelomično zbog visokih stopa rasta u 2010. potaknutih niskom bazom u 2009. godini.

Dostupni podaci za **prva dva mjeseca 2012. godine** ukazuju na relativno **nepovoljne trendove** koji se nastavljaju u robnoj razmjeni s inozemstvom. Tijekom siječnja i veljače također je došlo do **povećanja robnog deficita za čak 22.5%**, kada je **robni izvoz** na godišnjoj razini **smanjen za 6.0%**, a **uvoz povećan za 4.5%**. Takve okolnosti rezultirale su i **padom pokrivenosti uvoza izvozom sa 63.1% na 56.7%**.

Cjelokupni pad izvoza u najvećoj je mjeri posljedica smanjenja izvoza **brodova, naftnih derivata, kemikalija i kemijskih proizvoda**, dakle na području djelatnosti koje zauzimaju visoko mjesto u strukturi izvoza. S druge strane, najveći porast vrijednosti izvoza zabilježen je u području **prehrambene i farmaceutske industrije** te **izvoza plina**.

Rast uvoza primjetan je posebice na području **ostalih prijevoznih sredstava, električne energije, farmaceutskih proizvoda, strojeva i uređaja**, dok je najviše **smanjen uvoz računala i elektroničkih proizvoda** te **sirove nafte**. (HGK, 2012.)

Na županijskoj razini, u razdoblju od siječnja do prosinca 2011. godine najveći izvoz ostvarila je županija Grad Zagreb, u iznosu od 23.7 milijardi kuna, što čini 33.2% ukupnog izvoza Republike Hrvatske. Grad Zagreb ujedno je ostvario i najveću razinu uvoza, u iznosu od 70.6 milijardi kuna, što čini 58.3% ukupnog uvoza Republike Hrvatske te najveću razinu vanjskotrgovinskog deficit.

Suficit robne razmjene ostvarilo je 11 županija, među kojima se nalaze Sisačko-moslavačka, **Istarska**, Varaždinska i Međimurska.

Sljedeća tablica (Tablica 15.) prikazuje izvoz i uvoz ostvaren u tri ciljne županije tijekom 2010. i 2011. godine.

Tablica 15. Izvoz i uvoz tijekom 2010. i 2011. godine na razini RH, Karlovačke, Istarske i Primorsko-goranske županije

Područje	Izvoz		Uvoz	
	2010.	2011.	2010.	2011.
RH	64 891 583	64 891 583	110 296 840	110 296 840
Karlovačka županija	1 364 108	1 364 108	1 135 158	1 135 158
Istarska županija	6 766 374	6 766 374	5 530 013	5 530 013
PGŽ	3 249 221	3 249 221	5 544 770	5 544 770

Izvor: DZS (2011.b)

4. Socio-ekonomski kontekst Republike Slovenije

4.1. Prostorna obilježja

Republika Slovenija pripada regiji Srednje Europe, smještena na mjestu dodira planinskog lanca Alpi, Dinarskog gorja, Panonske nizine i Sredozemlja. Klimatski uvjeti odgovaraju kombinaciji značajki planinskog, sredozemnog i kontinentalnog podneblja. Ukupna geografska površina iznosi 20.273 km², a države s kojima graniči su Italija na zapadu, Austrija na sjeveru, Mađarska na sjeveroistoku te Hrvatska na jugoistoku, s kojom dijeli granicu dugu 670 km. Dužina morske obale iznosi 46.6 km. Glavni i najveći grad Slovenije je Ljubljana, ujedno političko, administrativno, ekonomsko, obrazovno i kulturno središte zemlje. Administrativna podjela Slovenije obuhvaća 12 statističkih regija i 210 općina.

Ukupan broj stanovnika 2012. godine iznosi 2.055.496, od čega 85.555 čine strani državljani. Prema religijskom opredjeljenju stanovništva velikom većinom prevladava katoličanstvo.

Republika Slovenija neovisnost je stekla 1991. godine, danas prema političkom uređenju predstavlja parlamentarnu demokraciju.

Geografski promatrano, Slovenija obuhvaća 12 pokrajina, odnosno regija. Ovim projektom obuhvaćene su 4 regije koje graniče s Republikom Hrvatskom: Spodnjeposavska, Jugovzhodna Slovenija, Notranjsko-kraška i Obalno-kraška regija.

Spodnjeposavska regija nalazi se na jugoistoku Slovenije, a obuhvaća 4.4% cjelokupnog državnog teritorija. Druga je najmanja regija u Sloveniji, ali izrazito dobro prometno povezana s preostalim dijelovima države te susjednim zemljama.

Nalazi se u vrlo plodnoj dolini rijeke Save i Krke, zbog čega obiluje vodenim resursima, a karakterizira je brežuljkasti krajolik i vinogradarstvo kao jedna od dominantnih djelatnosti. U skladu s navedenim regija je poznata po termalnim toplicama, ali i po posjedovanju jedine nuklearne elektrane u državi. Osim gospodarski značajne poljoprivrede, bruto dodanu vrijednost u najvećoj mjeri ostvaruju proizvođačke djelatnosti, građevina te proizvodnja električne energije. Najveće gradsko središte ove regije je Krško.

Juhovzhodna Slovenija površinom je najveća slovenska regija, odnosno obuhvaća 13.2% površine Slovenije. Na jugu regija graniči s Hrvatskom, a njezino gradsko središte je Novo mesto.

Najrazvijenija djelatnost je proizvodnja farmaceutskih proizvoda, zatim motornih vozila, potom prerada metala i proizvodnja električne energije. Drvna i tekstilna industrija bilježe pad proizvodnje, dok su pozitivni trendovi prisutni u sektoru uslužnih djelatnosti. Za domaće proizvođače izuzetno je važno ulagati u razvoj vlastitih proizvoda i robne marke, kako bi se spriječila migracija proizvodnje u zemlje s jeftinijom radnom snagom.

Notranjsko-kraška regija smještena je na jugozapadu Slovenije te zauzima 7.2% državnog teritorija. Središte regije predstavlja Postojna, poznata po prirodnoj posebnosti Postojnske jame i jezera Cerknica koje je ujedno i izvrstan primjer neulančanog sustava otjecanja. Upravo su Postojnska jama i Cerknica omogućili razvoj turizma povezanog s poljoprivredom.

Gospodarski značajni elementi regije prvenstveno se odnose na izvozno orijentirana poduzeća te na bogate drvene prirodne resurse. U skladu s time, posebno važno poduzetništvo u regiji vezano je uz drvene proizvode i proizvodnju namještaja, ali i uz preradu i obradu metala.

Obalno-kraška regija također se nalazi na jugozapadu Slovenije te obuhvaća 5.2% površine države. Predstavlja jedinu regiju u Sloveniji koja ima izlaz na more. Obalni i granični položaj (regija graniči s Italijom na zapadu te Hrvatskom na jugu) te raznolika gospodarska struktura daju ovoj regiji značajnu prednost u odnosu na ostatak teritorija. Luka i uz nju povezane djelatnosti imaju značajan utjecaj na razvoj cestovne infrastrukture i opći napredak regije, posebice u smislu zapošljavanja. Regionalni centri su Koper i Sežana.

Gospodarski su najznačajnije i najzastupljenije uslužne djelatnosti, točnije trgovina, promet i ugostiteljstvo te turizam.

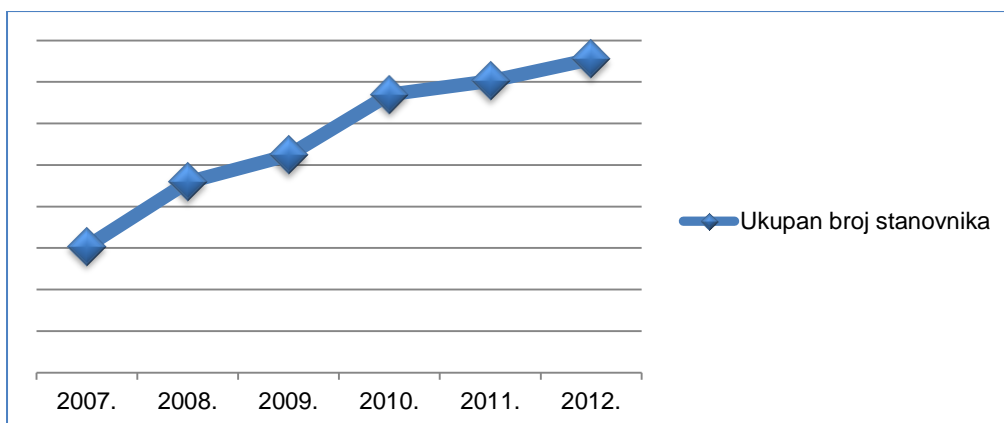
Slika 19. Zemljopisni položaj regija Republike Slovenije

4.2. Demografija

Ukupan broj stanovnika Republike Slovenije pokazuje **kontinuirani rast** ukoliko promatramo razdoblje od posljednjih pet godina. Na početku 2012. godine procijenjeni broj stanovnika iznosio je 2.055.496, odnosno 0.3% više u odnosu na početak 2011. godine. Od ukupnog broja stanovništva 4.2%, odnosno 85.555 čine strani državljani

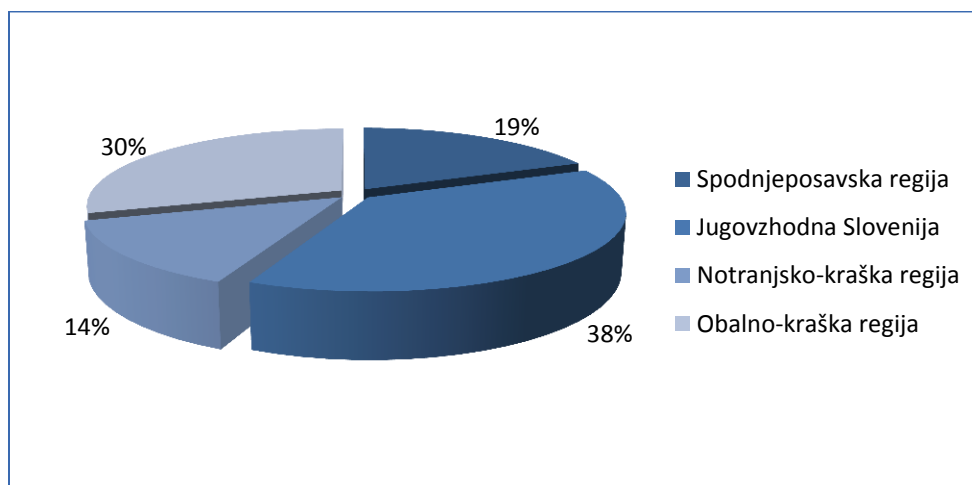
Slika 20. Ukupan broj stanovnika u Republici Sloveniji, 2007. - 2012. godine

Izvor: SURS (2012.): Važni statistički podaci o Sloveniji, obrada Mreža znanja d.o.o.

Na razini ovim projektom obuhvaćenih slovenskih regija, stanovništvom najbrojnija je Jugovzhodna regija, koja broji 142.554 stanovnika, ili 6.9% ukupnog broja stanovnika Slovenije. Spodnjeposavska regija broji 70.086 stanovnika, Notranjsko-kraška 52.419 te Obalno-kraška 111.055. Udio svake od četiri regije u ukupnom broju stanovnika obuhvaćenom njihovim područjem prikazan je na slici.

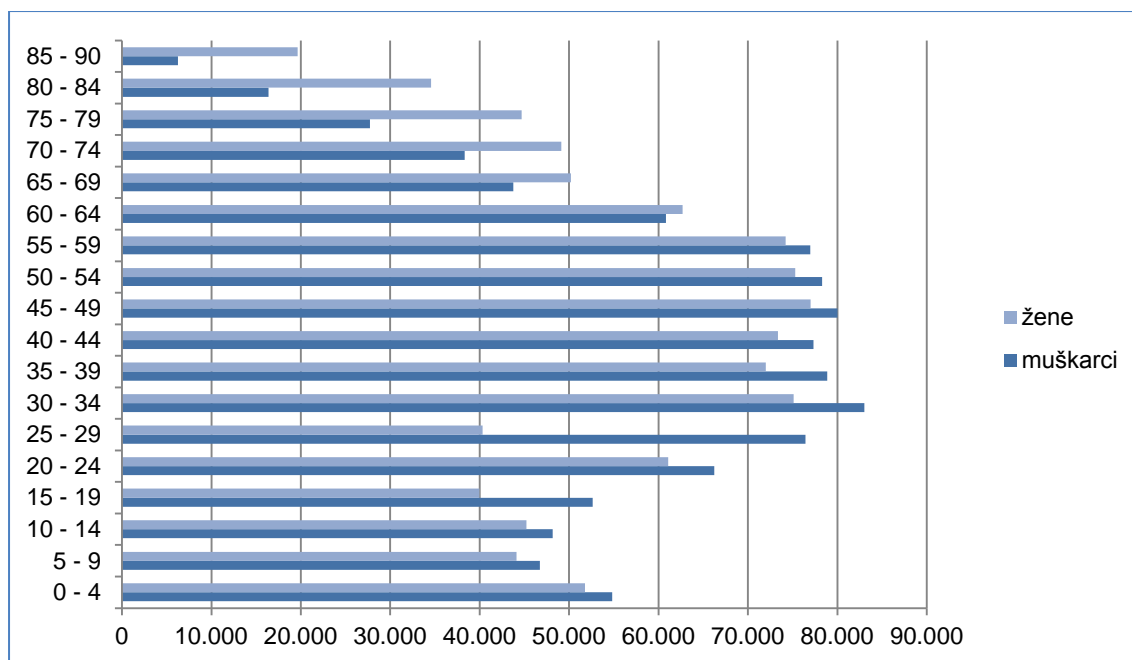
Slika 21. Udjeli regija u ukupnom broju stanovnika obuhvaćenom njihovim teritorijem

Izvor: SURS (2012.): Važni statistički podaci o Sloveniji, obrada Mreža znanja d.o.o.

Iako promjenjiv i vrlo nizak, **prirodni prirast** Republike Slovenije prema dostupnim podacima **kontinuirano pokazuje pozitivnu stopu**, od 2006. - 2011. godine, s obzirom da broj rođenih na kraju svake godine premašuje broj umrlih. Na kraju 2011. godine stopa prirodnog prirasta bila je pozitivna i iznosila je 1.4 promila.

Slika 22. Demografska slika stanovništva prema dobi i spolu, siječanj 2011. godine

Izvor: SURS (2011.a): Stanovništvo prema dobi i spolu, obrada Mreža znanja d.o.o.

Na regionalnoj razini u 2010. godini samo je Spodnjeposavska regija zabilježila **negativni prirodni prirast**, u iznosu od -73, što upućuje na nešto nepovoljniju strukturu stanovništva u odnosu na nacionalnu razinu. Naime, ova regija bilježi manji udio stanovništva u dobnoj skupini između 15 i 64 godine, dok prevladava starija dobna skupina. Ostale regije slijede trend na nacionalnoj razini te bilježe **pozitivan prirodni prirast**, u sljedećim iznosima:

- za Jugovzhodnu Sloveniju: 358
- za Notranjsko-krašku regiju: 36
- za Obalno-krašku regiju: 143

Notranjsko-kraška regija ističe se porastom broja stanovnika u posljednjih nekoliko godina.

Prema podacima dostupnim za 2010. godinu, očekivano trajanje života za muškarce iznosilo je 76.3, odnosno 82.65 godina za žene.

Postotak **visokoobrazovanog stanovništva** u Republici Sloveniji **kontinuirano raste**, a u 2010. godini dosegao je **20.2%**, približivši se tako prosjeku EU27, koji iznosi 22.8%. Čak 58% stanovnika uključenih u sektor visokog obrazovanja čine žene, dok u EU27 taj broj iznosi 55.5%.

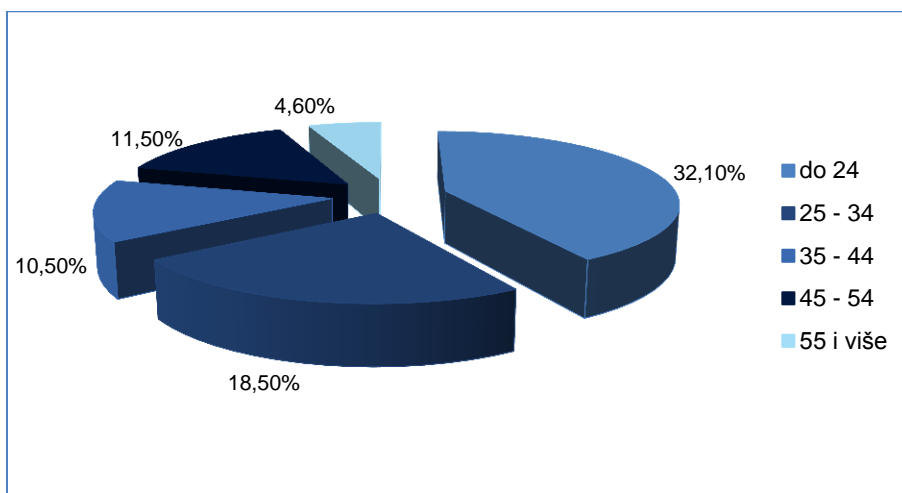
Dobna kategorija od 25 - 64 godine uključuje 83.3% stanovnika koji su završili najmanje srednju školu, što premašuje 72.7% prosjeka EU27. Svega 5% stanovnika ima završeni niži stupanj srednje škole te nije uključen u neki oblik daljnjeg obrazovanja ili usavršavanja.

4.3. Tržište rada

Prosječna stopa radno aktivnog stanovništva tijekom posljednje tri godine demonstrirala je **negativan tijek**. S 59.4% što je zabilježeno 2009. godine stopa se smanjila na 57.9% u 2011. godini. Budući da je posljednjih pet godina obilježeno ekonomskom i financijskom krizom koja se očitovala u velikoj mjeri na tržištu rada, stopa nezaposlenosti u Republici Sloveniji također je ostvarila uzlaznu putanju, dosežući **8.7%** u 2011. godini, iako ne prekoračujući prosječnu stopu nezaposlenosti u EU27 od 10.3%. U odnosu na Hrvatsku, stopa nezaposlenosti u Sloveniji je gotovo dva puta niža.

U drugom kvartalu 2010. godine, Slovenija je imala izrazito nisku stopu nezaposlenosti mladih osoba u rasponu od 20 do 25 godina starosti. Među zemljama članicama EU Španjolska je u toj dobnoj skupini ostvarila najvišu stopu nezaposlenosti (42.1%), dok je Slovenija s 15.7% predstavljala zemlju članicu s izrazito **niskom stopom nezaposlenosti mladih osoba**.

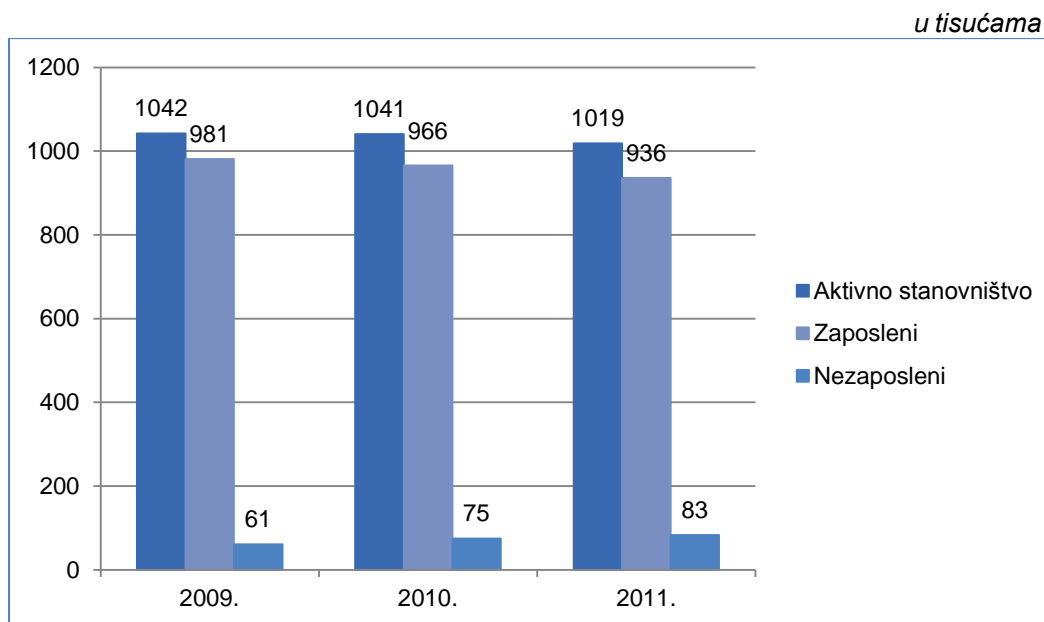
Slika 23. Struktura nezaposlenih osoba prema dobi, 2. kvartal 2010. godine

Izvor: SURS (2011.b): Statistički godišnjak Republike Slovenije 2011., obrada Mreža znanja d.o.o.

Na području dugotrajno nezaposlenih osoba Slovenija je zabilježila relativno nepovoljne rezultate. Naime, s **44.6% dugotrajno nezaposlenih osoba** premašila je EU prosjek od 39.8% i smjestila se daleko iznad Švedske s najnižom stopom dugotrajno nezaposlenih osoba - 16.6%.

Slika 24. Aktivno stanovništvo, ukupno zaposleni i nezaposleni u razdoblju 2009. - 2011. godine

Izvor: International Labour Organization (2012.): Slovenia Country Profile, obrada Mreža znanja d.o.o.

Prema podacima za 2010. godinu najveći broj osoba bio je zaposlen u području **Prerađivačke industrije**, s udjelom od 23.9% u ukupnom broju zaposlenih, a najmanji broj osoba bio je zaposlen na području **rudarstva i poslovanja s nekretninama** - svega 0.4%, odnosno 0.3% udjela.

Na regionalnoj razini najveći udio zaposlenih u 2010. godini zabilježila je **Osrednjeslovenska regija** (33%), zatim **Podravska regija** (14.5%) te **Savinjska regija** (12.5%).

Spodnjeposavska regija krajem 2011. godine imala je **23.126 radno aktivnog stanovništva**, što na nacionalnoj razini predstavlja udio od 2.8%. Iznadprosječan udio zaposlenih nalazio se u sektoru proizvodnih djelatnosti i graditeljstva te poljoprivrede. Značajan je broj stanovnika bio zaposlen i u sektoru obrazovanja, zdravstva, socijalnog rada i javne uprave. Unatoč porastu potražnje za radnom snagom u 2011. godini u odnosu na 2010. godinu, **pad zaposlenosti nije se zaustavio**. Ovaj fenomen odražava **neusklađenost gospodarske potražnje za radnom snagom i dostupne ponude na tržištu rada**. Najznačajniji porast otvorenih radnih mjesta ostvario se u **prerađivačkoj industriji** i **građevini**. Negativnom trendu u ponudi rada pridonosi i **visoka emigracija radno sposobnog stanovništva** izvan granica države.

U siječnju 2012. godine regija je zabilježila ukupno 4.655 nezaposlenih osoba, što čini za 2% veću stopu nezaposlenosti u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Na području ove regije nalazi se 4% ukupno nezaposlenih u Republici Sloveniji. Nadalje, regija bilježi **iznadprosječnu stopu nezaposlenosti** (13.4%). Struktura nezaposlenog stanovništva predstavlja veliku prepreku gospodarskom napretku regije, budući da obuhvaća stanovništvo dobnog starije

skupine, nedovoljno obrazovano stanovništvo, sa zdravstvenim problemima i preprekama za zapošljivost. S problemom pronalaska posla suočavaju se i visokoobrazovane osobe posebice u području društvenih znanosti te osobe bez radnog iskustva.

Regija se također suočava s problemom **priljeva radnika iz industrija s niskom dodanom vrijednošću**.

Regija Jugovzhodna Slovenija bilježi **veliki broj dnevnih imigranata**, koji posebice dolaze iz područja Spodnjeposavske regije. Ipak, i ova je regija u posljednje dvije godine zabilježila **rast nezaposlenih**. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, u siječnju 2012. godine stopa nezaposlenosti porasla je za 11.2%, premašujući nacionalni prosjek. Krajem siječnja 2012. godine broj nezaposlenih iznosio je 8.477. Prevladavajuća starosna dob stanovništva, zdravstveni problemi te nedostatna i neodgovarajuća obrazovna struktura pogoduju rastu nezaposlenosti. Čak 30.4% nezaposlenih u regiji čini stanovništvo iznad 50 godina starosti, 46.9% ih je nedovoljno obrazovano, a 11.2% čeka na zaposlenje više od godine dana. K tome, na razini svih djelatnosti, **potražnja za radom relativno je niska**.

Krajem 2011. godine na području Notranjsko-kraške regije nalazilo se ukupno **2% radno aktivnog stanovništva Slovenije**, odnosno 16.295 radno aktivnog stanovništva. U usporedbi s istim razdobljem 2010. godine, **broj zaposlenih smanjio se** za značajnih 7.9%. Ipak, registrirana je nešto **niža stopa nezaposlenosti nego što je na nacionalnoj razini**, u iznosu od 10.6%. U siječnju 2012. godine broj nezaposlenih porastao je za 3.9% u odnosu na siječanj 2011. godine, čineći 2.3% ukupnog broja nezaposlenih u Republici Sloveniji.

Struktura nezaposlenog stanovništva obuhvaća povećani udio osoba starijih od 50 godina, trajno nezaposlenih, žena, osoba s posebnim potrebama, dok se smanjio udio osoba u dobi od 26 godina koje traže prvo zaposlenje. Na području ove regije ponuda radnih mjesta koja zahtijevaju visokoobrazovani kadar izrazito je oskudna, što uzrokuje emigraciju mladih i visokoobrazovanih prema glavnom gradu.

Naposlijetku, Obalno-kraška regija također se suočava s problemom dobno starije i radno neaktivne populacije. Štoviše, stanovništvo ove regije dobno je najstarije u cijeloj Sloveniji. Unatoč tome, u odnosu na slovenski prosjek ovu regiju karakterizira **niža stopa nezaposlenosti** (9.9% krajem 2011. godine). Gospodarstvu ove regije izrazito pogoduje njezin granični i obalni položaj.

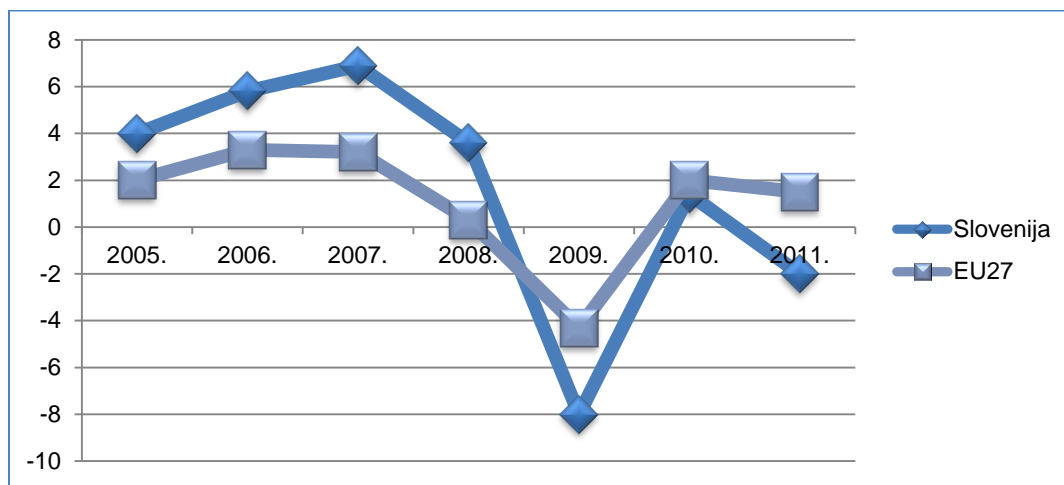
Tri četvrtine radno aktivnog stanovništva zaposleno je u **sektoru uslužnih djelatnosti**, posebice na području trgovine, prijevoza i poslovnih usluga, turizma i ugostiteljstva, koje imaju značajan utjecaj na razvoj regije i zaposlenosti.

4.4. Osnovni pokazatelji gospodarske aktivnosti: BDP i BDV

Visoka stopa rasta BDP-a posljednji je put zabilježena u 2007. godini, kada je iznosila 6.9%. **Stagnacija nacionalnog gospodarstva** postala je vidljiva već sljedeće godine kada se stopa

rasta BDP-a smanjila za značajnih 3.3%, odnosno dosegla je tek 3.6%. Krizna 2009. godina pokazala je najporažavajuće rezultate kad je **negativna stopa rasta BDP-a iznosila čak - 8.0%**, a nastala je uslijed okolnosti niske privatne i državne potrošnje te izrazito **reducirane stope bruto investicija**, koja je iznosila -33.6%.

Slika 25. Godišnje stope rasta BDP-a, za razdoblje 2005. - 2010.

Izvor: SURS (2011.b): Statistički godišnjak Republike Slovenije 2011., obrada Mreža znanja d.o.o.

Prema podacima iz 2010. godine **udio domaće potrošnje u ukupnom BDP-u** iznosio je **99.4%**, dok je **0,6%** činila **razmjena s ostatkom svijeta**. Domaću potrošnju sačinjavalo je **76.8% ukupne potrošnje** te svega **22.6% bruto investicija**, koje su izrazitu krizu doživjele 2009. godine iznoseći 33.6% manje nego prethodne godine. Nakon blagog oporavka 2010. godine, negativna stopa rasta ponovo je zabilježena 2011. godine, iznoseći -0.2%.

Prema podacima dostupnim za 2009. godinu, BDP izražen u milijunima eura dosegao je u slovenskim regijama sljedeće iznose:

Tablica 16. BDP za Republiku Sloveniju, po regijama i prema tekućim cijenama

Područje	EUR mil.	Struktura	Per capita		
			EUR	USD	indeks (Slovenija = 100)
Slovenija	35311	100,0	17295	24123	100,0
Pomurska	1359	3,8	11359	15843	65,7
Podravska	4668	13,2	14452	20158	83,6
Koroška	944	2,7	12958	18074	74,9
Savinjska	3998	11,3	15396	21474	89,0
Zasavska	514	1,5	11488	16023	66,4
Spodnjeposavska	1037	2,9	14805	20651	85,6
Jugovzhodna S.	2267	6,4	15978	22286	92,4
Osrednjeslovenska	12982	36,8	24660	34395	142,6
Gorenjska	2872	8,1	14189	19791	82,0
Notranjsko-kraška	653	1,8	12518	17460	72,4
Goriška	1947	5,5	16358	22816	94,6
Obalno-kraška	2070	5,9	18848	26289	109,0

Izvor: SURS (2011.a): Državna statistika

Među osnovnim područjima djelatnosti **Proizvodnja** je 2010. godine ostvarila **najveću bruto dodanu vrijednost**, ukazujući na oporavak BDV-a u odnosu na značajan pad koji se dogodio 2009. godine uslijed financijske i ekonomske krize. Preostale vodeće djelatnosti prema ostvarenom BDV-u obuhvaćaju **Trgovinu na veliko i trgovinu na malo**, **poporavak motornih vozila** te **Poslovanje nekretninama** (iako BDV zadržava negativan trend započet također 2009. godine). Bruto dodana vrijednost i njezin trend kretanja u razdoblju od 2005. - 2010. godine, prema pojedinim područjima djelatnosti vidljiva je u sljedećoj tablici (Tablica 17.).

Tablica 17. Bruto dodana vrijednost prema područjima djelatnosti za razdoblje 2005. - 2010., izražena u mil. EUR

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	666	627	743	798	750	767
Rudarstvo i vađenje	130	135	144	142	140	135
Prerađivačka industrija	5788	6209	6881	6981	5840	5967
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	625	686	717	795	801	832
Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom	271	288	329	347	330	325
Građevinarstvo	1672	1957	2451	2762	2465	1969
Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla	3060	3299	3798	4218	3932	3879
Prijevoz i skladištenje	1351	1513	1735	1894	1704	1775
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	555	626	701	740	702	689
Informacije i komunikacije	1012	1100	1216	1294	1209	1258
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1164	1376	1460	1539	1582	1731
Poslovanje nekretninama	1920	2008	2151	2387	2357	2265
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1439	1604	1802	2073	1987	2028
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	611	666	809	829	768	810
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	1520	1608	1692	1887	1976	2044
Obrazovanje	1431	1509	1575	1683	1753	1809
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	1219	1254	1330	1494	1632	1663
Umjetnost, zabava i rekreacija	422	437	451	479	482	494
Ostale uslužne djelatnosti	301	306	330	351	354	358
Aktivnost domaćinstava kao poslodavaca	19	19	21	23	24	26
Ukupno prema svim granama	25177	27225	30336	32716	30788	30822

Izvor: SURS (2011.b): Statistički godišnjak Republike Slovenije 2011.

Prema teritorijalnoj raspodjeljenosti i posljednjim dostupnim podacima za 2009. godinu najveći udio u BDV-u Slovenije ostvaren je u **Osrednjoslovenskoj regiji** (36.8%), potom u **Podravskoj** (13.2%) te **Savinjskoj regiji** (11.3%). Ukupna raspodjela BDV-a prema županijama i područjima djelatnosti za 2009. godinu prikazana je u tablici 18.

Tablica 18. BDV Republike Slovenije i pripadajućih regija, za 2009. godinu

Regija	A	B, C, D, E		F	G, H, I	J
	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Rudarstvo i vađenje, Prerađivačka industrija, Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	Prerađivačka ind.	Građevinarstvo	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala, Prijevoz i skladištenje; Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Informacije i komunikacije
		Ukupno				
Struktura po regijama (%)						
Republika Slovenija	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Pomurska	11.4	3.8	4.1	4.8	3.5	1.5
Podravska	15,3	13.2	12.9	14.4	11.4	9.6
Koroška	4.5	4.3	4.3	2.2	2.0	0.9
Savinjska	14.1	16.1	15.1	13.3	11.1	4.5
Zasavska	1.2	2.3	1.8	1.3	1.1	0.5
Spodnjeposavska	5.5	5.1	2.6	2.8	2.2	0.4
Jugovzhodna Slovenija	11.0	11.3	13.3	5.6	4.4	1.6
Osrednjeslovenska	13.0	22.6	23.1	30.7	39.0	71.4
Gorenjska	7.7	9.7	10.8	7.9	9.3	3.9
Notranjsko-kraška	5.5	2.2	2.5	2.3	1.6	0.3
Goriška	7.3	6.3	6.6	7.3	4.4	2.2
Obalno-kraška	3.6	3.1	3.0	7.4	10.1	3.0
EUR mil.						
Republika Slovenija	750	7111	5840	2465	6338	1209
Pomurska	85	269	237	118	221	19
Podravska	115	937	754	355	723	117
Koroška	34	306	251	53	125	11
Savinjska	106	1145	880	328	702	55
Zasavska	9	165	103	32	73	7
Spodnjeposavska	41	365	153	68	136	4
Jugovzhodna Slovenija	82	802	779	138	280	19
Osrednjeslovenska	97	1610	1347	756	2473	864
Gorenjska	58	687	628	195	586	48
Notranjsko-kraška	41	156	147	58	103	4
Goriška	55	448	383	181	277	27
Obalno-kraška	27	221	177	182	640	36

Struktura po djelatnostima (%)						
Republika Slovenija	2,4	23,1	19,0	8,0	20,6	3,9
Pomurska	7,2	22,7	20,0	10,0	18,6	1,6
Podravska	2,8	23,0	18,5	8,7	17,8	2,9
Koroška	4,1	37,2	30,5	6,5	15,1	1,3
Savinjska	3,0	32,9	25,2	9,4	20,1	1,6
Zasavska	2,0	36,9	23,1	7,2	16,3	1,5
Spodnjeposavska	4,6	40,4	17,0	7,5	15,1	0,5
Jugovzhodna Slovenija	4,2	40,6	39,4	7,0	14,1	1,0
Osrednjeslovenska	0,9	14,2	11,9	6,7	21,9	7,6
Gorenjska	2,3	27,5	25,1	7,8	23,4	1,9
Notranjsko-kraška	7,2	27,3	25,8	10,2	18,1	0,7
Goriška	3,2	26,4	22,5	10,7	16,3	1,6
Obalno-kraška	1,5	12,2	9,8	10,1	35,4	2,0

Prostorne jedinice za statistiku 2. razine i županije	K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	L Poslovanje nekretninama	M, N Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	O, P, Q Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje, Obrazovanje, Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	R, S, T Umjetnost, zabava i rekreacija, Ostale uslužne djelatnosti, Djelatnosti kućanstava kao poslodavca, djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	Ukupna dodana vrijednost djelatnosti
Republika Slovenija	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Pomurska	2.1	5.8	2.0	4.2	2.4	3.8
Podravska	14.8	15.9	14.3	13.7	10.3	13.2
Koroška	1.4	3.2	1.4	2.6	2.0	2.7
Savinjska	6.5	11.8	7.4	9.5	6.9	11.3
Zasavska	0.7	1.8	1.3	1.3	0.8	1.5
Spodnjeposavska	1.1	3.1	1.6	2.6	1.3	2.9
Jugovzhodna Slovenija	3.2	6.5	5.4	5.3	2.4	6.4
Osrednjeslovenska	53.8	28.1	51.2	42.1	39.2	36.8
Gorenjska	4.8	9.8	6.1	7.3	7.1	8.1
Notranjsko-kraška	0.9	2.6	1.0	1.8	0.8	1.8
Goriška	3.8	5.7	4.0	4.7	18.0	5.5

Obalno-kraška	7.0	5.5	4.4	4.9	8.7	5.9
EUR mil.						
Republika Slovenija	1582	2357	2755	5361	861	30788
Pomurska	33	137	56	227	20	1185
Podravska	233	375	394	732	89	4070
Koroška	22	76	38	140	17	823
Savinjska	103	277	203	507	59	3486
Zasavska	11	43	35	67	7	448
Spodnjeposavska	17	74	45	142	12	905
Jugovzhodna Slovenija	51	153	149	283	20	1977
Osrednjeslovenska	851	661	1411	2259	338	11320
Gorenjska	76	232	167	394	62	2504
Notranjsko-kraška	15	62	28	96	7	569
Goriška	60	135	109	251	155	1698
Obalno-kraška	111	130	121	263	74	1805
Struktura po dejavnostima (%)						
Republika Slovenija	5,1	7,7	8,9	17,4	2,8	100,0
Pomurska	2,8	11,6	4,8	19,1	1,7	100,0
Podravska	5,7	9,2	9,7	18,0	2,2	100,0
Koroška	2,7	9,3	4,7	17,0	2,1	100,0
Savinjska	3,0	8,0	5,8	14,6	1,7	100,0
Zasavska	2,4	9,6	7,7	15,0	1,6	100,0
Spodnjeposavska	1,9	8,1	4,9	15,7	1,3	100,0
Jugovzhodna Slovenija	2,6	7,8	7,5	14,3	1,0	100,0
Osrednjeslovenska	7,5	5,8	12,5	20,0	3,0	100,0
Gorenjska	3,0	9,3	6,7	15,7	2,5	100,0
Notranjsko-kraška	2,6	11,0	4,9	16,8	1,2	100,0
Goriška	3,5	8,0	6,4	14,8	9,1	100,0
Obalno-kraška	6,1	7,2	6,7	14,6	4,1	100,0

Izvor: SURS (2011.b): Statistični godišnjak Republike Slovenije 2011.

4.5. Poduzetništvo i konkurentnost

Na području Republike Slovenije **mikro, mali i srednji poduzetnici** čine **99.7%** ukupnog broja registriranih poduzeća, ukazujući na stanje vrlo slično statistici na području Republike Hrvatske. Prema podacima dostupnim za 2009. godinu, tablica 19. prikazuje registrirana poduzeća prema pravnom statusu te broju zaposlenih osoba.

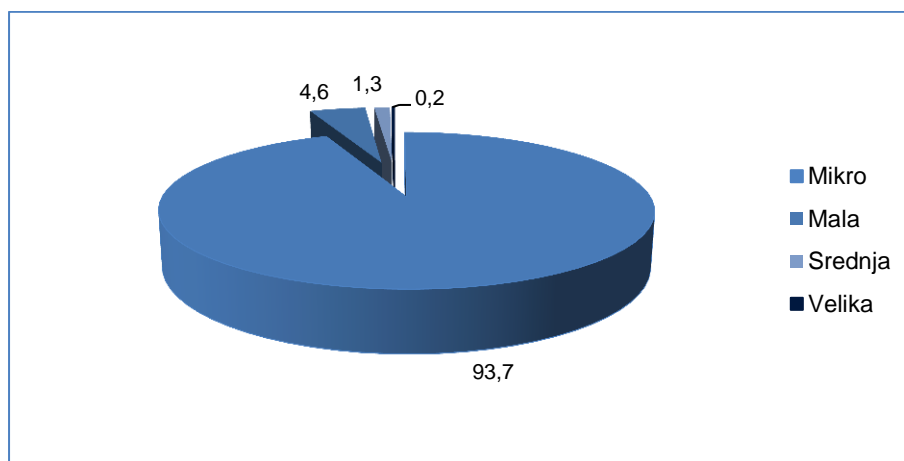
Tablica 19. Poduzeća prema pravnom statusu i broju zaposlenih osoba, 2009. godina

	Veličina poduzeća prema broju zaposlenih osoba					
	Ukupno	Mikro		Mala	Srednje-velika	Velika
		0 - 1	2 - 9	10 - 49	50 - 249	250 +
Poduzeća	160931	108979	4937	7500	2152	363
Zaposleni	864347	81059	145579	151011	210375	276323
Prihod (1000 EUR)	83060213	4434342	11990204	16859790	20962977	28812899
Pravne osobe, broj	74689	44930	20988	6288	2120	363
Zaposleni	712465	17035	79157	132126	207824	276323
Prihod (1000 EUR)	77333793	2897001	8984203	15819146	20820544	28812899
Fizičke osobe, broj	86242	64049	20949	1212	32	0
Zaposleni	151882	64024	66422	18885	2551	0
Prihod (1000 EUR)	5726420	1537341	3006001	1040645	142432	0

Izvor: SURS (2011.b): Statistički godišnjak Republike Slovenije 2011

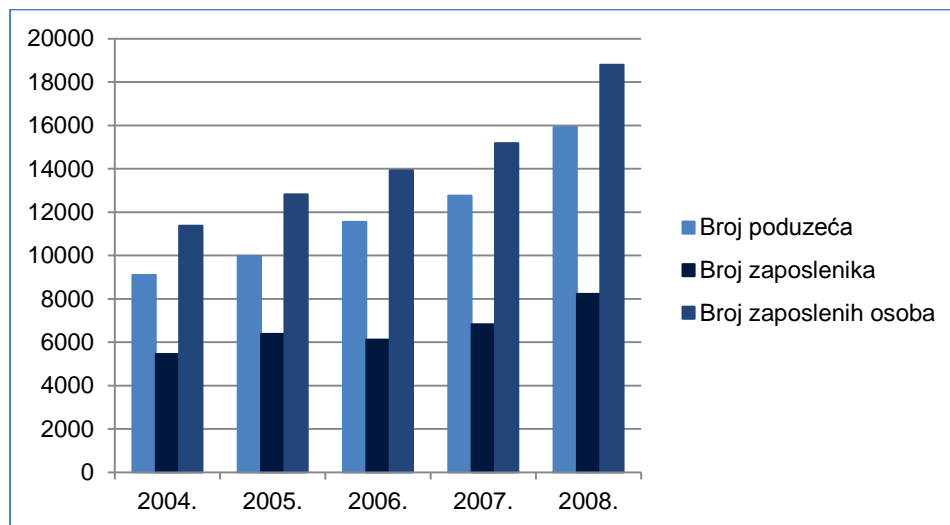
Kao što je prikazano na slici 26. najveći udio u ukupnom broju registriranih poduzeća koji kontinuirano raste imaju **mikro subjekti**, čak **93.7%**, koji sukladno tome zapošljavaju najveći broj osoba, iako ne generiraju najveći prihod na godišnjoj razini. Pravne osobe čine 46.3%, a fizičke osobe 53.7% ukupnog broja poduzeća malog gospodarstva.

Slika 26. Udjeli poduzeća prema veličini, 2009. godina (%)

Izvor: SURS (2011.b): Statistički godišnjak Republike Slovenije 2011, obrada Mreža znanja d.o.o.

Slika 27. Demografija poduzeća - novonastala poduzeća u razdoblju od 2004. - 2008. godine

Izvor: SURS (2011.b): Statistički godišnjak Republike Slovenije 2011, obrada Mreža znanja d.o.o.

Tijekom 2009. godine mikro poduzeća najveći su prihod ostvarila u području **Trgovine na veliko i trgovine na malo, popravku motornih vozila i motocikala; Stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti** te **Građevinarstva**.

Mala poduzeća najuspješnija su bila također na području **Trgovine na veliko i trgovine na malo, popravku motornih vozila i motocikala** te **Proizvođačkih djelatnosti**.

Naposlijetku, **srednje velika poduzeća** najveći su prihod u 2009. godini ostvarila u području **Trgovine na veliko i trgovine na malo, popravku motornih vozila i motocikala; Proizvodnje i Građevinarstva**. (SURS, 2011.b)

▪ **Spodnjeposavska regija**

Na regionalnoj razini, Spodnjeposavska regija zabilježila je **povećanje ekonomske aktivnosti poduzeća** tijekom 2011. godine u odnosu na prethodnu. Točnije, industrijska se proizvodnja povećala za 6.7% u 2010. godini, a potom za 2.7% u 2011. godini. Cijene industrijskih proizvoda proizvođača su porasle za 3.8%. U odnosu na cjelokupnu državu, rezultati poslovanja poduzeća ove regije bili su nešto povoljniji, ali ipak slabiji u odnosu na prethodnu godinu. Neto dobit bila je za 24.8% manja u odnosu na 2010. godinu.

Karakteristike poslovanja regionalnih poduzeća u 2011. godini, u odnosu na 2010. su sljedeća:

- poduzeća su zapošljavala 8.924 djelatnika, što je za 0.1% manje u odnosu na 2010. godinu
- ostvareni prihod iznosi ukupno 2.319.530 tisuće eura

- prihod je povećan za 28.2% (za 6.5% na domaćem tržištu, za 29.4% veći na EU tržištu te za 116.4% veći izvan EU tržišta)
- rashodi su povećani za 30%
- neto dodana vrijednost ostvarena je u iznosu od 395.289 tisuća eura, što je porast u iznosu od 12.2%
- neto dobit iznosila je 36.917 tisuće eura, odnosno 23 % manje u odnosu na 2010. godinu
- gubitak je iznosio 11.086 tisuće eura, odnosno 50.4% manje u odnosu na 2010. godinu (gubitak je zabilježilo 400 poduzeća, odnosno 35.2% od ukupnog broja)

U odnosu na svih 12 slovenskih regija, u 2011. godini Spodnjėslovenska regija zauzela je 9. mjesto prema broju poduzeća, 5. mjesto prema čistoj neto dobiti te posljednje mjesto prema udjelu čistog gubitka. Sljedeća tablica (Tablica 20) daje usporednu analizu uspješnosti poslovanja poduzeća na području ciljnih slovenskih regija.

Tablica 20. Rezultati poslovanja poduzeća u 4 ciljne slovenske regije, 2011. godina

Regije ⇨ Osnovni podaci ↓		Spodnjeposavska	Jugovzhodna Slovenija	Notranjsko-kraška	Obalno-kraška
Poduzeća	broj	1.136	2.371	971	3.899
	udio (%)	2.0	4.1	1.7	6.7
Zaposleni	broj	8.924	27.020	7.960	20.574
	udio (%)	2.0	6.0	1.8	4.6
Prihod od prodaje	iznos u tisućama EUR	2.273.595	4.757.458	1.014.946	3.934.634
	udio (%)	3.0	6.3	1.4	5.2
Vrijednost aktive ⁴	iznos u tisućama EUR	2.614.936	4.464.871	1.014.466	5.660.748
	udio (%)	2.6	4.5	1.0	5.7
Dobit	iznos u tisućama EUR	48.002	240.633	23.441	123.569
	udio (%)	1.8	9.2	0.9	4.7
Gubitak	iznos u tisućama EUR	11.086	66.319	35.384	117.822
	udio (%)	0.5	3.1	1.6	5.4
Neto dobit	iznos u tisućama EUR	36.917	174.314	- 11.943	5.746

Izvor: AJPES: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (2011.)

Prema veličini poduzeća, u Spodnjeposavskoj regiji **mikro poduzeća zauzimaju udio od 93%, mala poduzeća 4.5%, srednja 1.3%** te **velika 1.1%**. Očekivano, mikro poduzeća ujedno zapošljavaju i najveći broj radnika, dok velika poduzeća ostvaruju najveći ukupne prihod. U skladu s time, neto dobit najveća je u sektoru velikih poduzeća, a iznosi 57% (21.052 tisuće EUR) ukupne neto dobiti svih registriranih poduzeća regije.

Na području regije 2011. godine registrirano je **2.605 samostalnih poduzetnika**, koji su zapošljavali 2.333 radnika, za 1.3% manje nego u 2010. godini. U odnosu na broj poduzeća, ova regija odlikuje se većim brojem samostalnih poduzetnika. Prihod im je dosegao 224.184 tisuće eura. Prihodi su porasli za realnih 8.5%, a rashodi za 9.8%, dok je ukupna ostvarena neto dodana vrijednost iznosila 61.201 tisuću eura.

Usporedna analiza samostalnih poduzetnika na području 4 ciljne slovenske regije prikazana je u sljedećoj tablici (Tablica 21).

⁴ Na dan 31.12.2012. godine.

Tablica 21. Rezultati poslovanja poduzetnika u 4 ciljne slovenske regije, 2011. godina

Regije ⇒ Osnovni podaci ↓		Spodnjeposavska	Jugovzhodna Slovenija	Notranjsko-kraška	Obalno-kraška
Poduzetnici	broj	2.565	4.317	1.892	5.398
	udio (%)	3.5	5.9	2.6	7.4
Zaposleni	broj	2.333	3.553	1.351	2.806
	udio (%)	4.8	7.3	2.8	5.8
Ukupni prihod	iznos u mil. EUR	224	369	133	280
	udio (%)	4.4	7.2	2.6	5.4
Vrijednost aktive	iznos u mil. EUR	172	294	101	239
	udio (%)	4.3	7.4	2.6	6.0

Izvor: AJPES: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidencije in storitve (2011.)

Najveći broj poduzetnika djeluje u sljedećim sektorima: **građevina**; **proizvodne djelatnosti** te **trgovina, održavanje i popravak motornih vozila**. U tim je kategorijama ujedno ostvarena i najveća bruto dodana vrijednost.

Najveći broj poduzetnika obuhvaća od **0 - 1 zaposlenih**, dok je najveći broj zaposlenih u kategoriji samostalnih poduzetnika koji zapošljavaju od **2 - 9 osoba**.

▪ **Jugovzhodna Slovenija**

Na području regije Jugovzhodne Slovenije, u 2011. godini registriran je **najveći broj mikro poduzeća** (2.180), koja su imala čak **91.9%** udjela u ukupnom broju gospodarskih subjekata. **Mala poduzeća** ostvarila su udio od **5.1%** (brojkom 120), **srednja 1.7%** (brojkom 40) te **velika svega 1.3%** (brojkom 31). Kao i na teritoriju Republike Hrvatske te ostalih slovenskih regija, **velika poduzeća ostvarila su najveći prihod**, izražen u milijunima eura, u ovoj je regiji taj broj dosegao 3.019,3 ili 63.5% ukupnih prihoda. Velika su poduzeća ujedno zapošljavala najveći broj osoba, točnije 44.8% ukupnog broja zaposlenih u gospodarskim subjektima.

I u ovoj su regiji dominantne djelatnosti bile **proizvodnja; trgovina, održavanje i popravak motornih vozila** te **građevina**.

Kao i u Spodnjeposavskoj regiji, najveći broj samostalnih poduzetnika ima od **0 - 1 zaposlenih osoba**, dok je najveći broj osoba zaposlen u kategoriji poduzetnika koji zapošljavaju od **2 - 9 osoba** (2.105). Svega 4 poduzetnika u regiji bilježi od 30 - 70 zaposlenih (ukupno 181 zaposlene osobe).

Prema klasifikaciji djelatnosti najveći broj poduzetnika djeluje u sektoru **prometa i skladištenja**, zatim **proizvodnih djelatnosti, građevine, trgovine, održavanja i popravaka motornih vozila** te **ugostiteljstva**.

▪ **Notranjsko-kraška regija**

Od ukupno **971 poduzeća**, na području Notranjsko-kraške regije 2011. godine bilo je registrirano **93.2% mikro poduzeća**, **4.3% malih poduzeća**, **1.1% srednje velikih** te **1.4% velikih poduzeća**.

U posljednjih 5 godina poduzeća Notranjsko-kraške regije ostvarila su **najslabije rezultate**.

- broj zaposlenih iznosio je 7.960, odnosno 9.6% manje u odnosu na 2010. godinu
- ostvaren je prihod u iznosu od 1.047.704 tisuća eura, odnosno 9% veći u odnosu na 2010. godinu
- ostvaren je gubitak u iznosu od 1.057.643 tisuće eura, odnosno 11% veći u odnosu na 2010. godinu
- čista dobit iznosila je 23.441 tisuće eura, 21% više u odnosu na 2010. godinu
- čisti gubitak iznosio je 35.384 tisuće eura
- u cjelini, neto gubitak dosegao je 11.943 tisuće eura, u odnosu na 5.805 tisuća eura čiste dobiti u 2010. godini

Dominantne djelatnosti poduzeća u regiji su **proizvodne djelatnosti** te **trgovina, održavanje i popravak motornih vozila**, odnosno područja koja su ujedno u 2011. godini ostvarila najveći neto gubitak.

Rezultati istraživanja pokazali su **pozitivan poslovni ishod poduzetnika u regiji**. Ukupan prihod dosegao je 132.908 tisuća eura, dok su ukupne rashodi iznosili 126.523 tisuće eura. Pozitivni rezultati poslovanja poduzetnika vidljivi su u sljedećoj tablici.

Tablica 22. Rezultati poslovanja poduzetnika u Notranjsko-kraškoj regiji u 2011. godini

Ishod poslovanja	Iznos u tis. EUR		Udio u prihodu (%)	
	2011.	2010.	2011.	2010.
Prihodi	132.908	132.908	100,0	100,0
Rashodi	126.523	126.523	95,2	95,2
Dohodak poduzetnika	9.063	9.063	6,8	6,8
Negativan poslovni ishod	2.678	2.678	2,0	2,0
Neto dohodak / neto negativan ishod	6.385	6.385	4,8	4,8

Izvor: AJPES: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidencije in storitve (2011.)

Prema klasifikaciji djelatnosti, najveći dohodak poduzetnici su ostvarili na području **proizvodnih djelatnosti**, zatim na području **trgovine, održavanja i popravaka motornih vozila**. Negativne rezultate poslovanja poduzetnici su u najvećoj mjeri zabilježili na području **građevine**, a zatim **prometa i skladištenja**.

Obrazac najvećeg broja poduzetnika koji zapošljavaju od **0 - 1 osoba** vidljiv je i ovoj regiji. Poduzetnici ove kategorije ujedno ostvaruju najveći prihod od prodaje te neto dohodak poduzetnika. Najveći broj zaposlenih bilježe poduzetnici koji zapošljavaju od **2 - 9 osoba**.

▪ **Obalno-kraška regija**

Ukupan registrirani broj gospodarskih subjekata na području Obalno-kraške regije iznosio je u 2011. godini **3.899**, ukupno zapošljavajući **20.574 osoba**.

Najveći udio čine **mikro poduzeća**, čak **94%**, zatim **mala poduzeća (4%)**, **srednja (1.1%)** te **velika poduzeća (0,9%)**. Godine 2011. **mikro poduzeća zapošljavala su najveći broj osoba**, odnosno 39.8% svih zaposlenih u poduzećima, dok su **velika poduzeća ostvarila najveći prihod od prodaje**, u iznosu od 1.967.247 (iznos u tisućama eura), odnosno 50% ukupnog prihoda poduzeća od prodaje.

Prema klasifikaciji djelatnosti, najveći broj poduzeća pripadao je sektoru **trgovine, održavanja i popravka motornih vozila (26.8%)**. Ostale najzastupljenije djelatnosti su **proizvodne djelatnosti, promet i skladištenje** te **građevina**. Najveća neto dodana vrijednost ostvarena je u sektoru **prometa i skladištenja** te u sektoru **proizvodnje**.

Ukupno ostvareni prihod među gospodarskim subjektima dosegao je **4.148.306 tisuća eura**, od čega je bilo 96.8% poslovnih prihoda, 2.6% financijskih prihoda te 0.6% ostalih prihoda. Ukupno ostvareni prihod u 2011. godini premašio je onaj iz 2010. godine za 5.6%. **Ukupan rashod** poduzeća regije iznosio je **4.123.942 tisuće eura**, ili 4.2% više u odnosu na 2010. godinu.

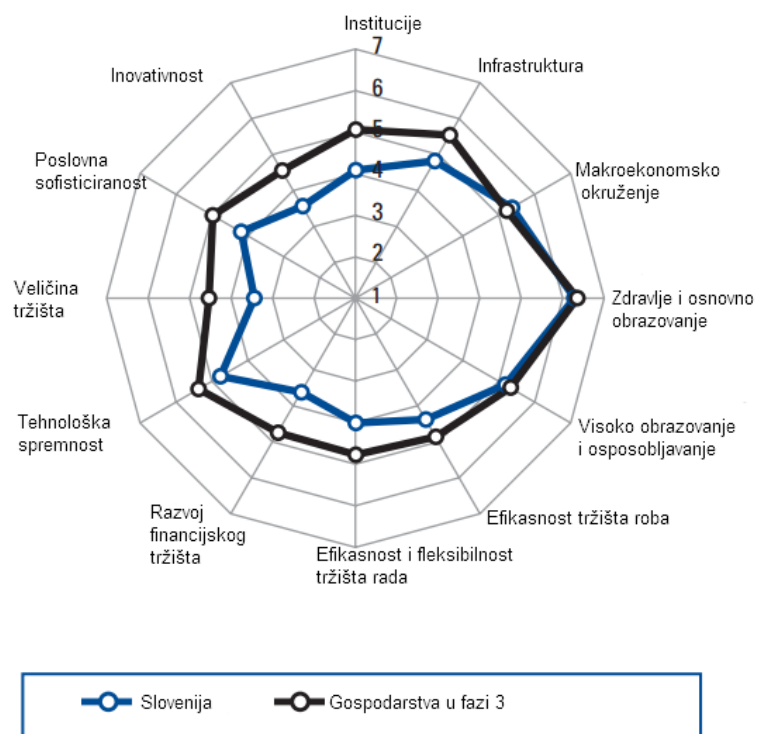
Godine 2011. Obalno-kraška regija zabilježila je ukupno **5.437 samostalnih poduzetnika**, od čega ih je 90.2% pripadalo kategoriji s **0 - 1 zaposlenim**, a koja su ujedno ostvarila i najveći udio u prihodu od prodaje (53.9%). Očekivano, najveći broj zaposlenih imala su poduzeća koja zapošljavaju od **2 - 9 osobe**. Najveći broj poduzetnika pripadao je sektoru **građevine**, zatim **strukovnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti** te sektoru **trgovine, održavanja i popravka motornih vozila**. Izraženi u tisućama eura, ukupne stečeni prihodi iznosili su 281.436, a rashodi 262.020.

Na kraju 2011. godine, poduzetnici na području regije ostvarili su **neto dohodak** u iznosu od **19.416 tisuća eura**. Najveći dohodak ostvaren je u ujedno najzastupljenijim sektorima: **građevini** te **strukovnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima**. (AJPES, 2011.)

Kao što je prikazano u poglavlju *Poduzetništvo i konkurentnost* (2.6.), tablica 9., prema posljednjoj analizi globalne konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma, Slovenija je zauzela **57. mjesto** u ukupnom poretku 142 države svijeta. Time je ostvarila bolji rezultat u odnosu na Hrvatsku (76. mjesto), ali istovremeno 12 pozicija lošiji rezultat u odnosu na vlastiti rang 2010. godine. Viši indeks, a time i povoljniji rang u odnosu na Hrvatsku Slovenija je ostvarila na području svih pojedinih kriterija konkurentnosti, osim na području **razvoja financijskog tržišta** i **ostvarene veličine tržišta**.

Prema jasno definiranim stupovima konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma, Slovenija se našla **u posljednjoj fazi razvoja**, utemeljenoj na **inovativnim** i **unikatnim proizvodima**, čija proizvodnja zahtjeva upotrebu **najsofisticiranije tehnologije** (*innovation - driven stage*). Time se svrstala među jedno od **35 najrazvijenijih gospodarstava svijeta**. (WEF, 2011.)

Slika 28. Usporedba Republike Slovenije i ostalih gospodarstava u fazi 3

Izvor: World Economic Forum, Izvještaj o globalnoj konkurentnosti 2011. - 2012.

4.5.1. Prilike i prepreke za razvoj poduzetništva

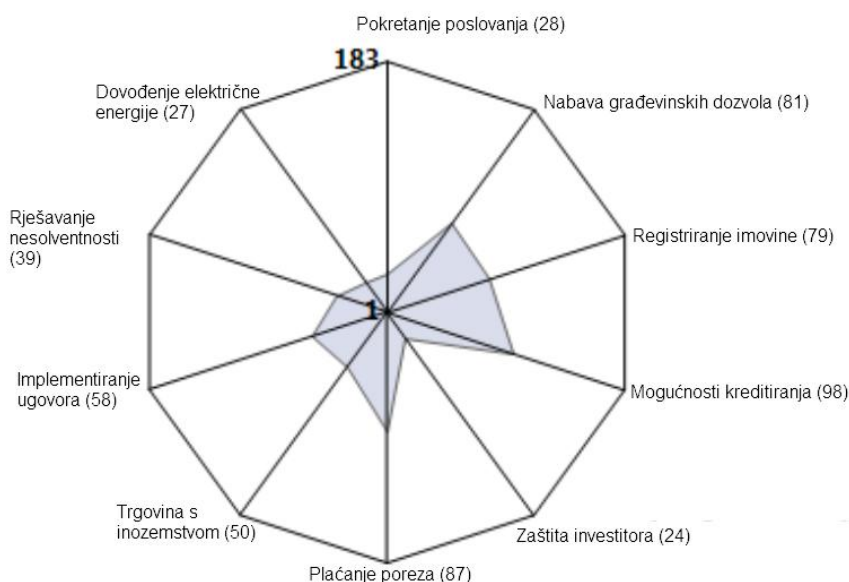
Prema godišnjem izvještaju *Doing Business 2012* Republika Slovenija zauzima **37. mjesto** od ukupno 183 s obzirom na pogodnost okoline, odnosno **moćnosti za pokretanje, održavanje i unaprjeđenje poduzetništva**. U odnosu na 2011. godinu, Slovenija je zadržali jednaki rang.

Kao što je već navedeno u analizi stanja za Republiku Hrvatsku, ocjena poslovnog okruženja utemeljena je na ocjeni deset segmenata:

- proces pokretanja poslovanja,
- nabava građevinskih dozvola
- dovođenje električne energije
- registriranje imovine
- mogućnost kreditiranja
- razina zaštite investitora
- plaćanje poreza
- razvijenost trgovine s inozemstvom
- implementiranje ugovora
- rješavanje nesolventnosti

U najvećoj mjeri zadovoljen kriterij odnosi se na **mjere zaštite investitora**, dok **moгуćnosti kreditiranja**, uz **plaćanje poreza** i **nabavu građevinskih dozvola** predstavljaju **najveću prepreku** za razvoj poduzetništva u Sloveniji.

Slika 29. Ocjena poduzetničke okoline Republike Slovenije prema *Doing Business* kriterijima

Izvor: *Doing Business 2012: Slovenia*

Prema usporednoj analizi lakoće poslovanja Hrvatske i Slovenije (Tablica 12.) vidljiva je znatno **povoljnija pozicija Slovenije** naročito u općem području **lakoće pokretanja poslovanja**, **dovođenja električne energije**, **zaštite investitora** te **rješavanje nesolventnosti**. U svrhu unaprjeđenja lakoće usmjeravanja poslovanja prema razmjeni s inozemstvom, **administrativne procedure**, kao i **trošak izvoza, odnosno uvoza trebaju biti optimizirani**. (MBOR, 2012.b)

Prema Izvještaju o globalnoj konkurentnosti za razdoblje 2011. - 2012. godine, pripremljen od Svjetskog gospodarskog foruma, ključni faktori identificirani kao prepreke za uspješno i konkurentno poslovanje u Sloveniji su:

- pristup izvorima financiranja
- neučinkovit državni birokratski aparat
- restriktivne regulacije rada
- porezne stope
- porezne regulacije
- korupcija
- problematična radna etika
- nedostatna i neadekvatna infrastruktura
- neadekvatno obrazovana radna snaga

- nestabilnost javnih politika
- nestabilnost vlasti
- inflacija
- kriminal i krađa
- regulacije strane valute
- slabo javno zdravlje

Za financijsko razdoblje od 2007. - 2013. godine Republika Slovenija pripremila je **tri operativna programa** (OP) u skladu sa zakonodavstvom Europske unije za provedbu kohezijske politike i Nacionalnog strateškog referentnog okvira:

- OP jačanja regionalnog razvojnog potencijala
- OP razvoja ljudskih potencijala
- OP razvoja okoliša i prometne infrastrukture

U svrhu gospodarskog i održivog razvoja, utemeljenog na inovacijama, društvu znanja, prilagodljivosti ekonomskim promjenama, poboljšanim uvjetima za rast i nova zapošljavanja, zaštiti okoliša i učinkovitom upravljanju, Slovenija će koristiti sljedeće **izvore financijskih sredstava**:

- Europski fond za regionalni razvoj
- Europski socijalni fond
- Kohezijski fond
- sredstva drugih financijskih izvora
- vlastita financijska sredstva

Javne natječaje za raspoloživa sredstva raspisuje Ministarstvo za gospodarski razvoj i tehnologiju putem neke od sljedećih institucija:

- Slovenski poduzetnički fond
- Javna agencija za poduzetništvo i strane investicije
- Slovenska tehnološka agencija

Prema izvještaju Ministarstva gospodarstva, odnosno Direkcije za poduzetništvo i konkurentnost, u 2011. godini za poticanje poduzetništva putem javnih natječaja izdvojeno je EUR 142.368.129,00. Potpora je osmišljena prvenstveno s ciljem:

- poticanja poduzetništva i prijateljske poduzetničke okoline,
- razvoja znanja za gospodarstvo,
- razvoja i inovacija u gospodarstvu,
- poticanja malih i srednje velikih poduzeća kroz kapital i financiranje duga,

što ujedno ocrta prioritete krovnog **Programa mjera za poticanje poduzetništva i konkurentnosti za razdoblje 2007. - 2013.**

Preostala regulativa poticanja malog i srednjeg poduzetništva obuhvaća i sljedeće strateške dokumente:

- **Program mjera za poticanje gospodarstva** donesen 2012. godine
- **Mjere Ministarstva gospodarstva za rast i razvoj poduzeća u Sloveniji**, što uključuje i **Vodič za poduzeća, poduzetnike i potencijalne poduzetnike**, 2012
- **Dokument o mjerama za otklanjanje problema malih i srednjih poduzeća uključenih u instrumente trgovinske zaštite**
- **Program poticanja internacionalizacije poduzeća za razdoblje 2010. - 2014.** - kao jedan od ključnih strateških dokumenata usmjerenih prema poticanju izvozne aktivnosti domaćih poduzeća, kroz razvoj ekonomske diplomacije, prikupljanja i osiguranja informacija, pružanja konzultantskih usluga, razvoja promotivnih aktivnosti i poticanje obrazovanja za međunarodno orijentirano poduzetništvo

(MGRT, 2012.)

5. Vanjskotrgovinska razmjena s inozemstvom

Višegodišnji pozitivan trend razvoja izvozne aktivnosti nakratko je zabilježio **poremećaj i pad** u kriznoj 2009. godini, kada je godišnja vrijednost izvoza u odnosu na 2008. godinu pala za 6%.

Trgovinska bilanca kontinuirano ostvaruje **negativnu vrijednost**, s obzirom da pokrivenost uvoza izvozom posljednjih nekoliko godina nije prešla 94%, stanje iz 2009. godine.

Tablica 23. Trgovinska bilanca Republike Slovenije, 2008. - 2010., uključujući referentnu 2000. godinu

	2000.	2008.	2009.	EUR, milijuni 2010.
Izvoz	9492	19808	16018	18243
Uvoz	10984	23046	17115	19881
Trgovinska bilanca	- 1493	- 3238	- 1098	- 1638
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	86	86	94	92

Izvor: SURS (2011.c), Slovenija u brojkama 2011.

Tablica 24. Robna razmjena Republike Slovenije s inozemstvom, za razdoblje od 2008. - 2009. godine

EUR, tisuće

	2008.		2009.	
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz
Ukupno	19.808.198	23.045.703	16.017.671	17.115.280
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	240.828	508.589	171.897	410.116
Biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i vezane uslužne djelatnosti	193.763	469.429	126.072	374.152
Šumarstvo i sječa drva	45.957	28.222	44.193	24.301
Ribarstvo	1.108	10.938	1.632	11.663
Rudarstvo i vađenje	36.123	482.416	27.487	371.000
Vađenje ugljena i lignita	207	49.776	419	37.530
Vađenje sirove nafte i prirodnog plina	14.452	335.374	1.650	270.655
Vađenje metalnih ruda	43	31.315	152	9.300
Ostalo rudarstvo i vađenje	21.420	65.951	25.266	53.516
Prerađivačka industrija	18.908.660	21.277.983	15.254.298	15.779.899
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	521.508	1.077.455	510.450	1.060.236
Proizvodnja pića	72.263	102.764	72.688	102.387
Proizvodnja duhanskih proizvoda	50	71.469	60	71.214
Proizvodnja tekstila	279.630	364.156	218.080	268.330
Proizvodnja odjeće	275.144	445.848	217.880	410.999
Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	156.316	332.827	132.476	256.283
Proizvodnja drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala	502.425	353.583	422.062	301.211
Proizvodnja papira i proizvoda od papira	543.839	448.701	499.787	385.291
Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	116	2.299	392	3.063
Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	307.257	2.274.876	235.703	1.402.046
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	1.278.315	1.956.523	1.117.523	1.580.393
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	1.555.065	654.361	1.503.630	688.839
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	920.120	792.430	756.177	637.408
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	413.408	467.054	333.896	364.032
Proizvodnja metala	1.664.784	2.269.224	927.224	1.261.834
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	1.155.942	930.085	814.469	673.271
Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	684.575	1.265.173	607.359	1.039.735
Proizvodnja električne opreme	2.091.628	1.203.821	1.752.752	916.261
Proizvodnja strojeva i uređaja	2.158.578	2.175.524	1.598.133	1.473.545
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	2.966.872	3.002.926	2.523.940	2.027.189
Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	292.340	398.767	221.028	249.247

	2008.		2009.	
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz
Proizvodnja namještaja	723.864	310.231	504.929	263.004
Ostala prerađivačka industrija	344.621	377.886	283.661	344.079
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	277.557	252.344	279.639	204.749
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te sanacija okoliša	186.753	414.273	144.360	253.644
Skupljanje otpada, djelatnosti obrade i zbrinjavanja otpada, uporaba materijala	186.753	414.273	144.360	253.644
Informacije i komunikacije	144.681	99.853	128.760	89.617
Izdavačke djelatnosti	138.381	89.377	120.202	78.936
Proizvodnja filmova, videofilmova i tv programa, djelatnosti snimanja zvučnih zapisa i izdavanja glazbenih zapisa	6.299	10.476	5.558	10.682
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	310	308	1.568	867
Arhitektonske djelatnosti i inženjerstvo, tehničko ispitivanje i analiza	276	237	1.545	757
Ostale stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	34	71	23	111
Umjetnost, rekreacija i zabava	5.343	815	2.542	524
Kreativne, umjetničke i zabavne djelatnosti	5.208	629	2.526	445
Knjižnice, arhivi, muzeji i ostale kulturne djelatnosti	135	123	16	79

Izvor: SURS (2011.b): Statistički godišnjak Republike Slovenije 2011

Izvozne aktivnosti u 2009. godini uvjerljivo su bile najizraženije u sektoru **Prerađivačke industrije - proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica**; **proizvodnja električne opreme**; **proizvodnja strojeva i uređaja** te **proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka**. **Uvozne aktivnosti** najviše su se odrazile također u sektoru **Prerađivačke industrije**, točnije u **proizvodnji motornih vozila, prikolica i poluprikolica**; **proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda** te **koksa i rafiniranih naftnih proizvoda**.

Najviše izvezenih proizvoda u 2010. godini pripada sljedećim grupama dobara:

- cestovna vozila (14.1% udjela u ukupnom izvozu)
- električni strojevi, aparati i uređaji (11.0% udjela u ukupnom izvozu)
- medicinski i farmaceutski proizvodi (8.8% udjela u ukupnom izvozu)
- industrijski strojevi (5.8% udjela u ukupnom izvozu)
- metalni proizvodi (4.7% udjela u ukupnom izvozu)

Najviše uvezenih proizvoda u 2010. godini pripada sljedećim grupama dobara:

- cestovna vozila (10.1% udjela u ukupnom izvozu)
- naftni derivati (9.2% udjela u ukupnom izvozu)
- električni strojevi, aparati i uređaji (6.5% udjela u ukupnom izvozu)
- željezo i čelik (4.5% udjela u ukupnom izvozu)
- industrijski strojevi (3.9% udjela u ukupnom izvozu)

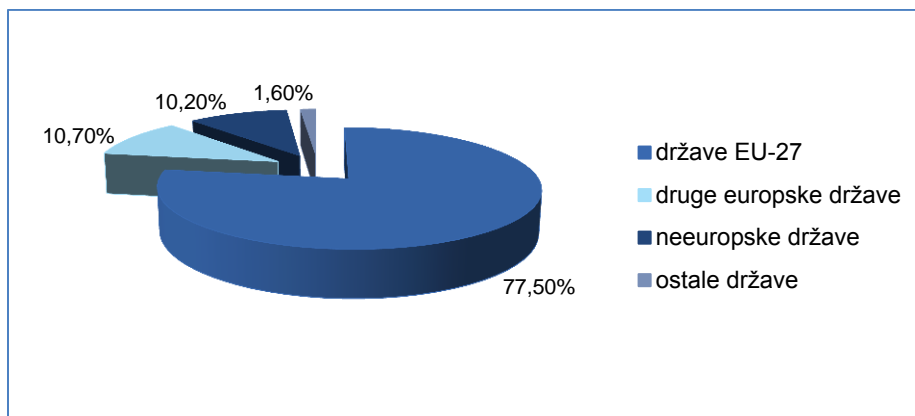
Izvoz Republike Slovenija tijekom 2010. godine u najvećoj je mjeri bio usmjeren prema **Njemačkoj, Italiji, Austriji, Francuskoj, Hrvatskoj, Poljskoj, Srbiji, Mađarskoj, Ruskoj federaciji** te **Bosni i Hercegovini**, dok je najviše uvezene robe i usluga prispjelo iz **Njemačke, Italije, Austrije, Francuske, Mađarske, Hrvatske, Nizozemske, Češke republike, Španjolske** te **Kine**. Vrijednost ostvarenog izvoza, odnosno uvoza s navedenim zemljama prikazan je u tablici 25., a na slici 30. odnos vanjskotrgovinske razmjene s pojedinim skupinama država. S obzirom na članstvo Slovenije u carinskoj zoni Europske unije, vanjskotrgovinska razmjena u najvećoj se mjeri očekivano događa s ostalim zemljama članicama EU. (SURS, 2011.c)

Tablica 25. Najvažniji vanjskotrgovinski partneri Republike Slovenije, 2010.

	Izvoz			Uvoz	
	mil. EUR	%		mil. EUR	%
Njemačka	3.616	19.8	Njemačka	3.667	18.4
Italija	2.234	12.2	Italija	3.541	17.8
Austrija	1.494	8.2	Austrija	2.407	12.1
Francuska	1.478	8.1	Francuska	1.091	5.5
Hrvatska	1.220	6.7	Mađarska	805	4.0
Poljska	630	3.5	Hrvatska	746	3.8
Srbija	572	3.1	Nizozemska	657	3.3
Mađarska	544	3.0	Češka	506	2.5
Rusija	534	2.9	Španjolska	454	2.3
BiH	528	2.9	Kina	450	2.3

Izvor: SURS (2011.c): Slovenija u brojkama 2011

Slika 30. Vanjskotrgovinska razmjena Slovenije s pojedinim skupinama zemalja, 2010.

Izvor: SURS (2011.c): Slovenija u brojkama 2011

Na regionalnoj razini, prema dostupnim podacima istaknula se Jugovzhodna Slovenija, gdje su poduzeća izvoznici ostvarili **61.6% prihoda na stranim tržištima**, odnosno **35.7% prodajom na domaćem tržištu**, iako su prihodi od izvoza zapravo bili manji za 3.3% u odnosu na 2010. godinu. Prihode od prodaje na inozemnim tržištima ostvarilo je 616 poduzeća. **Deset najvećih poduzeća izvoznika** u regiji ostvarili su **84.8%** prihoda na stranim tržištima, odnosno **najvećih dvadeset izvoznika** ostvarili su **89.7%** svih prihoda u inozemstvu.

6. SWOT analiza razvojnog potencijala, s naglaskom na izvozne aktivnosti

Tablica 26. SWOT analiza cjelokupnog okruženja ključnog za razvoj poduzetničkog i izvoznog potencijala Republike Hrvatske

Snage	Slabosti
Politika usmjeravanja gospodarstva prema jačanju domaće proizvodnje i izvoza	Nedovoljan stupanj izvoza i nedostatna potpora izvoznicima
Programi razvoja povoljne poduzetničke okoline	Pravne i administrativne prepreke za razvoj poduzetništva
Financijski poticaji za razvoj MSP-a	Nedostatak proizvodnje visoke dodane vrijednosti
Programi i poticaji ulaganjima u nove tehnologije i zaštitu okoliša	Slaba konkurentnost malog gospodarstva
Razvoj prema društvu i ekonomiji utemeljenoj na znanju	Nedovoljna ulaganja u zaštitu, razvoj i promociju nacionalnog brand-a
Kvaliteta domaćih proizvoda i usluga; naslijeđena industrijska kultura	Slaba kontrola kvalitete uvoznih proizvoda i usluga
Prirodna bogatstva	Nedostatak znanja i sposobnosti za učinkovito iskorištavanje EU fondova
Kulturno nasljeđe	Nedovoljna povezanost i suradnja gospodarskih aktera
Tradicija turizma	Nedostatak znanja o klasterima
Prilike	Prijetnje
Potencijal MSP-a, posebice usmjerenih prema novim tehnologijama	Produbljenje ekonomske i financijske globalne krize
Status države pristupnice EU te pristup jedinstvenom europskom tržištu	Politička nestabilnost zbog reduciranih socijalnih politika
Pristup EU i međunarodnim sredstvima financiranja	Depopulacija i odlazak potencijala za razvoj poduzetništva
Razvoj nacionalnog brand-a	Devastacija prirodnih resursa
Reforma poduzetničke infrastrukture	Nelojalna konkurencija
Privlačenje inozemnih stranih ulaganja	

Kao država koja uživa status pristupne članice Europskoj uniji, Republike Hrvatska nalazi se u dugogodišnjem procesu **restrukturiranja** i **prilagodbe političkog, ekonomskog, zakonodavnog** i **administrativnog** okvira pravnoj stečevini i standardima Europske unije, kao i globalnim uvjetima za rast i razvoj poduzetničkog potencijala i konkurentnosti.

Suočena s nezadovoljavajućim stanjem nacionalne ekonomije i gospodarske aktivnosti, kao i položajem na ljestvici globalne konkurentnosti, hrvatska se politika nužno morala uhvatiti u koštac s ključnim slabostima vlastite ekonomije te za njih iznuditi potencijalna rješenja, razvojne strategije te akcijske i operativne programe.

Unatoč politikama i programima unaprjeđenja hrvatskog poduzetništva, izvoza i gospodarstva uopće, prema gore prikazanoj SWOT analizi, kao neke od ključnih slabosti nacionalne politike i ekonomije koje određuju stanje poduzetništva i snagu izvoza ostaju **slabe financijske prilike, olakšice i poticaji malom i srednjem poduzetništvu; administrativne i pravne prepreke za pokretanje poslovanja te usmjeravanja prema izvozu; nedostatna razvijenost domaće proizvodnje** i to u sektorima s dodanom vrijednošću, kao što su nove tehnologije, obnovljivi izvori energije i zaštita okoliša; **slaba kontrola uvoznih proizvoda** te istovremeno **nedovoljno ulaganje u inozemnu promidžbu nacionalnog brand-a; nedovoljna umreženost gospodarskih subjekata** koji bi kroz zajedničku suradnju, posebice klasterizaciju mogli konkurirati kako na domaćem tako i na međunarodnom tržištu.

Razvoju poduzetništva, naročito sektora izvoza pogoduje potencijal malog i srednjeg poduzetništva koje čini 99.5% ukupnog broja aktivnih pravnih osoba, a koje je utemeljeno na sve većem posjedovanju znanja i sofisticirane tehnologije u konkurentnim područjima proizvodnje. Nadalje, uskori status države članice Europske unije za Hrvatsko će poduzetništvo značiti otvaranje granica prema ostalim državama članicama, naročito susjednim državama s kojima može razvijati vanjskotrgovinsku razmjenu ili surađivati u svrhu zajedničkog nastupa na jedinstvenom europskom tržištu. Proces prilagodbe pravnoj stečevini EU, u kojem se Hrvatska trenutno nalazi, stvorit će preduvjete za lakšu inozemnu suradnju, a naročito za privlačenje stranih ulaganja.

Istovremeno, potrebno je uzeti u obzir navedene potencijalne izvanjske prijetnje ovakvom slijedu događaja, odnosno prilagoditi javne politike i ekonomske programe za mogućnost njihovog ublažavanja. Primjerice, potrebne promjene na polju socijalnih politika, poput progresivnog oporezivanja ili ograničavanja socijalnih davanja, moraju biti implementirane inkrementalno i popraćene srodnim mehanizmima poticaja i olakšica u svrhu političke stabilnosti i motivacije stanovništva na proizvodnju i poduzetništvo.

Tablica 27. SWOT analiza cjelokupnog okruženja ključnog za razvoj poduzetničkog i izvoznog potencijala Republike Slovenije

Snage	Slabosti
Intenzivna vanjskotrgovinska razmjena s ostalim EU članicama	Niska razina izravnih stranih ulaganja
Ulaganje u znanost i visoko obrazovanje	Negativan trend BDP-a
Oporavak proizvodnje	Niska razina bruto investicija

Kontinuirani porast MSP-a	Pad na ljestvici globalne konkurentnosti
Tehnološka spremnost (inovacije i visoka tehnologija)	Veličina domaćeg tržišta
Institucionalno okruženje	Ovisnost o zajmovima Europske središnje banke
Poslovna infrastruktura	Pristup izvorima financiranja
Brand na inozemnom tržištu	Neučinkovit birokratski aparat
Prilike	Prijetnje
Prepoznatljivost domaćih inovativnih proizvoda	Produbljenje ekonomske i financijske globalne krize
Vrhunske usluge na području informatičke tehnologije	Gospodarstvo ovisno o izvozu
Potencijal farmaceutske i automobilske industrije	Politika štednje u Europskoj uniji
Pristup EU financijskim sredstvima	Nelojalna konkurencija
Potencijal rastućeg broja MSP-a	

Devedesetih godina 20. stoljeća gospodarski **razvoj Slovenije** bio je primjer jedne od **najuspješnijih tranzicija prema tržišnoj ekonomiji**, koja se vrlo brzo istaknula brojnim visoko konkurentnim i vrlo specifičnim proizvodima. Također, nastala su i uspješno nastavila poslovati brojna mala poduzeća, utemeljena na novim tehnologijama i inovacijama, čiji su proizvodi i usluge prodrli na strana tržišta kao kvalitetna i prepoznatljiva, razvijajući nacionalni brand Slovenije.

Poticajna poduzetnička okolina i **prepoznatljivost proizvoda** izrazito izvozno orijentirane ekonomije održala se i upotpunila ponudom **kvalitetnih usluga** prvenstveno u području informacijske tehnologije. Nadalje, razvijena su **farmaceutska** i **automobilska industrija**, **prehrambena industrija**, **sektor električnih uređaja** te **proizvodnje metala i kemikalija**. Između ostalog, ekonomska politika jednim je segmentom usmjerena na **razvoj turizma**, zahvaljujući bogatim i očuvanim prirodnim bogatstvima.

Ipak, ekonomska i financijska globalna kriza pogodila je Sloveniju kao članicu Europske unije i eurozone, stoga je 2009. godine zabilježen **rast stope nezaposlenosti** (iako i dalje niže od prosjeka EU27 te dvostruko niže od stope nezaposlenosti u RH); **negativna stopa rasta BDP-a** koja je nakon blagog oporavka 2010. godine ponovo zabilježila negativan trend u 2011. godini te izraziti **pad bruto investicija** u 2009. godini.

Daljni razvoj i oporavak ekonomije potrebno je osloniti na potencijal rastućeg malog gospodarstva koje obuhvaća ukupno 99.7% ukupnog broja pravnih osoba. Uz postojeću

izvoznu usmjerenost nacionalne ekonomije (77.5% prema ostalim EU27 državama članicama), **razvijenost proizvodnje utemeljene na inovacijama i tehnološkoj sofisticiranosti**, **proizvodne brand-ove** i **dostupnost financijskih sredstava EU fondova**, Republika Slovenija ima potencijal za ekonomski oporavak i rast proizvodnih, odnosno izvoznih aktivnosti. Suradnja i nastup na EU tržištu s Republikom Hrvatskom kroz povezivanje komplementarnih sektora gospodarstva predstavlja priliku za jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika te globalne konkurentnosti nacionalne ekonomije.

U skladu s navedenim i analiziranim unutarnjim snagama i slabostima nacionalnih ekonomija pojedinačno te vanjskih prilika i prijetnji za razvoj poduzetništva i unaprjeđenje međusobne trgovinske razmjene te zajedničkog nastupa prema EU tržištu, identificirani su **osnovni ciljevi zajedničke izvozne strategije za Republiku Hrvatsku i Republiku Sloveniju** te **pripadajuće aktivnosti** neophodne za realizaciju ciljeva.

7. Strateški ciljevi izvozne strategije i aktivnosti neophodne za realizaciju

7.1. Cilj 1: Unaprjeđenje bilateralnih odnosa između Republike Hrvatske i Republike Slovenije

Republika Hrvatska i Republika Slovenija susjedne su države, saveznice u okviru NATO-a i uskoro države partneri u okviru Europske unije, što ukazuje na važnost uspostave uspješnih **bilateralnih odnosa na svim područjima**, posebice između graničnih regija. S obzirom na višestoljetnu zajedničku povijest kroz pripadnost različitim multietničkim državnim zajednicama, posebice jugoslavenskoj federaciji, dvije države imaju veliko zajedničko političko iskustvo, a budućnost u jedinstvenoj Europskoj uniji predstavlja razlog za razvoj dosad vrlo uspješnih susjedskih odnosa.

Zajedničke interese, poput stabilizacije jugoistočne Europe i uključenja svih država toga prostora u euroatlantske strukture te **određena otvorena pitanja** (poput utvrđivanja granice na moru i pojedinih dijelova granice na kopnu, dugovanje Ljubljanske banke hrvatskim štedišama i dr.) moguće je riješiti kroz intenziviranje bilateralnih odnosa.

Nadalje, **međusobna gospodarska suradnja, vanjskotrgovinska razmjena i zajednički nastup na europskom tržištu** zahtijevaju **usklađenost političkih i ekonomskih ciljeva** te **pojednostavnjenje birokratskih procedura** u prekograničnoj suradnji.

Kao dvije tržišne demokracije sa zajedničkom poviješću, Hrvatska i Slovenija izgradile su vrlo sličan sustav vrijednosti i strateških političkih ciljeva. Ključni zajednički cilj odnosi se na **stabilizaciju jugoistočne Europe i uključenje svih država toga prostora u euroatlantske strukture**. U skladu s time, 2010. godine u zajedničkoj organizaciji održale su međunarodnu konferenciju pod nazivom „Zajedno za Europsku uniju: doprinos Zapadnog Balkana europskoj budućnosti“, čija je krovna tema bilo jačanje regionalne suradnje te europska perspektiva država regije.

Razmjena diplomatskih posjeta između dvije zemlje sve je učestalija, uključujući i najviše razine - sastanci državnih poglavara, predsjednika parlamenata, vlada te ministara vanjskih poslova.

Ukupan **broj sklopljenih bilateralnih ugovora i akata iznosi 103**, a koji pokrivaju različita područja, uključujući **gospodarsku suradnju, diplomatske odnose, povratak i zbrinjavanje izbjeglica, ukidanje viza, kulturu i obrazovanje, promet i trgovinu** te mnoga druga područja.

Dosad uspostavljene političke i diplomatske odnose potrebno je dalje razvijati, posebice u svrhu rješavanja preostalih otvorenih pitanja. U tom duhu, 2009. godine u Stockholmu je potpisan *Sporazum o arbitraži između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije*, a koji pruža međunarodnopravni okvir za rješavanje hrvatsko-slovenskog graničnog prijepora pred arbitražnim sudom. Nadalje, 2010. godine uspostavljeno je *Mješovito povjerenstvo za otvorena*

pitanja između dvije države, sa zadaćom formiranja liste preostalih otvorenih bilateralnih pitanja te davanja prijedloga za njihovo rješavanje.

U nastavku su prikazane aktivnosti potrebne za realizaciju definiranog cilja.

Aktivnost 1: Redovita diplomatska primanja i diplomatski pregovori

Diplomatske aktivnosti ključne su za unaprjeđenje svih oblika vanjskopolitičke suradnje između Hrvatske i Slovenije. Nužno je da se na poziciji **diplomata** nalazi profesionalna osoba školovana upravo za službu u vanjskoj politici, čiju zadaću pomažu i olakšavaju **ugovorni diplomati**, odnosno stručnjaci za specifična područja poput kulture, bankarstva, gospodarstva ili medija. Diplomati moraju na raspolaganju imati sva sredstva i izvore informacija koji će im omogućiti upoznatost sa svim važnim događajima u vlastitoj zemlji i u zemlji primateljici. Diplomatski angažman mora biti potpun, što implicira učestale i efektivne osobne kontakte s diplomatima drugih zemalja te istaknutim pojedincima iz javnog života zemlje primateljice.

Aktivnost 2: Razvoj gospodarske suradnje i učvršćivanje gospodarskog položaja vlastite države

S obzirom da gospodarski interesi sve više zauzimaju centralnu poziciju u diplomatskom djelovanju, kako bi se ova aktivnost uspješno implementirala od diplomata se očekuje:

- praćenje, proučavanje, koordinacija i unaprjeđenje gospodarskih odnosa Hrvatske i Slovenije
- promicanje i zaštita gospodarskih interesa Hrvatske i Slovenije, prvenstveno u području promicanja izvoza i privlačenja stranih ulaganja
- poticanje i sudjelovanje u promidžbi matičnog gospodarstva u inozemstvu
- koordinacija korištenja programa pomoći i razvojne suradnje koju zemlja prima iz inozemnih izvora te provedba politike razvojne pomoći i suradnje koju matična država pruža
- sudjelovanje u pregovorima te u radu mješovitog odobra za gospodarsku suradnju
- prikupljanje i obrada podataka o zakonskim okvirima i uvjetima poslovanja u drugoj zemlji te izrada gospodarskih prikaza druge zemlje, gospodarskih izvješća i analitičkih prikaza
- koordinacija s drugim institucijama u njihovim gospodarskim aktivnostima u inozemstvu
- komunikacija s poslovnom zajednicom matične države te pružanje važnih informacija

Uspješnost diplomatskih aktivnosti mjerit će se ostvarenim pomacima u rješavanju otvorenih pitanja između Hrvatske i Slovenije koji se očekuju u određenom vremenskom roku te kroz ostvarenu suradnju na ključnim područjima uzajamne gospodarske aktivnosti, uključujući zajednički nastup na EU tržištu.

Aktivnost 3: Osiguranje kontinuirane, dvosmjerne komunikacije te sustava izvješćivanja, posebice u pograničnom području

Jedna od osnovnih zadaća diplomata jest **izvješćivati vladu i javnost države primateljice** za koju je akreditiran o događajima u vlastitoj zemlji te istodobno izvješćivanje vlastite vlade o događajima u zemlji primateljici. Dakle, radi se o **kontinuiranom, dvosmjernom izvješćivanju**, koje mora biti sistematizirano, dostupno i transparentno. Na ovaj način diplomatsko predstavništvo postaje učinkovito, odnosno ispunjava svoju krajnju svrhu, a diplomatsko predstavništvo postaje profesionalno, transparentno i odgovorno zaduženje.

Za uspješnost diplomatsko-konzularnih misija u Hrvatskoj i Sloveniji potrebna je efikasna služba s kojom diplomati ostvaruju komunikaciju u vlastitoj zemlji. Radi se u službama pri Ministarstvu vanjskih poslova i europskih poslova RH, odnosno pri Ministarstvu vanjskih poslova Republike Slovenije.

Također, tijela lokalne i regionalne samouprave ciljnih pograničnih regija Republike Hrvatske i Republike Slovenije trebala bi uspostaviti diplomatske odnose, kako bi umrežili konkretne ekonomske aktivnosti, međusobno povezujući male i srednje poduzetnike orijentirane prema izvozu.

7.2. Cilj 2: Povećanje ukupne vanjskotrgovinske razmjene između Hrvatske i Slovenije

Usljed globalne ekonomske i financijske krize, na području Hrvatske i Slovenije zabilježen je **pad vrijednosti izvoza**. Ukupni pad vanjskotrgovinskog deficita u Hrvatskoj u 2009. godini dosegao je 30.4%, iako u 2010. godini usporen na 19.7%. Iako vrijednosti uvoza i izvoza u 2011. godini ukazuju na rast, dodatni su politički, ekonomski, financijski i administrativni naponi potrebni kako bi orijentacija nacionalnog gospodarstva ka izvozu ojačala, a posebice prekogranična suradnja sa Slovenijom.

Pretežno izvozno orijentirano slovensko gospodarstvo također je zabilježilo poremećaj i pad u kriznoj 2009. godini, kada je godišnja vrijednost izvoza u odnosu na 2008. godinu pala za 6%, a trgovinska bilanca do 2011. godine kontinuirano ostvaruje negativnu vrijednost.

Kako bi se unaprijedila postojeća razmjena između dvije države, osim osnovnog preduvjeta **poticanja domaće inovativne i konkurentne proizvodnje te razvoja uslužnih djelatnosti**, potporu izvoznicima potrebno je pružiti kroz **financijske, ekonomske i administrativne kanale**, a nužno je **ohrabrivanje izvoza malih i srednjih poduzetnika te promocija nacionalnog branda- uopće**.

Aktivnost 1: Financijski poticaji i olakšice izvoznicima

Prema analizama Hrvatskih izvoznika, jedan od najvažnijih čimbenika za izlazak na strana tržišta te rast izvoza jest **osiguranje financijskih poticaja, osiguranja i bankarskih jamstava**.

Kao institucije nadležne za gospodarstvo i razvoj poduzetništva, **Ministarstvo poduzetništva i obrta**, **Hrvatska agencija za malo gospodarstvo** te slovensko **Ministarstvo za gospodarski razvoj i tehnologiju**, **Slovenski poduzetnički fond**, **Javna agencija za poduzetništvo i strane financije**, **Slovenska tehnološka agencija** zadužene su za osmišljavanje programa i osiguravanje vlastitih sredstava potpore poduzetnicima za pripremu te implementaciju izvoza.

Među najvažnije potpore poduzetništvu ubrajaju se i **kreditne institucije** (poslovne banke i štedionice), **banke za obnovu i razvoj**, **investicijski fondovi** i **fondovi za gospodarsku suradnju**.

Dakle, poticajne mjere moraju uključivati **sufinanciranja projekata izvoza**, **porezne olakšice**, **carinske povlastice** te **povoljne programe kreditiranja**.

S obzirom na status Slovenije kao države članice EU i Hrvatske kao države pristupnice, odnosno s obzirom na dostupne mogućnosti pristupa EU i međunarodnim fondovima, **stručna skupina konzultanata** mora biti oformljena ili angažirana u svrhu privlačenja sredstava iz fondova poput **Europskog fonda za regionalni razvoj**, **Europskog socijalnog fonda**, **Kohezijskog fonda** te drugih financijskih izvora, kao što je **Svjetska banka**.

Posebnu odgovornost u osiguranju financijskih poticaja imaju jedinice lokalne i regionalne samouprave ciljnih pograničnih regija, koje kroz poduzetnike i njihovu međusobnu razmjenu mogu poticati putem sljedećih mehanizama:

- izravne i bespovratne potpore ulaganjima u konkurentne sektore visoke dodane vrijednosti, i djelatnosti orijentirane prema izvozu
- zajmovi uz povoljnije uvjete i jamstva
- popusti pri ulaganju u određenu opremu, zemljište, itd.
- subvencije za nova zapošljavanja
- porezne olakšice u slučaju prireza na dohodak ili subvencije u slučaju državnih poreza
- mehanizmi osiguranja po povoljnijim uvjetima
- potpora pri analizi rizika poslovanja

Aktivnost 2: Uklanjanje prepreka za izvozne trgovačke aktivnosti

Kao pripremnu aktivnost pojednostavnjenju pravnih i administrativnih procedura vanjskotrgovinskoj razmjeni potrebno je **pospješiti lakoću poslovanja poduzetnicima na domaćem tržištu**. Iako prema analizi *Doing Business 2012* Slovenija zauzima čak 37. mjesto (od ukupno 183) prema povoljnosti okoline za razvoj poduzetništva, dok Hrvatska zauzima tek 80. mjesto, obje države registiraju potrebu za unaprjeđenjem lakoće poslovanja na pojedinim područjima, kao što je **broj procedura za pokretanje poslovanja**, **razina minimalnog početnog kapitala**, **dugotrajnost** i **kompleksnost administrativnih procedura** pri nabavi dozvola ili odobrenja potrebnih za poslovanje, **mogućnosti kreditiranja** te **visoke porezne stope**.

Potrebno je uspostaviti **funkcionalne servise** (primjerice unaprijediti hrvatski sustav HITRO.hr kako bi zaživio u praksi) u svrhu **umrežavanja pojedinih administrativnih jedinica** kako bi **pravne i administrativne procedure za pravne subjekte postale praktične i jednostavne za implementaciju**. Nužna je **tehnološka opremljenost birokratskog sustava** kako bi zaživjela praksa **elektroničkog upravljanja poslovanjem**. Istovremeno, ovakve inicijative zahtijevaju **informativne i obrazovne radionice**, odnosno **informacijske centre** koji će operativno širiti praksu e-upravljanja među poduzetnicima, a kroz kontakte s njima širiti bazu poduzetnika i prikupljati informacije o rezultatima i uspješnosti njihovog poslovanja te o potrebi za nekim inovativnim oblicima asistencije.

Pojednostavnjenje poslovanja na domaćem tržištu treba biti popraćeno **bilateralnim sporazumima** između Hrvatske i Slovenije koji uređuju trgovinske odnose te eliminiraju prijavljene prepreke / poteškoće pri pokušaju izvoza, posebice za male i srednje velikim poduzetnike.

Daljnji poticaji i uklanjanje prepreka razvoju ukupnog izvoza odnose se na **učinkovite mehanizme koordinacije izvoznika izvan matične zemlje**, u obliku usluga osiguranih putem **trgovinskih atašea**, odnosno **ugovornih diplomata** (eksperata na području gospodarstva).

Nadalje, nužan je angažman i suradnja svih relevantnih institucija u području gospodarstva, kako bi se umanjio broj prepreka trgovini s inozemstvom, odnosno pojačao intenzitet komunikacije s postojećim i potencijalnim izvoznicima, pružajući im potrebne informacije i pomoć pri svladavanju birokratskih procedura. Dakle, suradnje je nužna između **relevantnih ministarstava**, **obrtičkih komora**, **agencija za poduzetništvo**, odnosno za malo gospodarstvo, **udruga izvoznika ili poduzetnika / poslodavaca** te ostalih srodnih inicijativa.

Aktivnost 3: Promocija mogućnosti prekogranične suradnje postojećim i novim izvoznicima

Ova aktivnost zahtijeva velike **ljudske i financijske državne resurse** te **vremenske kapacitete**, a nužno je da se odvija kontinuirano u svrhu upoznavanja postojećih, novih i svih potencijalnih izvoznika s mogućnostima, prednostima i načinima prekograničnog poslovanja. Sve relevantne državne institucije mogu biti uključene u osmišljavanje **programa prezentacije** i **pokroviteljstva** odabranih promotivnih aktivnosti. Raspoložive metode implementacije promotivnih aktivnosti uključuju:

- konferencije
- prezentacije putem medija
- izradu besplatnog promotivnog materijala
- održavanje informativnih radionica
- organiziranje info-kutaka
- javne rasprave i gostovanja diplomata, odnosno u gospodarstvu relevantnih javnih osoba

Aktivnosti trebaju biti organizirane **tematski** (ovisno o ciljnoj skupini izvoznika), **ravnomjerno teritorijalno raspoređene**, **redovite** i **besplatne**.

Aktivnost 4: Promocija nacionalnog brand-a

Iako međusobno povezane, Hrvatska i Slovenija moraju nastaviti **razmjenu promocije vlastitih nacionalnih brandova**, što će rezultirati i povoljnijom pozicijom u globalnoj javnosti za obje ekonomije. **Nacionalni identitet** i **potencijal zemlje**, odnosno prostor za međusobnu suradnju mora biti kontinuirano prezentiran ne samo u matičnoj, već i u drugoj zemlji. Očekivani rezultat je **priljev investicija**, **turista** te **pojačana trgovinska razmjena**.

U svrhu provedbe ove aktivnosti izuzetno je važna čvrsta **suradnja javnog i privatnog sektora**. **Prikupljanje informacija**, njihova **interpretacija** i **dostupnost izvještaja** omogućava stvaranje **jedinstvenog nacionalnog identiteta** te njegovu **prezentaciju** na stranom tržištu.

Važno je oblikovati željenu percepcije na tržištu potencijalnih suradnika i klijenata, baziranu na nacionalnim vrijednostima, proizvodnim i uslužnim brandovima i potencijalima, raspoloživim prirodnim resursima, geografskoj lokaciji, veličini tržišta, pozitivnom kulturnom i političkom okruženju, niskim transportnim troškovima, carinskim povlasticama te jednostavnim administrativnim procedurama.

Uspješno oblikovanje imidža, osim jačanja vanjskotrgovinske razmjene znači i priljev stranih ulaganja, a samim time povećanje proizvodnje i jačanje konkurentnosti specifičnog gospodarskog sektora te potencijalni proboj domaće proizvodnje na svjetsko tržište.

7.3. Cilj 3: Povećanje konkurentnosti domaćih proizvoda

Intenzitet izvoza ipak u svojoj srži ovisi o konkurentnosti, odnosno **inovativnosti i kvaliteti samih proizvoda**, odnosno **usluga**. Jačanje konkurentnosti cjelokupne ponude proizvoda i usluga hrvatskog gospodarstva prije svega zahtijeva potpunu uključenost, odnosno ovisi o svakom aktivnom poduzeću na domaćem tržištu. Svaka pojedina tvrtka mora identificirati svoje **komparativne prednosti** i **potencijale** te razviti **strategiju konkurentnosti** i **rentabilnosti** na svjetskom tržištu, usmjeravajući se prema **inovacijama** i **novim tehnologijama**. Istovremeno, država mora pratiti i prepoznati **domaće proizvodne** i **uslužne potencijale** te im osigurati povoljnu i za proizvodnju **poticajnu poduzetničku okolinu**.

Ukratko, konkurentno gospodarstvo je ono koje sadrži poslovne subjekte čija je poslovanje utemeljeno na proizvodima i uslugama dodane vrijednosti, odnosno proizvodima i uslugama čiji se cjelokupni ciklus razvoja bazira na primjeni znanja, novih tehnologija i poslovnoj sofisticiranosti.

Nužni uvjeti rasta konkurentnosti uključuju i kontrola kvalitete proizvoda i usluga, odnosno međunarodno certificiranje, ali i restrikcije na uvozne aktivnosti.

Aktivnost 1: Usmjerenost na područja visoke dodane vrijednosti

Relevantne institucije moraju pratiti razvoj i potencijal proizvođača i ponuditelja usluga za **povećanje dodane vrijednosti postojećim proizvodima i uslugama**, za **razvoj novih proizvoda i usluga velike dodane vrijednosti**, odnosno za **povećanje volumena izvoza postojećih proizvoda velike dodane vrijednosti**. Sukladno tome, relevantne institucije moraju izravno poticati i pomagati tvrtke u nabavi i implementaciji **inovativnih tehnologija**, potrebnog **znanja i vještina** te **efektivnih marketinških mehanizama**.

Doprinos većoj konkurentnosti proizvoda s visokom dodanom vrijednošću dat će i **povećanje udjela repromaterijala hrvatskog podrijetla u ukupnoj proizvodnji**, koji se sada u najvećoj mjeri uvozi. Potrebno je uspostaviti **komunikacijske kanale i mreže povezivanja malih, srednje velikih i velikih poduzetnika** koji bi izgradili lanac stvaranja konkurentnih proizvoda za vanjsko tržište, od repromaterijala do finalnog proizvoda / usluge.

Aktivnost 2: Osiguranje i kontrola kvalitete

Kako bi proizvod, odnosno usluga postala dovoljno konkurentna za uspješan plasman na strano tržište, **međunarodni standardi kvalitete** proizvodnog procesa i finalnog proizvoda / usluge moraju biti zadovoljeni. Sukladno tome, odgovorne institucije na nacionalnoj razini moraju oformiti skupine **stručnjaka za ispitivanje i certificiranje kvalitete proizvoda**, odnosno **usluga**, kako bi usmjerili gospodarstvo prema određenim standardima kvalitete, koji omogućavaju izlazak na strana tržišta. Naravno, osim kvalitete finalnog proizvoda, osigurati se mora i **kvaliteta samog proizvodnog procesa**, koji osim što mora maksimizirati kvalitetu proizvoda ne smije proizvoditi negativne eksternalije, eventualno štetne za nacionalno gospodarstvo te za njegov imidž na globalnoj sceni.

Dakle, potrebno je osigurati efikasan sustav **rutinske i konzistentne provjere ispravnosti procesa i finalnog proizvoda**, u svrhu identificiranja, sankcioniranja i saniranja uočenih grešaka. Sve aktivnosti osiguranja i kontrole kvalitete moraju biti arhivirane kako bi poslužile za standardizaciju same procedure. Osim zadovoljavanja međunarodnih standarda kvalitete, potrebno je osnovati i hrvatski centar za certifikaciju i dobivanje **CE znaka**.

Aktivnost 3: Kontrola kvalitete uvoznih proizvoda i usluga

Popratni mehanizmi poticanja, zaštite i unaprjeđenja domaće proizvodnje uključuju i **kontrolu kvalitete i standarda robe koja se uvozi** u matičnu državu. Slovenija kao članica Europske unije zaštićena je strogim propisima sustav kontrole uvoza, dok su istraživanja pokazala da je na području Hrvatske efikasnost sustava kontrole uvoza znatno niža. Naime, uvezena roba u RH pokazuje znatno nižu razinu kvalitete u odnosu na robu uvezenu na područje EU. Mehanizmi kontrole uvoza od velikog su značaja jer štite domaće tržište i ponudu od *dumping* fenomena, neloyalne konkurencije i srozavanja kvalitete robe dostupne na tržištu. Zaštiti

kvalitetu proizvoda na domaćem tržištu znači povisiti njezinu konkurentnost na međunarodnom tržištu.

U skladu s navedenim, u Hrvatskoj je također potrebno formulirati jasne **norme** koje svako uvezeno dobro mora zadovoljiti prethodno ulasku na hrvatsko tržište, što je nužno učiniti kroz proces usklađivanja s europskom praksom kontrole uvoza. Nadalje, nužno je unaprijediti rad i kapacitete odgovorne institucije - **Državnog inspektorata** te jasno definirati **carinske prijelaze** za ulaz roba na hrvatsko tržište. Drugim riječima, potrebno je optimizirati ulaganja u kontrolu graničnih prijelaza te unaprijediti učinkovitost postojećih mehanizama kontrole.

7.4. Cilj 4: Klasterizacijom do jačanja zajedničkog nastupa na međunarodnom tržištu

Osim trgovinske razmjene na razini pojedinačnih pravnih osoba, mogućnost za međusobnu suradnju i zajednički nastup na tržištu EU pruža se kroz **udruženi nastup** međusobno povezanih poduzeća ili institucija koji dolaze iz istih ili komplementarnih sektora, a mogu paralelno surađivati i biti si konkurencija. S obzirom na članstvo Slovenije u EU te status Hrvatske kao države pristupnice, znanje, iskustvo i pristup potrebni za realizaciju ove inicijative ne predstavljaju prepreku ovom strateškom cilju.

Stvaranje klastera ponajviše otvara prostor za rast i razvoj malog gospodarstva, čiji si akteri kroz zajedničku suradnju mogu pružiti potrebnu podršku.

Klaster kao fenomen podrazumijeva:

- mrežu osobnih i grupnih interesa te interesa industrija, fokusiranih na manji geografski prostor
- dinamičnu mrežu specijaliziranih poslovnih i ostalih aktivnosti koja se neprestano mijenja
- mrežu proizvodnje međuovisnih tvrtki koje su povezane lancima proizvodnje dodane vrijednosti te oni unaprjeđuju inovacije
- geografsku koncentraciju neovisnih tvrtki s aktivnim putovima poslovnih transakcija, dijalogom i komunikacijama sudionika koji kolektivno dijele zajedničke mogućnosti i prijetnje
- sustavne odnose između tvrtki koji mogu biti razvijeni na zajedničkim ili komplementarnim proizvodima, proizvodnim procesima, tehnologijama, prirodnim resursima i distribucijskim kanalima
- udruženje koje nije definirano organizacijskim članstvom, a koje može uključivati i *free riders*

Klasteri se mogu sastojati od **državnih i javnih institucija**, **think tank-ova**, **agencija za zapošljavanje**, **trgovinskih udruženja** i slično.

Vrijednost koju klaster stvara leži u povećanju povezanih industrija i ostalih entiteta, njihove konkurentnosti, pristupa potrošačima te proizvođačima komplementarnih proizvoda kao potencijalnim suradnicima.

Klasteri sudionicima pružaju priliku da budu produktivniji i inovativniji nego što bi to mogli biti samostalno, izvan klastera. Dostupnost, odnosno međusobna razmjena informacija, tehničkih rješenja, tehnologije, ideja i kontakata predstavlja izvor dodatne vrijednosti koju svaki sudionik svojim poslovanjem, zahvaljujući prisutnosti u klasteru, može ostvariti.

Ukratno, **koristi** koje klaster donosi svojim sudionicima su:

- bolji pristup zaposlenicima i ponuđačima roba
- pristup specijaliziranim informacijama
- komplementarnost
- pristup institucijama i javnim dobrima
- veću motivaciju
- niže transakcijske troškove
- veću inovativnost
- mogućnost pružanja boljih usluga potrošačima
- efikasnije korištenje resursa
- donošenje efikasnijih, zajedničkih odluka
- uspješnije svladavanje pritiska međunarodne konkurencije

Potreba za rastom konkurentnosti hrvatskog i slovenskog gospodarstva, posebice malih i srednje velikih poduzetnika može uvelike biti zadovoljena kreiranjem te implementiranjem klasterskih politika, za što je potreban pokretač u industriji ili regiji - to može biti vodeća tvrtka (ili više njih povezanih), ili čak nacionalna ili regionalna vlast.

Za male i srednje poduzetnike klasteri predstavljaju kanal putem kojeg mogu lakše pristupiti dobavljačima, zahtjevnijim klijentima, informacijama, specijaliziranim uslugama, znanju i stručnjacima. Na taj način oni podižu razinu vlastite inovativnosti, produktivnosti dodane vrijednosti, samim time konkurentnosti i održivosti.

Klaster zapravo služi kao **one stop shop** koji pod vodstvom **klaster menadžera** pruža sljedeće **usluge**:

- lobiranje
- informacije o natjecajima
- trening i edukacija
- marketing i PR
- poticaj izvozu
- istraživanje i razvoj
- projekti kooperacije
- pristup kapitalu

Klasteri na tri široka načina **utječu na rast konkurentnosti**:

- povećavaju konkurentnost tvrtki unutar klastera i regije unutar kojih se nalaze
- omogućavaju bolje razumijevanje vlastitog gospodarstva i poboljšavaju strukturu gospodarskih aktivnosti (utemeljene na inovacijama i novim tehnologijama)
- umrežavaju javni, poslovni i znanstveno-istraživački sektor
- potiču stvaranje novih poslova i produbljivanje klastera

Primjer dobre prakse: Najrazvijeniji klaster svijeta predstavlja **Silicijska dolina**, lociran na južnom kraju luke San Francisco, SAD, čiji su temelji postavljeni 1951. godine, a koji okuplja veliki broj tvrtki uključenih u industriju poluvodiča (otud potječe ime - silicij se koristi pri proizvodnji najvećeg broja poluvodiča). Radi se o jedinstvenom klasteru koji okuplja najkonkurentnije stručnjake svijeta u tom području, a koji kontinuirano unaprjeđuju znanja i vještine u području visokih tehnologija i proizvodnje računala. Osim toga, klaster ulaže u rastuću suradnju sveučilišta i tvrtki, razvijajući se u jednu od najinovativnijih zajednica na svijetu. Institucionalni okvir je oblikovan u svrhu stalnog unaprjeđivanja socijalne kohezije, povjerenja, međusobne odgovornosti i sudjelovanja svih sudionika klastera u njegovom stalnom napretku.

(Dragičević, 2011.)

Ostvarivanje klasterskih politika zahtjeva provođenje dolje opisanih aktivnosti.

Aktivnost 1: Povezivanje komplementarnih sektora

Stvaranje klastera podrazumijeva umrežavanje malih, srednjih, velikih tvrtki te istraživačkih centara, razvojnih, obrazovnih i ostalih organizacija koje razmjenjuju i šire ideje, informacije i dobre prakse unutar formirane mreže.

Inicijativa povezivanja komplementarnih sektora, odnosno stvaranja klastera dolazi iz izvora koji raspolaže znanjem o ključnoj ulozi koji klasteri mogu imati za razvoj poduzetništva i podizanje konkurentnosti gospodarstva. Stoga, nacionalne, regionalne i lokalne vlasti, odnosno institucije nadležne za sektor poduzetništva i gospodarstva moraju poslužiti kao posrednik za umrežavanje industrija ili manjih entiteta koji djeluju u istim ili komplementarnim gospodarskim sektorima (**top-down pristup**). Shodno tome, poticaj nastajanju klastera može doći i od poslovnog sektora, primjerice malog i srednjeg poduzetništva (**bottom-up pristup**).

Istovremeno, potrebno je organizirati **informativne** i **edukativne radionice**, **konferencije**, **info-centri** te osigurati **tiskane materijale** u svrhu širenja znanja i dobre reputacije o fenomenu klastera, o postojećim klasterima i onima u nastajanju. Takve aktivnosti uključuju:

- informiranje javnosti, odnosno razvoj javne svijesti o ulozi klastera u podizanju konkurentnosti malog, odnosno nacionalnog gospodarstva
- informiranje postojećih i potencijalnih sudionika klastera o mogućnostima klasterskog organiziranja i financiranja
- alociranje sredstava za unaprjeđenje i provođenje strategije razvoja klastera

Kako bi postalo moguće efektivno razvijati i koordinirati klasterne, nužno je uspostaviti **preglednu i ažuriranu bazu postojećih klastera**, odnosno **potencijala za njihov razvoj** te u skladu s time izraditi **plan povezivanja institucija, organizacija ili poslovnih subjekata** ovisno o njihovoj pripadnosti gospodarskim djelatnostima ili pojedinim regijama.

Ova aktivnost uključuje i **istraživanje mogućnosti prekogranične suradnje institucija, organizacija i poslovnih subjekata** između Hrvatske i Slovenije, u svrhu stvaranja ili **industrijskih ili regionalni klastera**, zahvaljujući tome što se radi o državama koje međusobno graniče. Za razliku od regionalnih klastera, industrijski klasteri nisu nužno geografski koncentrirani. Naime, industrijski se klaster temelji na ekonomskom kriteriju, odnosno član klastera može biti onaj entitet koji predstavlja važnu kariku u povećanju konkurentnosti bilo kojeg drugog člana klastera.

Aktivnost 2: Jačanje klastera i klusterskih članova

Osim povezivanja aktera komplementarnih gospodarskih sektora i stvaranja klastera, kako bi se uloga klastera u jačanju konkurentnosti njegovih članova i nacionalnih gospodarstava realizirala u najvećoj mjeri, **kontinuirana ulaganja i potpora** postojećim klasterima je prijeko potrebna.

Potpore mora biti pružena kroz sljedeće kanale:

- bespovratne financijske potpore
- informativne i edukativne radionice / seminari / konferencije
- kontinuirana savjetodavna, tehnička i tehnološka podrška
- konzultantske usluge
- susretanje i razmjena iskustava s ostalim klasterima
- susretanje i komunikacija s drugim poduzećima, obrazovnim i istraživačkim institucijama, inkubatorima, poslovnim i tehnološkim parkovima, regionalnim razvojnim agencijama i drugim srodnim institucijama

Aktivnost 3: Internacionalizacija klastera i klusterskih udruženja

Internationalizacija klastera i klusterskih udruženja jedna je od ključnih aktivnosti usmjerenih prema korištenju metode organiziranja klastera i njihovog povezivanja u klusterska udruženja kako bi se potaknule izvozne gospodarske aktivnosti.

Hrvatske i slovenske granične regije predstavljaju ključni potencijal za stvaranje klastera, njihovog međusobnog udruživanja i zajedničkog nastupa na EU, odnosno međunarodnom tržištu. Suradnja između hrvatskih i slovenskih klastera može se organizirati povodom **specifičnih projekata** ili kroz **trajne prekogranične klusterske saveze / udruženja**. Takva bi suradnja zasigurno doprinijela vidljivosti hrvatskog i slovenskog gospodarstva na širem inozemnom tržištu.

Navedene potpore potrebne za jačanje klastera i klusterskih članova primjenjive su i na području ove aktivnosti, kao potpora izвозnoj aktivnosti i prekograničnom osnivanju, odnosno povezivanju nacionalnih / regionalnih klastera.

Nadalje, uvjeti za povećanje ukupne vanjskotrgovinske razmjene između Hrvatske i Slovenije moraju biti ispunjeni i u svrhu **internacionalizacije klastera** i **klusterskih udruženja**, a koji ponajviše uključuju **ublažavanje ili eliminaciju administrativnih prepreka izvozu** (također komunikaciji i povezivanju klastera), **osiguranje financijskih potpora** i **olakšica** te **informacija i znanja o prekograničnoj suradnji klastera** i **zajedničkom nastupu na širem inozemnom tržištu**.

Granična područja između Hrvatske i Slovenije koji imaju potencijal za internacionalizaciju regionalnih klastera uključuju:

- Spodnjeposavsku regiju (SLO)
- Jugovshodnu Sloveniju (SLO)
- Notranjsko-krašku regiju (SLO)
- Obalno-krašku regiju (SLO)
- Karlovačku županiju (HR)
- Primorsko-goransku županiju (HR)
- Istarsku županiju (HR)

Aktivnost 4: Znanje i vještine o osnivanju i upravljanju klasterima

Vještine i znanja o mogućnostima formiranja klastera (i benefitima koje generiraju za instituciju, organizaciju ili poduzeće pojedinačno te za gospodarstvo na nacionalnoj razini), a posebice o mogućnostima njihove internacionalizacije potrebno je unaprjeđivati između svih sudionika uključenih u projekt oformljivanja i pružanja potpore klasterima i njihovim članovima, a koji uključuju:

- menadžere klastera i ostalih članova klusterske upravljačke strukture
- klusterska poduzeća, odnosno njihove ovlaštene zastupnike
- potporne organizacije za klastere ili klusterska poduzeća

Adekvatno obrazovanje i **osposobljavanje** mora pokrivati ključne tematske cjeline poput **pripreme poduzeća za međusobnu suradnju**, **organizacijski ustroj** i **upravljanje klasterom**, **kvalitetom** i **pojedinačnim projektima**, **alociranje** i **dodjeljivanje sredstava financiranja**, **pružanja tehničke i tehnološke podrške**, **potrebnih informativnih** i **savjetodavnih usluga**, u skladu s aktualnim trendovima i događanjima na sceni globalne klusterske politike te usluge **komunikacijskog posredovanja** bilo s postojećim ili potencijalnim domaćim / inozemnim partnerima.

Naposljetku, neophodno je da se klusterski pristup integrira u dizajniranje i implementiranje **regionalne** i **lokalne razvojne politike**.

Aktivnost 5: Učinkovito korištenje EU fondova

Kao pristupna članica Europske unije Hrvatska trenutno ima na raspolaganju sredstva **Instrumenta pretpristupne pomoći** kao financijske potpore klsterskim inicijativama (posebice kroz komponentu IPA IIIc namijenje za financiranje programa iz područja regionalne konkurentnosti), čija se iskorištenost nažalost zadržala na izrazito niskoj razini. Međutim, s punim članstvom u EU Hrvatska će dobiti mogućnost participiranja i natjecanja za sredstva mnogo bogatijih fondova EU, namijenjenih isključivo državama članicama. U skladu s time, nužno je provesti adekvatne pripremne mjere za što učinkovitije iskorištavanje ubuduće raspoloživih financijskih poticaja. Dakle, potrebno je uspostaviti skupinu stručnjaka za prikupljanje financijskih sredstava namijenjenih klasterima (koji djeluju u domicilnoj zemlji ili ostvaruju prekograničnu suradnju), a koji će biti educirani za prikupljanje te izradu pripremne dokumentacije potrebne za nadmetanje za raspoloživa sredstva. Ova skupina stručnjaka mora usko surađivati s klaster menadžerima vodeći računa o kontinuiranoj dvosmjernoj komunikaciji te izvješćivanju.

Dostupni EU fondovi predstavljaju instrumente Kohezijske politike EU te su od velikog značaja za uspješnu realizaciju ciljeva klsterske politike Republike Hrvatske i Republike Slovenije, koja već ima pristup navedenim fondovima, a koji bi joj na temelju uspješne prekogranične suradnje s Hrvatskom mogli postati lakše raspoloživi.

Potrebno je razmotriti mogućnosti apliciranja za sljedeće **EU fondove** i **programe** raspoložive njezinim državama članicama:

- Europski fond za regionalni razvoj (ERDF)
- Europski socijalni fond (ESF)
- Kohezijski fond
- Specijalni instrumenti podrške koji financiraju tehničku pomoć (Jasmine i Jaspers), potiču razvoj urbanih područja (Jessica), daju potporu malim i srednje velikim poduzetnicima za olakšani pristup mikrofinanciranju (Jeremie)

Osim prethodno opisanih fondova EU, financijsku potporu za projekte osnivanja i internacionalizacije klastera moguće je pronaći u programima Zajednice kao što su:

- CIP - Program za konkurentnost i inovacije
- FP7 - Sedmi okvirni program za istraživanje i tehnološki razvoj

Dakle, ključni programi i inicijative za razvoj klastera predstavljaju **CIP program**, koji svojim potprogramom (**EIP - Program za poduzetništvo i inovacije**) podupire stvaranje i jačanje inovacija u malim i srednje velikim poduzećima. Jedan od ciljeva ovog potprograma je i poticanje razvoja klastera. Nadalje, **program PRO INNO EUROPE** s osnovnom zadaćom analize i razvoja politika inovacija i učenja u Europi, uključujući područje klsterskih politika,

potporu malim i srednje velikim poduzećima, valorizaciju transnacionalnog znanja, veze između industrije i istraživanja te inovacije u području usluga.

Program FP7 potiče aktivnosti u području istraživanja i razvoja za gotovo sve znanstvene discipline. Njegovi potprogrami značajni za klastere su: „**Kolaborativno istraživanje - europska izvrsnost**“ koji je usmjeren prema uspostavljanju europskih centara izvrsnosti; „**Regije znanja**“ kao program poticanja transnacionalnih mreža i klastera baziranih na istraživanju te „**Međunarodna suradnja**“, čiji je cilj stvaranje strateških partnerstava s trećim zemljama u području istraživanja, razvoja i inovacija.

Konačno, **EUREKA** predstavlja pan-europsku mrežu čiji je cilj jačati konkurentnost Europe kroz pružanje potpore poduzećima, istraživačkim centrima i sveučilištima u svim njihovim europskim projektima. Potprogram „**EUREKA clusters**“ podupire dugoročne i strateški važne industrijske inicijative.

Strukturni fondovi i Kohezijski fond Europske unije te ostali navedeni programi Hrvatskoj će postati dostupni nakon punopravnog pristupanja Zajednici.

7.4.1. Potencijal za razvoj izvoza i klastera u Hrvatskoj i Sloveniji

Godine 2005. započelo je provođenje projekta ***Klasteri - udruživanjem do uspjeha***, a koji je pokrenulo Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva Republike Hrvatske. Kao primarni cilj projekta postavljeno je podupiranje postojećih te stvaranje novih mreža gospodarskih subjekata u obliku gospodarskih interesnih udruženja ili klastera kako bi se postigao viši stupanj finalizacije zajedničkog proizvoda.

Osim inicijativa koje su došle iz vrha državne, regionalne te lokalne uprave (*top-down pristup*), posebnu ulogu u promicanju klastera imale su individualne tvrtke koje su zagovarale ostvarivanje jače suradnje i umrežavanje s regionalnim partnerima, odnosno koje su podupirale rad ključne karike u stvaranju klastera - Agencije za regionalni razvoj.

Trenutni rezultat napora usmjerenih ka poticanju tvrtki u formiranje klastera, odnosno klusterskih udruženja jesu **46 klusterske inicijative**, ostvarene u razdoblju od 2005. - 2010. godine, a koje udružuju 504 tvrtke i zapošljavaju 25.063 osoba.

Potporu razvoju klastera pružaju državna tijela poput Ministarstva poduzetništva i obrta, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska gospodarska komora, Agencija za regionalni razvoj i druga povezana tijela.

Područja gospodarske djelatnosti koja su do sada dobila potporu za stvaranje klastera uključuju:

- drvna industrija
- kožna odjeća i obuća
- tiskarstvo
- graditeljstvo

- ICT
- turizam i ugostiteljstvo
- brodogradnja
- proizvodnja medicinske opreme
- proizvodnja komunalne opreme
- prehrambena industrija
- metalurška industrija

Unatoč inicijativama i nacionalnoj svijesti o važnosti razvoja klastera za rast konkurentnosti, postojeći klasteri u Hrvatskoj u pravilu su maleni, a izraziti napor je potrebno uložiti u unaprjeđenje suradnje i umrežavanje već postojećih klastera te u izgradnju internacionalne mreže klastera.

Sljedeća tablica prikazuje **SWOT analizu klasterskog okruženja**, izrađenu u okviru Strategije razvoja klastera u Republici Hrvatskoj (2011. - 2020.), a koja naglašava i dalje prisutne nedostatke klusterskih inicijativa te prepreke za njihov budući razvoj.

Tablica 28. SWOT analiza klasterskog okruženja u Republici Hrvatskoj

Snage	Slabosti
Rastući broj poduzeća u klasterima	Nedostatan broj globalno aktivnih poduzeća
Rastuće zanimanje sektora za istraživanje i razvoj za klasterizaciju	Niska razina inovacija u mnogim klasterima
Raznolikost klusterskih organizacija i klusterskih modela	Mali opseg i raspon suradnje između članova klastera
Povezanost s klasterima u EU	Niska razina suradnje između klastera
	Nedostatak financijskih resursa za klusterske aktivnosti
	Nedostatak ljudskih potencijala za klusterske aktivnosti
	Nedostatak obuke za menadžere i članove klastera
Prilike	Prijetnje
Specijalizacija regija i razvoj regionalnih klastera	Klasteri ostaju mali
Profesionalizacija postojećih klusterskih organizacija	Nedovoljna suradnja između hrvatskih klastera
Spajanje postojećih klusterskih organizacija	Nedovoljna suradnja klastera s regionalnom i lokalnom razinom
Uspostavljanje novih klusterskih organizacija	Nepostojanje nacionalnog sustava za obrazovanje klastera
Jačanje suradnje između postojećih klastera	Niska razina izvoznih aktivnosti hrvatskih klastera

Jačanje suradnje klastera s istraživanjem i razvojem	
Povezivanje postojećih klastera s regionalnim i europskim klasterima	
Uspostavljanje sustava obrazovanja za klastere	

Izvor: MINGORP, Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj, 2011. - 2020.

Primjer uspješnog provođenja klasterske politike bilo je pristupanje **Mreži drvnih klastera Jugoistočne Europe** (Hrvatska, Slovenija, Srbija, Bosna i Hercegovina, Makedonija) 2008. godine, inicijativa **Bio Q** klastera iz Osijeka - uspostavljanje mreže klastera ekološke i tradicijske proizvodnje te ruralnog turizma Jugoistočne Europe - Ecorural NET uspostavljen 2008. godine te stvaranje mreže auto-klastera Jugoistočne Europe, **SEE Autoclusters Network**, 2009. godine.

Poticanje starih i stvaranje novih klastera predviđeno je i **Hrvatskom izvoznom ofenzivom**, pokrenutom 2007. godine, a čiji je jedan od četiri osnovna cilja osnivanje sljedećih šest izvoznih klastera:

- Voda
- Mala brodogradnja
- Tekstil
- Odjeća
- ICT rješenja
- Drvo - Namještaj
- Marikultura - Hrvatska riba

Daljnja sadržajna i financijska proširenja programa namijenjenih uspješnijoj implementaciji klasterske politike između ostalog podrazumijevaju **mapiranje ostalih hrvatskih prepoznatljivih proizvoda** koji mogu kroz nacionalno, a posebice internacionalno udruženje konkurirati na inozemnom tržištu, kao što su to **vrhunska i svjetski nagrađivana hrvatska vina**.

Naime, Hrvatska je vinogradarski podijeljena u dvije krovne regije, kontinentalnu i primorsku, od kojih se svaka odlikuje zemljopisnim, geološkim, agroekološkim, gospodarskim i drugim posebnostima te specifičnim klimatskim zonama, što objedinjeno utječe na smjer vinogradarske proizvodnje i kakvoću vina, čineći hrvatsko vinogradarstvo izborom i bogatstvom jedinstvenim.

Rijetkost je naći na tako malom prostoru raznovrsnost sorata, kategorija i tipova vina kakvima se odlikuje Hrvatska, a koji su dobitnici brojnih svjetskih prestižnih nagrada.

Pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji zahtijeva prilagođavanje svih gospodarskih grana, uključujući vinogradarstvo složenom europskom zakonodavstvu. S obzirom da je svjetsko tržište vina izrazito veliko i kontinuirano se proširuje, promjene i prilagodbe su potrebne

kako bi domaći proizvođači mogli ići u korak s procesom globalizacije, ostajući dovoljno konkurentni i jedinstveni.

S druge strane, veće tržište podrazumijeva veću konkurenciju, a samo oni dobro pripremljeni proizvodnjom i prodajom vina mogu ostvariti dobit i rentabilno poslovati. Europska je unija vodeći svjetski proizvođač, potrošač, izvoznik i uvoznik vina, a proizvodnjom i prodajom vina ostvaruje se znatan dio prihoda poljoprivrede te vinogradarstvo i vinarstvo predstavljaju vitalni dio gospodarske aktivnosti, posebno u pogledu zapošljavanja i prihoda od izvoza vina.

Takav tržišni prostor za hrvatske proizvođače vina izuzetna je prilika za predstavljanje vlastitog branda i kvalitete te za širenje proizvodnje.

Izlazak i nastup malih proizvođača vina na veliko tržište poput europskog istovremeno je prilika, ali i opasnost. Neadekvatna pripremljenost, nedostatne informacije o ciljnom tržištu ili nepristupačan izvor potrebnim informacijama može biti poguban za male poduzetnike izvoznike. Stoga, udruživanje u klastere i zajednički nastup na velikom europskom tržištu zasad je prava formula koja osigurava koncentraciju iskustva i znanja, mogućnost edukacije u praksi, suradnju s nositeljima specijaliziranih znanja i vještina, kao što su obrazovne institucije, pristup novim tehnologijama i informacijama te financijskim sredstvima. Kontinuirana podrška na svim područjima poslovne suradnje ključ je razvoja uspješnog marketinga, a time poslovne suradnje s prepoznatim i vodećim kompanijama u sektoru.

Kroz sljedeća poglavlja dan je kratki pregled prepoznatljivih authotoničkih proizvoda i uspješnih projekata koje su pokrenule hrvatske županije susjedne Republici Sloveniji, a koji se tiču gospodarskih sektora povoljnih za rast, razvoj i izvoznu orijentiranost hrvatskog malog gospodarstva.

7.4.1.1. Klaster za promociju vina Istre

Primjer dobre prakse objedinjavanja i jačanja malog gospodarstva, zaštite i razvoja konkurentnog potencijala vinarstva i vinogradarstva na području Republike Hrvatske predstavlja **Klaster za promociju vina Istre** u svibnju 2012. godine. Djelatnosti Klastera obuhvaćaju:

- promicanje, razvitak i unaprjeđivanje vinarstva u Istri
- zalaganje za zaštitu domaće tehnologije i znanja
- organiziranje i koordinacija zajedničke promidžbe i nastupa na tržištu
- organiziranje godišnje izložbe vina i vinarske opreme Vinistra
- potpora istraživanjima, selekciji i proizvodnji kvalitetnih vina
- organiziranje sustava kontrole kvalitete standarda IQ
- promocija tipičnih istarskih proizvoda na domaćem i inozemnom tržištu
- unaprjeđenje kvalitete proizvoda kroz stručni znanstveni rad
- suradnja s obrazovnim i znanstveno-istraživačkim institucijama
- suradnja s drugim srodnim udrugama u zemlji i inozemstvu

Članice klastera su **Istarska razvojna agencija IDA**, **Udruga vinogradara i vinara Istre-Vinistra**, **AZRRI- Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin** i **Veleučilište u Rijeci**. Ovaj klaster predstavlja dobar temelj za razvoj poslovanja vinara među malim i srednjim poduzetnicima, a naročito za njihovo usmjeravanje prema izvozu i prekograničnoj suradnji sa Slovenijom ili ostatkom tržišta Europske unije.

7.4.1.2. Automobilski Cluster Hrvatske i Informacijsko tehnološki klaster Istre

Na području Istarske županije preostali značajni klasteri jesu **Automobilski Cluster Hrvatske (ACH)** te **Informacijsko tehnološki klaster Istre**.

Automobilski Cluster Hrvatske osnovan je 2007. godine na inicijativu Istarske razvojne agencije i društva P.P.C. Buzet d.o.o., sa ciljem svladavanje prepreka i barijera s kojima se suočavaju gospodarski subjekti koji direktno ili indirektno djeluju u sektoru automobilske industrije Hrvatske. Automobilski Cluster Hrvatske želi postati razvojno intenzivna i pouzdana mreža dobavljača za globalne proizvođače automobila u raznim segmentima, osiguravajući proizvode višeg stupnja kompleksnosti te veće dodane vrijednosti.

Članice klastera su: P.P.C. Buzet d.o.o., Istarska razvojna agencija d.o.o., Labinprogres TPS (tvornica poljoprivrednih strojeva) d.o.o., Obrt za proizvodnju alata Buršić i Karton-pak d.o.o. (društvo za proizvodnju i preradu proizvoda od papira i kartona).

Informacijsko tehnološki klaster Istre osnovan je također 2007. godine na inicijativu Istarske razvojne agencije, Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i šest poduzetnika, sa ciljem promicanja, razvitka i unaprjeđivanja informatičko-komunikacijskih tehnologija informatičkih tvrtki Istarske županije te zalaganje za zaštitu domaće tehnologije i znanja.

Ostvarivanje cilja Informacijsko tehnološki klaster Istre ostvaruje sljedećim djelatnostima:

- razvijanjem, unaprjeđivanjem i koordiniranjem strukovne i društvene aktivnosti članova Udruge
- organiziranjem i koordinacijom zajedničke promidžbe i nastupa na tržištu
- organiziranjem razmjene iskustava i znanja na izvođenju ICT projekata
- osmišljavanjem i razvojem novih ICT proizvoda i rješenja
- zajedničkim istraživanjem i razvojem
- suradnjom s organizacijama i udrugama informatičke struke
- razvijanjem programa međunarodne suradnje
- suradnjom s drugim sličnim udrugama u zemlji i inozemstvu te svim drugim organizacijama, ustanovama, fizičkim i pravnim osobama koje podupiru rad Udruge

Članice klastera su Istarska razvojna agencija d.o.o., Sveučilište Jurja Dobrile u Puli (Odjel za ekonomiju i turizam), Istra informatički inženjering d.o.o., FWD Grupa, Istracom d.o.o., Opti-kom d.o.o., Medialab d.o.o. i Poretti.

7.4.1.3. Poljoprivredna zadruga „Vrbnik“

Područje Primorsko-goranske županije, susjedno Istarskoj županiji, također je nadaleko poznato po prepoznatljivoj kvaliteti vina Vrbničke žlahtine, koja potječe iz mjesta Vrbnik na otoku Krku. Vrbnička žlahtina kvalitetno je suho bijelo vino koje se proizvodi od autohtone sorte, žlahtina bijela. Ova sorta je specifična po tome što uspijeva jedino u krčkom vinogorju, odnosno Vrbničkom polju, zbog čega Vrbnik i Žlahtina danas predstavljaju sinonim.

Već godine 1904. osnovana je vinarsko-vinogradarska zadruga koja kontinuirano radi do danas. Od 1990. godine, kada je počela revitalizacija žlahtine, djeluje pod nazivom Poljoprivredna zadruga „Vrbnik“. Zadruga ima 140 zadrugara. Godišnja proizvodnja žlahtine u Vrbničkom polju na nešto više od 100 hektara iznosi 100-120 vagona grožđa. Porast količina povezan je uz sadnju novih vinograda, a godišnje se posadi oko 30.000 novih trsova. Najveća proizvodnja (oko 70%) grožđa žlahtine preradi se u podrumu Poljoprivredne zadruge «Vrbnik».

Podrum PZ Vrbnik sagrađen je u luci Vrbnik još 1930. godine. Danas raspolaze najsuvremenijom opremom za preradu grožđa i proizvodnju vina, s kapacitetom od oko 80 vagona. Ovisno o urodu godišnje se proizvodi od 450 do 600 tisuća butelja kvalitetnog vina Zlatne vrbničke žlahtine.

Zlatna vrbnička žlahtina predstavlja još jedan primjer uspješnog projekta na županijskoj razini, koji je kako županiji, tako i Republici Hrvatskoj dao još jedan brand, odnosno prepoznatljivi autohtoni proizvod, koji ujedno predstavlja dodatni potencijal širenju proizvodnje izvan domaćeg tržišta.

7.4.1.4. Klasteri na području Republike Slovenije

Na području Slovenije, Ministarstvo gospodarstva pokrenulo je 2001. godine koncept klastera, prepoznajući vrijednost industrijskih klastera te potrebu za većom inovativnošću i suradnjom između slovenskih proizvođača. Ubrzo su industrijski klasteri postali integralni dio **Programa mjera za poticanje poduzetništva i konkurentnosti**. Već 1999. godine pokrenuta su **tri pilot projekta**:

- Transportno-logistički klaster
- Klaster proizvođača alata
- Klaster automobilske industrije

Broj slovenskih klastera kontinuirano raste, dosežući broj od otprilike **30 klastera** u 2010. godini koji su uspješno funkcionirali na brojnim područjima, uključujući:

- automobilsku industriju
- proizvodnju alata
- prijevoz
- logistiku

- klimatizaciju
- građevinarstvo
- proizvodnju plastike i proizvoda od plastike
- ekologiju
- tekstilnu industriju
- drvenu industriju
- turizam
- ugostiteljstvo

U razdoblju od 2001. do 2004. godine slovensko Ministarstvo gospodarstva uložilo je gotovo EUR 9 milijuna u pokretanje i podršku 29 klastera. Većina financijskih sredstava uložena je u organizacijske aspekte poslovanja (pravne procedure, promotivne aktivnosti, razvoj zajedničke infrastrukture, itd.). Analiza provedenih mjera ukazala je na pozitivne efekte koje je implementacija klasterne politike imala na nacionalno gospodarstvo. Slovenija je tada predstavljala najuspješniji slučaj zemlje u razvoju koja je prepoznala važnost klastera te kontinuirano ulaže u razvoj klasterne politike. Čak je klaster proizvođača alata proglašen 2006. godine jednim od **najinovativnijih klastera** na području Europe. Menadžer klastera automobilske industrije prepoznat je kao **najbolji klaster-menadžer** u Europi 2006. godine.

Međutim, 2006. godine dogodio se neočekivani prevrat. Novouspostavljena vlada odlučila je stopirati izravno financiranje klastera, što je automatski obeshrabilo nastajanje i daljnji razvoj novih klastera. Stariji i već etablirani klasteri su nastavili postojati, suočavajući se s brojnim neočekivanim problemima. Naime, klasteri su morali pronaći dodatna sredstva financiranja, što je vodilo nestajanju malih klastera. U razdoblju od 2005. - 2009. godine klastera politika nije zauzimala jedno od ključnih pozicija u nacionalnoj strategiji poticanja konkurentnosti i poduzetništva. (Palčić, Vadnjal, Lalić, 2010.)

Upravo ovakav slijed događaja predstavlja dodatni poticaj za slovenske i hrvatske poduzetnike, institucije i organizacije da razvijaju mreže srodnih sektora, učvršćujući vlastite pozicije na domaćem i inozemnom tržištu. Regionalna i prekogranična suradnja bazirana na znanju i jakom partnerstvu između javnog i privatnog sektora nužno je sredstvo za uspješnu promociju postojećih i podršku formiranju novih klastera.

8. Reference

- AJPES. 2011. Letna poročila: Družbe in zadruge i Podjetniki. Dostupno na www.ajpes.si, preuzeto 14.08.2012.
- CEPOR. 2011. Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2011. Dostupno na: www.cepor.hr, preuzeto 05.05.2012.
- Dragičević, Mirjana. 2012. Konkurentnost: Projekt za Hrvatsku. Zagreb: Školska knjiga.
- DZS. 2009. Objavljeni podaci za područje *Nacionalni računi*. Dostupno na: www.dzs.hr, preuzeto 10.05.2012.
- DZS. 2011.a. Hrvatska u brojkama 2011.
- DZS. 2011.b. Objavljeni podaci za područje *Trgovina i robna razmjena s inozemstvom; Stanovništvo; Obrazovanje, Zaposlenost i plaće*. Dostupno na: www.dzs.hr, preuzeto 17.05.2012. godine
- DZS. 2012. Objavljeni podaci za područje *Registar poslovnih subjekata*. Dostupno na: www.dzs.hr, preuzeto 18.05.2012.
- HGK. 2010. Hrvatsko gospodarstvo u 2010. godini. Dostupno na: www.hgk.hr, preuzeto 10.05.2012.
- HGK. 2011. Stanje hrvatskog gospodarstva krajem 2011. godine. Dostupno na: www.hgk.hr, preuzeto 11.05.2012.
- HGK. 2012. Gospodarska kretanja 2012. Dostupno na www.hgk.hr, preuzeto 16.05.2012.
- HZZ. 2012.a. Priopćenje za javnost: Registrirana nezaposlenost i zapošljavanje u siječnju 2012. Dostupno na www.hzz.hr, preuzeto 16.05.2012.
- HZZ. 2012.b. Statistika. Dostupno na: www.hzz.hr, preuzeto 18.05.2012.
- ILO. 2012. Slovenia Country Profile. Dostupno na: www.ilo.org, preuzeto 04.06.2012.
- Istarska razvojna agencija (IDA). Dostupno na www.ida.hr, preuzeto 04.06.2012.
- Istarska županija. Dostupno na www.istra-istria.hr, preuzeto 04.06.2012.
- Karlovačka županija. Dostupno na www.kazup.hr, preuzeto 05.06.2012.
- MBOR. 2012.a. Doing Business 2012, profile Croatia. Dostupno na: www.doingbusiness.org, preuzeto 23.05.2012.
- MBOR. 2012.b. Doing Business 2012, profile Slovenia. Dostupno na: www.doingbusiness.org, preuzeto 24.05.2012.
- MGRT. 2012. Dostupno na www.mgrt.gov.si, preuzeto 05.06.2012.

MINGORP. 2011. Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011. - 2020. Dostupno na www.mingorp.hr, preuzeto 03.05.2012.

MINPO. 2012. Dostupno na www.minpo.hr, preuzeto 30.05.2012.

Palčič, Iztok; Vadnjal, Jaka; Lalić, Bojan. 2012. Hunedoara. „Industrial clusters in Slovenia - a success story?“ Acta Technica Corviniensis - Bulletin of Engineering.

Primorsko-goranska županija. Dostupno na www.pgz.hr, preuzeto 30.05.2012.

SURS. 2011.a. Državna statistika. Dostupno na: www.stat.si, preuzeto 04.06.2012.

SURS. 2011.b. Statistični letopis 2011. Dostupno na: www.stat.si, preuzeto 04.06.2012.

SURS. 2011.c. Slovenija v številkah 2011. Dostupno na: www.stat.si, preuzeto 04.06.2012.

SURS. 2012. Pomembnejši statistični podatki o Sloveniji 2012. Dostupno na: www.stat.si, preuzeto 04.06.2012.

WEF. 2011. *The Global Competitiveness Report 2011-2012*. Dostupno na: www.weforum.org, preuzeto 23.05.2012.

Županijska skupština PGŽ. 2011. Razvojna strategija Primorsko-goranske županije 2011.-2013.

Regionalna razvojna
agencija Porin

